

LAISVĖ

LIETUVIAI JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTYBIŲ POLITIKOJE

Rašo Leonardas Valiukas ir Vytautas Vardys

RAŠYTOJAS VERGIJOJE — ALO-
YZO BARONO • SOVIETŲ PRA-
SILAUŽIMAS JAUNIMO FRONTE

KULTŪR. GYVENIMAS PAVERG-
TOJE LIETUVOJE • KĄ CHRUŠ-
CIOVAS ISRYSKINO TARP MŪSŲ

Vytautas Vardys: Vieno atsitikimo istorija	1
A. A. Juozas Lukša - Daurmantas - Skraj nas	9
A. A. Julijonas B t nas	12
Aloyzas Baronas: Rašytojas vergijoje	15
Kazys Ambrozaitis: Chruš iovas Amerikoje	23
Leonardas Valiukas: Lietuviai ir Respublikon partija	27
DARBAI IR ID JOS: Soviet prasilaužimas jaunimo fronte (Vt. Vt.), MRP De Gaulle respublikoje.	
LIETUVI BENDRUOMEN JE: Kult rinis gyvenimas pavergtoje Lietuvoje, Lietuvišk j bendruomen žlugdant (Juozas Viekšnys), Lietuvišk j bendruomen ugdant (D. B.), Krikš ionis žmogus komunizmo akivaizdoje, Studijos ir poilsis Dainavoje.	
ID JOS SPAUDOJE.	
VARDAI VYKIUOSE	39 - 63

LAISV — Lietuvi Fronto Bi iu-
li trim nesinis politikos žurnalas.

Redaktorius — dr. Vytautas Vardys.

Redakcijos adresas: LAISV , 3351 N.

Cramer St., Milwaukee 11, Wis.

Viršelio vinjet — dail. T. Valiaus

Administratorius — Viktoras Naudžius.

Administracijos adresas: LAISV , 1936

S. 49 Av ., Cicero 50, Illinois. Telef.
Olympic 2-3596.

LAISV - TOWARD FREEDOM, Lithuanian quarterly of politics. Managing Editor: dr. V. Vardys. Address: 3351 N. Cramer St., Milwaukee 11, Wis. Business manager: V. Naudžius, 1936 S. 49 Ave., Cicero 50, Illinois. Phone: Olympic 2-3596.

LAISV raš :

V. Adamkavi ius, dr. K. Ambrozaitis, dr. M. Anysas, R. Ba kis, kun. K. Bal ys, kun. dr. A. Baltinis, St. Barzdukas, K. Brazauskas, dr. Z. Brinkis, K. Bružas, VI. B t nas, kun. V. Dabušis, dr. A. Damušis, St. Daunys, A. V. Dundzila, A. Geiauskas, dr. J. Grinius, A. Grinien , dr. Z. Ivinskis, V. Jonikas, P. Jurkus, V. Jurkuvien , kun. St. Yla, V. Kavolis, dr. J. Kazickas, kun. D. Kenstavi ius, F. Kopryva, A. Krikš i nait , dr. A. Kugas, K. Kudžma, dr. A. Maceina, dr. V. Maci nas, prof. M. Mackevi ius, A. Mažiulis, dr. A. Musteikis, M. Musteikis, P. Narutis, dr. K. Pakštas, A. Pocius, L. Prapuolenis, dr. J. Puzinas, dr. A. Paplauskas - Ram nas, V. Rastenis, A. Sabalis, V. Sidzikauskas, K. Skrupskelis, S. Sužied lis, A. šal ius, R. Šomkaite, dr. A. Trimakas, Ed. Turauskas, V. Vaitiek nas, dr. V. Vardys, L. Valiukas, V. Viekšnys, B. Vaškelis, dr. J. Vidzgiris, dr. V. Vygantas.

TAUTINES GRUP S IR PAVERGTOSIOS TAUTOS

VIENO ATSITIKIMO ISTORIJA

VYTAUTAS VARDYS

Dariaus ir Gir no metin se, š. m. liepos 17 dien , prezidentas Eisenhoweris paskelb Pavergt j Taut Savait , paskirdamas jos pamin jimui tre i j liepos m nesio savait . Prezidentas paaiškino, kad tai dar s Kongreso pavedimu. Sava proklamacija jis išreiški s Amerikos vyriausybs ir tautos pritarim soviet pavergt taut laisv s ir nepriklausomyb s siekimams.

Prezidentin s proklamacijos atbalsis platokai nuskamb jo pasauly. Kas paskatino jos paskelbim ? Kokie buvo jos atgarsiai ir reikšm ?

TAUTINI GRUPI VAIDMUO

Kaip ir daugelis demokratijos veiksm , taip ir šis buvo keleriop interes s veikio rezultatas. Pati id ja buvo kilusi tautin s grup s atstovui profesoriu Lev. E. Dobriansky. Jisai skaito soviet ekonomijos kursus katalikiškame Georgetown universitete, o dar daugiau laiko

nei paskaitoms skiria Ukrainie i Kongreso Komitetui (Ukrainian Congress Committee), kurio pirmininku yra jau keleri metai. Šitoji organizacija, jungianti individuali ir grupin afiliacij , turi 20,000 nari , organizuot 29 valstijose, kuriose randami 122 lokaliniai vienetai. Savo dydžiu, kitaip tariant, Ukrainie i Kongreso Komitetas yra panašus m s ALTui. Jis organizuoja ukrainie i kilm s Amerikos pilie ius dalyvavimui Amerikos taikos siekim pastangose (užsieni politikoje, kitaip tariant) ir kaupia j gas pad ti ukrain tautai pasiekti demokratin s nepriklausomyb s. Komitetas leidžia du anglišku periodiniu leidiniu: Ukrainian Quarterly (geros kokyb s trimnesin studij žurnal) ir informacin , 2 kart per m nes pasirodant Ukrainian Bulletin. Profesorius Dobriansky, galima sakyti, buvo Kersteno komiteto ideologas, dav s Kerstenui so-

vietijos kaip taut kal jimo samprat . Individuali asmen pagalba Komitetas prieina (ir yra išgirstamas) prie nemaža svarbi kongresman . 83-jame Kongrese jam pasisek prikaltinti net Atstov R m Užsieni Reikal Komitet patyrinti, kod l Amerika negali pasi sti savo konsul sovietin Ukrain ir Gudij , kai t respublik atstovai randami Jungtin se Tautose. Labiausiai, atrodo, Dobriansky ir jo kimitetas kooperuoja su anti-sovietiniais Amerikos gudais (šitai nevisada sveikat išeina lietuviams).

IŠ ATSTOV R M SENAT

Minimasis ukrainietis, New Yorke gim s profesorius perėitais metais buvo pasi l s, kad Kongresas prašyt prezident pagarsinti 19 pavergt taut nepriklausomyb s atmint paskiromis proklamacijomis. Kongresmanas Albert Cretella (R-Conn.) buvo si lomuosius projektus par m s, ta iau Teisini Reikal Komitetas (Juridiciary) j nepalaik . Šiais metais Dobriansky sugalvojo pavergt j taut rezoliucij ir š kart nu jo Senat . Jo id j per m senatorius Paul H. Douglas (D.-Ill.), pasi lydamas S. J. III. Kitu r m ju pasidar New Yorke respublikonas Jacob K. Javits. Douglas jau ne pirm kart pasisak už

pavergt taut reikal . Nors kaip ir visi rinkimais besiremi atstovai viena akim vis pasiži r s gausingas Ryt Europos kilm s rink j mases Ilinojuje, senatorius Douglas yra didelio asmeninio integralumo ir tikslaus soviet požvilgiu nusistatymo vyras. Jis buvo ir vienas iš „juod kaspin prieš Chrušiov ” organizatori . Javits taip pat yra palik s labai teigiam sp d . Ši vyr pastangomis, po rezoliucija pasiraš 17 kit senatori (tokia proced ra senate prastin ir ypatingesn s reikšm s neturi).*

Senate si lymas buvo vienbalčiai priimtas. Atstov R muose si lym par m daugumos vadas John McCormack (D-Mass.).

KO NOR JO TAUTIN S GRUP S

Dobriansky tikslas atrod es s rezoliucijos pagalba pamerkti ne tik sovietin , bet ir rusišk j Maskvos r žimo charakter . Jo rezoliucija taip pat buvo išvardinusi ir soviet pavergtas tautas: ne tik satelitus, bet ir inkorporuot sias Soviet

* Keating (R-N. Y.), Moss (D-Utah), Bush (R-Conn.), Lausche (D-Ohio), Scott (R-Pa.), Hartke (D-Ind.), Green (D-R. I.), Humphrey (D-Minn.), Hart (D-Mich.), Neuberger, Morse (abu D-Ore.), Young ir Ianger (abu R-N. Dak.), Engle (D-Calif.), Curtis (R-Neb.), ir Case (R-N. J.).

S jung . Tarp svarbiausi j rezoliucijos r m j buvo: Pavergt j Europos Taut Asambl ja (Assembly of Captive European Nations), Amerikieiai Pavergt j Taut Draugai (American Friends of the Captive Nations) ir Centrin s - Ryt Europos Kilm s Amerikie i Konferencija (Conference of Americans of Central Eastern European Descent, prel. Balk no organizacija). R m j ir grynai tautin s grup s, tarp j ir lietuviai.

KONGRESO MOTYVAI _ SUSTIPRINTI HERTER

Rezoliucija buvo Senato priimta liepos 6, o Atstov R m — liepos 9 dien . Kongresiniai motyvai rezoliucijai paremti buvo gausesni. Nereikia b ti ciniku, kad pripažinti namin s ar tarptautin s politikos realyb s svarbum tokiose situacijose. Šito ta iau nereikia ir per d ti, nes daugeliu atvej kongresmanai el-

PREZIDENTIN PAVERGT J TAUT SAVAIT S PROKLAMACIJA

Kadangi agresyvusis imperialistinis soviet komunizmas yra paverg s daug pasaulio valstybi ; ir

Kadangi tose soviet dominuojamose valstyb se tautoms buvo atimta valstybin nepriklausomyb ir asmenin s laisv s: ir

Kadangi tiek šeimos ryšiai tiek principinis apsisprendimas Amerikos pilie ius jungia su tais, kurie kiekvienam kontinente myli laisv ir teisingum ; ir

Kadangi yra tikslu ir tinkama, kad Amerikos valstyb ir tauta parodyt pritarim teis toms pavergt j taut laisv s ir valstybin s nepriklausomyb s aspiracijoms; ir

Kadangi 1959 m. liepos 17 d. priimta bendra abiej r m rezoliucija Kongresas galiojo ir papraš JAV prezident , kad šis paskelbt proklamacij , paskirdamas tre i 1959 m. liepos m nesio savait „Pavergt j Taut Savaite“ ir kad panaši proklamacij paskelbt kiekvienais metais iki kol visom pavergtom pasaulio tautom bus atsieкта laisv ir nepriklausomyb :

Tod l dabar aš, Dwight D. Eisenhower, JAV prezidentas šia proklamacija paskirtu savait prasidedan i 1959 m. liepos 19 Pavergt j Taut Savaite.

Aš kvie iu vis Amerikos taut pamin ti ši savait atitinkamomis iškilm mis ir parengimais ir skatinu studijuoti soviet dominuojam taut nelemt dabartin stov ir iš naujo pasižad ti remti t pavergt taut teis tas aspiracijas.

giasi lygiai taip pat ir naminei politikai — norui tikti rinkams — nediktuojant. Douglas aiškino, kad vienas iš rezoliucijos tikslų buvo komunizmo diskreditavimas pasaulio akyse, o kartu noras palaikyti laisvą troškimą. Tačiau, aiškiai norėdamas atsiritoti nuo Kersteno ir senos respublikoniškosios „laisvinimo“ politikos, Douglas skelbė, jog rezoliucija neskatinanti „perankstyvą revoliuciją“. Šituo Douglas taip pat iš anksto atsikirto tamsiems kritikams, aiškinantiems, jog sovietų pavergtą laisvą skatinimas yra niekas kitas kaip demagogija. Kitas konkretesnis rezoliucijos tikslas buvo sustiprinti Valstybės Sekretoriaus Herterio poziciją Ženevos konferencijoje, kur Herteris siekė Berlyno klausimo išsprendimo. Douglas galvojo, kad rezoliucijos priėmimas būtų tolygus pasisakymui, kad Vakarų Vokietijos problemą sprendime Ženevoje nebus naudojama taktika, kuri atneš komunistiną vergiją daugeliui silpnesniems kraštams.

KOD L PREZIDENTAS PASIRAŠ

Prezidentas betgi kongresiną rezoliucijos formulavimo nepriėmė. Valstybės Departamentas sikišo suredaguoti prezidentiną proklamacijos tekstą tokiu būdu, kad iš kongresiną rezoliu-

cijos būtų išmestas rusiškumo minimas ir išleistas pavergtą tautą su rašas. Galima lengvai suprasti, kad Valstybės Departamento akciją diktavo tarptautiną politikos ir egzistuojančių teisinių normų motyvai. Amerika buvo pripažinusi Sovietų Sąjungą su Ukraina ir Gudija, tad dabar netiko išvardinti tamsias tautas kaip Rusijos komunistų pavergtas. Ar Valstybės Departamento tradicinis palankumas Rusijai ir rusams turėjo šiuo atveju kelti bendrą, pasakyti kol kas ne manoma.

Iš perspektyvos žiūrėti, atrodo, jog prezidentas turėjo labai rimtą motyvą proklamacijai paskelbti. Kaip paaiškėjo, tuo metu jau buvo vedamos derybos su Kremliumi dėl Chruščio vizito Amerikoje. Eisenhoweriui buvo žinoma, kaip to vizito idėja buvo nepopuliari daugelyje Amerikos miestų. Proklamacijos paskelbimas todėl sudarė gerą progą iš anksto nuraminti pavergtą tautą simpatikus, kad prezidentas nesirengtų parduoti. Iš kitos pusės, proklamacijos paskelbimu Eisenhoweris sustiprino savo poziciją bet kokiems su Chruščio vizitu pasitarimams, primindamas Nikitai Amerikos naminių politikos realybes.

SOVIETAIR KIA
AMERIKA NEMATO.

Amerikos spauda ir visuome-

n nei kongresin s rezoliucijos nei prezidentin s proklamacijos nepasteb jo. Pagal The New York Times korespondent , rezoliucijos pri mimas, Senate buv manoma, buv s rutina, „panašiai kaip tautin s bulvi savait s paskelbimas“. Priprat prie vairi deklaracij (skau i savait s, Amerikos jaunuoli savait s, Community Chest ir eib s kit), amerikie iai nepamatt , kad šioji buvo kiek skirtinga.

j buvo atkreiptas d mesys, kai jai propagand padar Chruš iovas Maskvoje, pakoliodamas Eisenhowerio žest , ypa kad jis buvo padarytas por dien prieš viceprezidentui Nixonui atvykstant atidaryti Amerikos parodos. Chruš iovas ir beždionaujanti sovietin spauda pavergt j taut savait s paskelbim pasmerk , kaip „tiesiogini kišim si Soviet S jungos vidaus reikalus“. Proklamacij raudonasis bosas pavadino „isteriška kampanija“, „provokacija“, kuri parodanti, kad „panikos apimti monopolistai... praranda savo veiksm kontrol . Net ir pa iose Jungtin se Vals tyb se, „Chruš iovas t s“, sveikos galvosenos žmon s vadina šit kampanij didžiausia bet kada Amerikos užsieni politikos vad vykdyta apgavyste.“ Aiškiai mat si, kad bosas pyko. Tod l, atrodo, ir Nixon Mask-

voje sutiko labai šaltai. Atgav s savikontrol , Chruš iovas toliau vis laik erzino viceprezident d l pavergt j taut savait s paskelbimo.

WASHINGTON POST _

•BAD IDEA"

Chruš iovui pasiskardenus, atsiliepi ir Amerikos spauda. Atsiliepipimai daugiausia buvo be nuomoniniai. Entuziastingai palaikan i proklamacij didžiosios spaudos tarpe kaip ir nebuvo, nors retas kuris laikraštis pasisak ir prieš. Iš t svarbiau-

Ontologinis komunistin s laisv s pagrindas gl di nebuvime jokio už žmog aukštesnio prado, — konkre iai — Dievu nebuvime. Žmogus tod l yra laisvas, kad jis b tyje yra pats aukš iausias. Kosmologinis komunistin s laisv s vykdymas reiškiasi gamtos b tynyb s pažinimu ir jos d sni palenkimu žmogaus reikalams. Socialoginis komunistin s laisv s vykdymas reiškiasi socialin s b tynyb s pažinimu, kuris konkre iai išeina aikšt n visuomen s valdymu siskverbiant net ligi žmogaus sielos ir j performuojant pagal komunistin ideal .

Antanas Maceina

sias buvo takingasis The Washington Post. „Proklamacijos id ja buvo bloga,” raš laikraštis. Galima es suprasti egzil grupi interes atkreipti d m - si pavergt j taut pad t. „Ta iau tos grup s,” laikraštis t s , „neturi formuluoti Amerikos politikos. Iškil m s Amerikoje labai nedaug tegali pavergtosioms tautoms pagelb ti... yra aišku, kad, nevartojant karo, Amerika yra bej g pakeisti už Geležin s Uždangos egzistuojan i politin pad t.” Kam tada erzinti Chruš iov ?, laikraštis klaus . Šitas buvo tipiškas pasisakymas, atstovaujantis eliti niuose sluogsniuose populiar i nuomon , kad liberalizacija (emancipacija) ne išlaisvinimas (liberation) tur t b ti Amerikos siekimas pavergt taut atžvilgiu.

KAIP SAVO PROKLAMACIJA
PREZ. EISENHOWER IS

Prezidentas proklamacijos paskelbime sak si nemat s nieko ypatingai nauja. Jisai aiškino, kad 1952 m. rinkimuose jis jau buvo deklarav s, kad Amerika niekad nemanys atsiekusi tikros taikos, kol visos pasaulio tautos nebus laisvos ir netur s progos laisvai apspr sti savo likimo. Jisai taip pat sak s, kad Amerika visada naudos visas taikingas priemones šio tikslo atsiekimui.

Kitaip tariant, prezidentas aiškino, kad jo proklamacija yra 1952 m. paskelbtosios laisvinimo politikos nauja deklaracija. Šitoki deklaracij skelbti j paskatin ne tik idealistiniai motyvai, bet taip pat ir faktas, kad didel Amerikos gyventoj dalis buvo pavergt krašt kilm s. T krašt problema tod l esanti lyg ir asmenin amerikie iui problema. Keista b t , jeigu tokiu atveju laikytum m s tylos, sak prezidentas. Jisai ta iau paneig , kad proklamacija tur jo bet kok ryš su Nixono vizito data ar su planuojamu Chruš iovo vizitu. Šita paskutinioji dalis ta iau neskamb jo labai tikimai.

IDEALIZMO IR POLITIKO
MIŠINYS

Kongresin rezoliucija ir prezidentin proklamacija buvo gražus ir Eisenhowerio Administracijai tiek vidaus tiek užsienio politikoje naudingas gestas. Pagal Washingtono korespondentus, bent kai kurie valdininkai rezoliucij ir proklamacij traktav kaip „idealizmo ir politikos mišinio” rezultat . Formaliai šnekant, ta iau, rezoliucijos pri mimas ir pasirašymas turi teisin s, statymin s reikšm s. Su ja pirm kart Amerikos vyriausyb statymine forma pasisak remianti soviet dominuojam taut laisv s ir

nepriklausomybės siekimus. Kaip ir kiekvienas demokratijoje statymas, taip ir šis buvo „idealizmo ir politikos mišinys“. Galimas dienomis politiniai interesai motyvacijos bendrosios gerovės svarstyme ir perdaug, bet demokratijoje nuo jos visiškai pabėgti ne manoma, kadangi demokratinis valdymas reiškia daug daugiau nei techniniai ar ekspertų vykdomi dalykai administravimui. Taip ir šiuo atveju.

PROKLAMACIJOS LAIKINUMAS

Iš kitos pusės, nėra pagrindo manyti, kad priimdami rezoliuciją Kongresas ir Prezidentas sipareigojo išvaduoti sovietų pavergtas tautas, kad tik ir taikiomis priemonėmis nors rezoliucija ir proklamacija — abi išreiškpageidavimą, kad pavergtą tautą savait be minima kasmet. Kiekvienas statyminis sprendimas reikia ir implementuoti, organizuojant jį vykdom. Šito administracija nėra dariusi, ir vargu ar ir toliau darys. Reikia taip pat pastebėti, kad Kongresas ir prezidentas anksčiau yra padarę deklaraciją, kuri kad ir nesipriešina šiai metinei, tačiau parodo, kad dabartinioji deklaracija yra ne tik naujas, bet ir laikinis atsiekimas, neduodantis garantijos ateities. 1951 m. Kongresas priėmė ir prezidentas (tada Trumanas) pasirašė rezoliuciją

(kurios prezidentas tada nepakeitė, kaip dabar), deklaruojanči draugiškumą rusų tautai ir kviečianči sovietų vyriausybės konfliktus su Amerika spręsti taikiomis priemonėmis. Rezoliuciją Trumanas ne tik pasirašė, bet — kaip Kongreso ir prašytas — nusiuntė ją ir Stalinui. Jis atsakė sovietų Aukščiausiajai Tarybai; sovietų laikraščiai jį persispausdino kartu su sovietų atsakymu. Todėl teigiamai vertinant šį metinį proklamacijos paskelbimą, reikia ne tik neužmiršti, bet ir nuolat kovoti už josios implementaciją, kad jiniai neliktų tik popieriaus lapu.

KONGRESAS PSICHOLOGINIAMI KARE

Sovietų piktos reakcijos Eisenhowerio ir Kongreso kooperatyvinę deklaraciją parodo, kaip daug Kongresas ir prezidentas gali atsiekti psichologiniame kare. Minėjome, jog nei Amerikos spauda nei visuomenė nevertino pavergtą tautą savaitės, kol ji dmesio neatkreipė Kremlius. Iš tikrųjų, per visą pokario laikotarpį Amerika nėra pakankamai supratusi psichologinio karo reikšmę. Tiesa, ir Kongresas ir minimu atveju prezidentas yra jame dalyvavę. Prezidentas Trumanas buvo net steigęs specialią psichologinio karo tarnybą, tačiau be didesni

rezultat . Žinoma, vesti kar su sovietais yra sunku, ypa jame nepatyrusiai Amerikai, ta iau tai b tina. Nei Kongreso nei prezidento potencialas šita jame plote iki šiol n ra buv tinkamai ir pakankamai išnaudotas. Tai b t reikalinga ypatingai skatinti ; esamose s lygose, tai gali b ti viena realistiškiausi priemoni laisv s id jos palaikymui. Ši veikla dar n ra pakankamai išvystyta.

TAUTIN S GRUP S PSICHOLOGINIAME KARE

Ir ši ia atsiveria durys prasmingai, tautini grupi politinei veiklai. Jos gali, kaip ir aprašytoju atveju, arba Kersteno Komiteto arba Katyno žudyni tyrin jimo atveju arba atvejais rezoliucij , kurias anks iau yra Kongresas paskelb s (j yra nemaža) daug prisid ti atkreipiant Kongreso d mes dalykus ir problemas, svarbias pavergt j atžvilgiu, bet nepastebimas namini problem komplekse. Centrin s ir Ryt Europos kilm s amerikie i grup s tur t b ti vis labiau girdimos. Neži rint Washington Post nuomon s, joms, kaip ir kitom amerikie i grup m, valia taigoti Amerikos užsieni politik . Šiais dramatiškais metai tai tik b t didesn Didžiojo Demokratinio Eksperimento — taip kartais Amerika vadinama — sveikat .

* * *

Ir kaip mišrios šios eil s: studentai, gimnazistai, tarnautojai, kininkai iai ir darbininkai. Nesvetimij eil se nei dvasiškiai, nei vyresnio amžiaus inteligentai, nei Nepriklausomyb s laik kariai. ia rasi ir ne vien Nepriklausomyb s laik savanor . Visus juos sub r ta pati T vyn s meil ir pareiga ginti t v žem ir savo seses - brolius nuo beatodairinio ryt barbaro teroro. Ginti ir gintis, jau iant did j laisv s ir žmoniškumo troškim ir suprantant begalin šios kovos sunkum ; ginti ir gintis, visiškai atsižadant savo asmeninio gyvenimo, kol kas pasitikint tik savo j gomis ir budrumu, paslap iomis rusenant vil iai, kad pagaliau tie, kurie dar taip neseniai kalb jo apie teisingo pokario sutvarkym , pagaliau pajus atsakingum prieš žmonijos ateinan ias kartas ir pašalins barbarij ...

Juose neg stamai rusena ta pati nemarioji prabo i dvasia, šimtmeiais istorijon nusit susi, m s laisv s sargyboje stov jusi.

* * *

Kol mano pateiktus faktus bus galima tikrinti j vykimo vietoj, jau didel aprašyme vest veik j dauguma bus išskirti iš šio gyvenimo. Ši realyb itin vert mane, naudojantis iš karto atsineštomis užraš nuotrupomis ir atminty nešiojamais pergyvenimais, šiuos prisiminimus užfiksuoti spaudoje atities kartoms.

J. Daumantas - Lukša

Iš knygos „Partizanai už geležinis uždangos“.

A. A. JUOZAS LUKŠA-DAUMANTAS

- SKRAJ NAS

N ra didesn s meil s, kaip to, kuris guldo savo galv už savo bi iulius. N ra didesn s t vyn s ir tautos meil s, kaip t , kurie laisvu apsisprendimu guldo savo galvas už t vyn s ir tautos laisv .

„Lietuva, t vyne m s , tu didvyri žem ” — n ra tik poetin hiperbol . Amži b vyje Lietuvos žem yra gausiai permirkusi krauju t , kurie guld savo galvas, kad ji b t laisva. Mes lenkiame savo galvas ir širdis tos nelygstamos meil s aukoms, nes mes žinome, kad tauta, kuri neturi pagarbos savo didvyriams, yra mirusi.

Tarp t kstan i - t kstan i Lietuvos didvyri mums ypatingai artimi yra tie j j , kurie yra m s pa i aplinkos, m s pa i šeimos. Su jais dar taip neseniai, rodos, mes dalinom s bendrais r pes iais ir sielvartais. Vienas iš j j yra a. a. Juozas Lukša - Daumantas - Skraj nas.

Iki 1949 kovoje d l Lietuvos laisv s savo galvas paguld 11 jo gimin s nari , tarp j 75 met amžiaus t vas Lukša ir broliai studentas Jurgis ir Stasys,

o per 20 gimin s nari buvo deportuoti Sibir , tarp j brolis Antanas, mokytojas, ir kininkas Vincas. Senut motina, išvyta iš nam , gyveno duoneliaudama.

1944 rugs jo m n. a. a. Juozas su broliu Jurgiu, abu technikos studentai gr žta Vytauto Didžiojo universitet Kaune. Abu apsigyvena student bendrabutyje. Brolis Jurgis patenka student komitet . Studentuose vyrauja viena mintis — sovietin okupacija Lietuvoje baigsis su karo pabaiga, nes Vakarai negali išduoti vidurio ir ryt Europos valstybes rusiškajam komunizmui. Šis sitikinimas didina student priešsovietines nuotakas.

1945 pradžioje susiorganizuoja Lietuvos Išlaisvinimo Taryba. Juozas sitraukia jos veikl . Taryb iššifravus ir daugum jos nari su mus, Lietuvos laisv s kovai vadovauti susiorganizuoja Vienyb s Komitetas. Juozas ir šio Lietuvos laisv s kovai vadovauti organo bendradarbis ir ryšininkas su besiple ian iu partizan s j džiu. Ta iau MVD iššifruoja ir Vienyb s Komitet

ir aptinka Juozo ryšius su juo. Dėl to tolimesn galimyb gyventi legaliai pasidaro labai netikra. Kur laik slapstsis, 1946 Nauj Met dien Juozas su broliu Stasiu paskutin kart aplanko t višk ir atsiveikina mam .

— Dievas tesaugo judviej žingsnius, — buvo paskutiniai Juozo gird ti verkian ios mamos žodžiai.

* * *

Atsid r s už sovietinio statymo rib , galutinai susiriš s su aktyviosios rezistencijos organizacija, kurioje jau nuo seniau jo du broliai dalyvauja, Juozas skiriamas spaudos ir organizacijos skyriaus vadovu. Jis redaguoja Kovos Keli ir Laisv s Žvalg . Spaudos ir organizacijos reikalais jis aplanko Kazl R - dos, R dinink , Žaliosios, Taurag s, Labanoro miško brolius. Kruopš iai ir atsid j s vykdo atskir partizanini grupi ir dalini apjungim rinktines, o rinktini apygardas. Pamažu veda vis aktyviosios rezistencijos s j d vien centr , vien vyr. štab . N ra žodži nusakyti rizikai ir pavojams, kurie nuolat j tykojo kelion se ir bunkeriuose, susitikimuose ir pasitarimuose. Bet joki sau pavoj nepaisydamas, jis stengiasi ne tik organizaciniu poži riu sudaryti viening aktyviosios rezistencijos organizacij , bet ir išryškin-

ti jos uždavinius: pristabdyti MVD ir vadinam „strib ” siaut jim okupuotame krašte ir likviduoti išplitus po karo pl šikavim , kur rusai ži r jo pro pirštus.

Karui pasibaigus, Sov. S junga partizanams likviduoti sutraukia ištisas raudonosios armijos divizijas, kurios apsupa ištisus mišk masyvus ir juos, kaip sakoma, „šukuoja”. 1946 — 1947 Juozas išgyvena tris tokius „šukavimus”, bet vis laimingai.

1947 pradžioj Juozas su dviem bi iuliais gauna uždavin nuvykti Lenkijon ir iš ten bandyt susirišti su laisvojo pasaulio lietuviais. Uždavin s kmingai atlik s, gr žta atgal. Kad tai nebuvo tik eilinis nelegalus sienos per jimas, galima suprasti iš to, kad t sien saugojo sargybini bokštai, kelios eil s spygliuot užtvar , treniruoti šunes ir atsparos bunkeriai. Ir pro tas daugiaropas kli tis Juozas su bi iuliais prasiveržia ir v l gr žta. Gr ž s sužino, kad 1947 birželyje krito brolis Stasys. Jo ir kit keli kovotoj lavonai vis savait išlaikyti Veiveri turgaus aikšt je. V liau mesti nuo karo likus apkas .

* * *

1947 gruodžio m n. Juozas su bi iuliu Mažvydu (žuv s 1949) gauna uždavin pasiekti laisv j

pasaul. Ir pasiek, drauge atgabendami Lietuvos tikinį j laišk Popiežiui ir nežinomojo lietuvio laišk laisvajam lietuviui. Kaip Lietuvos laisv s kov s j džio galiotinis, Juozas atneš laisvajam lietuviui krašto laisv s kov s j džio prasm, aktyviosios rezistencijos tragiškai sunk keli, jos žygius bei aukas ir jos nelygstam atsid - jim tautos laisvei. Jis atvyko gauti tikresni duomen d l tarptautin s pad ties eventuali galimybi, kad pagal jas tikslingiau gal t reikštis Lietuvos laisv s kov s j dis ateityje,

1950 Juozas išvyko atgal okup. Lietuv. Paklaustas kart, ar tas jo gr žimas yra prasmingas, kai jo paties liudijimu, aktyvioj rezistencijoj, net ir po laiminga žvaigžde gim s, ilgiau, kaip dvejis metus negali išsilaikyti, Juozas nedvejodamas atsak: „Turiu gr žti. Kitaip jausiausias dezertyras. Ver iau ž ti kojojant, nei gyventi, sulaužius duot žod“. Laisv s kovos prasm Juozui buvo tokia aiški, kad paties tokio klausimo k limas jam skamb jo jau nusikaltimu tautai.

* * *

1954 birželio 28 d. Kongresinio Kersteno komiteto klausin jamas buv. NKVD pulkininkas G. S. Burlickis, klausim, kas jo patyrimu Lietuvoje buvo labiau-

siai išgars j s partizanas, komitetui paaiškino:

— Daugiausia b dos (NKVD) sudar ir žinomiausias viso vadinamo lietuvi „bandit“ s j džio lyderis buvo lietuvis pavarde Miškinis. Lietuvi tauta Miškin laik tautiniu herojum, ir jo autoritetas lietuviuose buvo nepalyginamas... Pagal NKVD vietini organ pateiktas informacijos Miškinis nuo 1948 iki 1949 ar 1950 dvejus metus mok sis žvalgybos dalyk amerikie i mokykloje ir 1950 gr ž s Lietuvos, buv s numestas Lietuvoje... Jam ir jo grupei likviduoti buvo sutraukta žymios kariuomen s j gos. Visai operacijai vadovavo pats Kruglovas (Po Berijos likvidavimo vidaus reikal ministeris, v liau pašalintas). Apsuptas ir atsid r s beviltiškoje pad tyje, Miškinis vietini NKVD organ informacijomis „gyvas nepasidav s“. (Pagal Sovetskaja Litva pranešim, J. Lukša žuvo 1951 rugs jo m n. Red.).

Prisimindami š brang savo bi iul ir visus laisv s kovoje kritusius, mes tegalime kartoti partizan dainos žodžius:

J s žuvot už laisv garbingoj kovoj
Gimtosios šalies sakalai.
Per amžius lietuviai min s jus dainoj.
Garb jus lyd s amžinai.

A. A. JULIJONAS B T NAS

Vilniuje leidžiama Tiesa paskelbė, kad 1951 Lietuvoje, Kazl Rados miškuose žuvo Julijonas B t nas. Tikslios žuvimo datos nemini, bet aplinkybės leidžia spėti tai buvus gegužės pradžioje.

Julijonas B t nas žuvo partizanų mirtimi. Apie jo buvimą partizanų eilėse prašnekus sovietinei spaudai, kreipiame žvilgsnį su klausimu — kas Julijoną nuvedė partizanų; kas paskatino jį geriau žinti nei pasiduoti bolševikams?

* * *

Julijonas B t nas buvo linkuvis, gimęs 1915 Dovydkai kaime, teisės studijavo Kauno universitete. Bet jau nepriklausomoje Lietuvoje laikraščio skaitytojams jis buvo pažįstamas laikraštiniškai ir XX amžiaus dienraščių vienas iš redaktorių. Jo specialybė tada, o ypač pasiaukavimui, buvo užsienio politinės apžvalgos. Užsienio politikai sektituri jo dvi didelės dovanos — gausus šaltinis kalbų mokymams (vokiečių, prancūzų, anglų, švedų, rusų) ir sintetinis suvokimas, kas yra esminio vykiuose, kuria linkme eina vykių ir ypač ištęsdinamika. Skaitytojui Julijono apžvalgos buvo patrauklios ir spindingos, nes jose reiškiasi

dar ir treias jo sugebėjimas — sugebėjimas pasisakyti individualiai, pergventai ir dėl to sugestyviai su gausiais autoriteturodymais. Pastarieji rodo autoritarius stipriai enciklopedinį pažinimą.

Tai buvo vienas iš talentingiausių, jei ne pats talentingiausias, jaunesnis kartos politinis apžvalgininkas lietuvių žurnalistikoje. Pradžiai reikėtis prieškariniam, subrendusio karo metais, buvusio labai naudingas vokiečių okupacijos metais pagrindinei spaudai. Turėjo būti labai brangus ir partizaninis rezistencijos metu dėl to pačios žurnalistinės kvalifikacijos. Tokios Julijonas B t nas buvo laikraščioje.

* * *

Kas susitikdavo su Julijonu aktyviai, rasdavo jame kitą spalvą, nerikiantį, nelendantį akis, o labiau matinį, peletinį, po kuriomis tik per ilgesnį laiką pajunti vidaus šilumą ir turtingumą. Ir juo ilgiau stebisi, jausi jam daugiau simpatijos. Tokios simpatijos, kokią palieka natūraliai kuklus žmogus, susilaukia nuo prasikišimo pro kitus, nesipuolęs dominuoti. Tai žmogus, kuris turi daug vidaus turinio, bet vengia jį demonstruoti. Julijonas daug intelektu-

alinio turinio tur jo nuo gausios lekt ros. Lekt ra išmok j gi- liau pažinti ir branginti krik io- nišk j idealizm , labiausiai kai jisai reiškiasi praktine pažangia veikla. Savos krikš ionyb s jis nedemonstravo, bet j išpažino ir praktikavo su skrupulingu tradicingumu. Krikš ionyb jam buvo j ga, pareigojanti tam tikrus santykius tiek su Dievu, tiek ir su žmogum. Koki jo san- tykiai buvo su žmogum, galima buvo jausti iš jo paslaugumo ki-

prasiveržiant, o ypa iai jaut prisirišim prie t , kurie j mo- k jo suprasti. J kalbinamas, eis nors ugn . Jaut nepatogu- mus, jaut pavojus, j instinkty- viai bijojo, bet to negal jo rodyti draugams.

Tarp nuoširdži draug bi iu- li pasijut s, Julijonas švystel- davo dar vienu spinduliu — hu- moro pajautimu. Rimtus daly- kus jis mok jo pasakoti su šyps- niu, komiškus su tragiška veido išraiška. Draugai j kartais ras-

ATSIŠAUKIMAS POLITIN S ŽIN

Jeigu audringame vandenyje j rininkas yra visiškas gamtos nuosta- t vergas ir daugį daugiausia tegali sumaniai manevruoti, tai socialin je audroje žmogus pats ligi tam tikro laipsnio gali s moningai nulemti vyks- mo logik . Bet tam reikalinga revoliucini užsimojim ir plienin s valios jiems vykdyti. Šiandien toki užsimojim ir tokios valios žmonija yra reikalinga, galima sakyti, vien savo egzistencijai išlaikyti. Žmogaus inte- lektualinis genijus išdidžiai siverž kosmini j g paslaptis. Tos j gos pakl sta jo valiai. Bet apvald s j gas, gl din ias medžiagoje, žmogus, siaubo apimtas, pamat nes s apvald s griaunam j prad pats savyje. Fatalinis ši dien klausimas, ar atomin energija bus panaudota k rybai ar naikinimui, yra prisipažinimas, kad žmogaus etin s bei moralin s as- menyb s pažanga yra tragiškai atsilikusi nuo jo intelektualinio genijaus laim jim .

Išsigelb jimo kelias rasti n ra lengva nei paprasta. Bet reikalas per- didelis, kad neb t vertas išimtinio ryžtingumo ir dr sos.

Julijonas B t nas Laisv Nr. 1 (38), 1953

tiems, iš atsargaus prasitarimo apie kitus; jis nemok jo atsisa- kyti nuo darbo, jei reik jo, ir vi- suomeniniam reikalui.

Dar daugiau Julijono dvasioje buvo šilumos tiems, kuriuose mat t krikš ionišk idealizm

davo labai panaš vokie i ko- mik Teo Lingen.

M lyn šilt aki , aukšto - gio, stambaus sud jimo, l t ju- desi aukštaitis, linkuvis B t - nas buvo kaip tik toks, kurie yra žinomi savo ramumu, drau-

giškumu, sugyvenimu, s slia darbo nat ra.

* * *

Visa min ta Julijono B t no asmenyb s s ranga vargiai buvo tinkama tokiam partizano gyvenimui, kuriame reikia b ti bas t nu, sekiojan iu ir sekiojamu, einan iu iš pavojaus pavoj , rizikuojan iu žudyti ir ž ti. Julijonas vargiai tiko tokiai misijai. Ir vis d lto Julijonas joje atsid r pirmiausia d l savo prisirišimo prie artimiausi draug , kurie buvo nu j partizano keliu. J aukos pavyzdys Julijon pareigojo b ti su jais. Tai vienas motyvas. Kitas, nemažiau svarbus, buvo idealistinis nusi statymas savo principus reikšti ne tiek žodžiais, kiek darbais. Patriotizmas buvo paragin s j 1944 stoti gen. Plechavi iaus vadovaujam rinktin . Rinktin s štabui tragišk dien Julijonas buvo sp tas nesirodyti štabe. Bet pasitraukti nuo pareigos, kuri prisi m savanoriškai — ne, tai ne Julijono charakteriui. Jis jo tiesiai štab , tiesiai pavoj ir buvo suimtas, išvežtas koncentracijos lager su visais karininkais. Tas pats ir paskiau partizaninio jud jimo metu. Jei partizano kelyje galiu b ti naudingas — tegul b na, kas bus; bus bent didesn prasm nei kasdieniškai vegetuoti.

Pasirinkdamas partizano ke-

li , Julijonas žinojo partizan statut ir tradicijas. „Laisv s Kovotojas visuomet turi b ti akylas, drausmingas, dr sus, ryžtingas, blaivus, dorovingas, griežtai užlaik s patik t paslapt ,... nors tai sudaryt jo gyvybei pavoj , nepasiduoti gyvam su ginklu priešo rankas, o prireikus atiduoti savo gyvyb — atiduoti j kuo aukš iausiu kainu priešui“. Kai kitos išeities nebuvo, Julijonas B t nas ir š nuostat ištikimai vykd — žuvo.

Partizano kelyje — Julijonas B t nas buvo tragiškai herojiška fig ra — nesijaut jis, kad b t tinkamas partizano misijai, bet jaut si, kad eiti partizano keliu yra jo aukštesn pareiga. Nelengva buvo tos pareigos imtis. Tik po vidaus konflikt jis pasirinko antr herojin alternatyv . Tai tragiškasis idealizmo kelias.

Kas prisimena Julijon B t n , pergalvoja jo likim , tas supranta, kad herojika n ra tik tolimosios praeities dalykas.

— Kažkas yra pasak s, jog jokia kita generacija taip negalvojo apie laisv , kaip m sišk , ta iau taip lygiai — niekas kitas nerod ir didesnio pasiruošimo apšviesti t laisv .

I. Howard

RAŠYTOJAS VERGIJOJE

ARBA

Lietuvi literat ra antrosios bolševik okupacijos metu

ALOYZAS BARONAS

Lietuvi literat ra pavergtoje Lietuvoje per vis penkiolik met skurdo, buvo ujjama. Kas vien dien buvo ver iama ir liepiama garbinti, kit dien buvo liepiama užmiršti. Bet koks apriorinis teigimas, kad Lietuvoj k r jas kurdamas pagal linij nieko negal jo sukurti, gali b ti neteisingas, nes visa, kas sukurta ir be linijos, negali b ti gera, o antra mes nežinome, k rašytojas yra suk r s savo vidinio rašytojo balso šaukiamas. Vienas dalykas yra atiduoti duokl , o kitas dalykas yra sukurti tai k pats rašytojas nori pasakyti. Kaikurie rašytoj k riniai buvo neabejotinas linijos ap jimas, kaikada patys rašytojai pasirinko tokias temas, kad nekrist perdaug ak , kiti prad jo apsiriboti tik vertimais. Šiandien vertinti galime tik apžvelg visa tai, kas oficialiai yra sukurta. Yra teigiama, kad Salom ja Neris paraš partizanams eil raš i rinkin . Jis yra saugojamas ir kada nors bus išspausdintas. Iš kaikuri posm , partizan dain ir eil raš i matyti, kad tie antibolševikiniai eil raš iai yra jau išsprususi poet darbas. Štai, kad ir toks pos-

mas, kur dabar cituoju iš atminties:

Ir tegu New Yorkas, Londonas,
Paryžius,

Te pasaulis visas prieš mumis
kalb s,

Tegu patsai Kristus pasakys
nuo kryžiaus,

Prieš tave lietuvis ginklo ne-
pad s.

Šitie antibolševikiniai posmai yra parašyti dar tuo metu, kai Stalino ir Amerikos draugyst buvo didel ir Chruš iovas dar nebuvo suniekin s Stalino ir nebuvo pasak s daugyb s pikt sakini prieš Amerik . Tai buvo ankstyvosios koegzistencijos metais, kada lietuviai jaut si Vakar išduoti labiau negu bet kada, t kstan iams partizan mirštant be vilties laim ti. Tai gi, tuoj pokario metais prad ta kurti literat ra buvo daugiau tik vertim ar vieno kito leidinio pakartojimas, Stalin garbin s eil raštis, ar kompartijos didyb apdainuoj s. Visi šie valdiški - vairi spali ir gegužio pirm eil raš iai ir buvo tikroji pirm j pokarini met literat ra su mažomis išimtimis. Bolševikai žino, kad raštas yra labai svarbus, ir jie rašytoj labiau gerbia, ne-

gu bet kuri tauta ar sistema pa-saulyje. Ta iau rašytojai yra ir labiausiai nepatikimas elemen-tas. Ir tada, kada pokario metais buvo raginami rašytojai sijung-ti agitacij d l kolchoz stei-gimo ir d l vis arim ir s ji-ki , rašyt. J. Marcinkevi ius net Tiesos redakcij at j s uždai-nuodavo:

„Ar s si ar nes si, vis tiek pat badu padv si”. Tas pats P. Cvirka, kuris yra puol s savo straip-sniais net Pasternak , kad tada, kada jie kovojo fronte, Paster-nakas vert Faust , tas Cvirka paklaustas, kod l jis prie krivi-nojo Smetonos parašydav s kas-met po knyg , o dabar nieko ne-rašo, viename baliuje atsak s — „Gr žinkit man Smetonos lai-kus, aš v l parašysiu”. Salom -ja Neris, kaip teko visai neseniai patirti, taip pat sak si, kad jei-gu b t karas, niekur iš t vyn s neb gsianti. Kaip nori tegu b -na, bet to, k ji pergyveno So-vietijoj ji nenorinti antr kart pergyventi. Ir manoma, kad ia buvo ne tik fizin s kan ios, bet ir dvasinio teroro baim . Antr kart bolševikams at jus ir val-dant Stalinui nieko reikšmingo nebuvo sukurta. Vieni rašytojai atsis do kal jimus, ar buvo iš-tremti Sibir , kaip A. Miškinis, K. Jakub nas, H. Lukauskait , K. In i ra, K. Boruta, kiti buvo priversti nutilti, kaip K. Jan-

kauskas. Jeigu tu nebegali siste-mai b ti naudingas, tu turi arba mirti arba po kiek laiko palenkti save rašyti ne taip, kaip tavo k rybinis aš, bet kaip kompar-tija diktuoja. Iš t pokarini me-t nedaug t ra tikra prasme di-desni k rini , kalbant apie grožin literat r . Tai T. Tilvy-io Usnyne, laim jusi Stalino premij . Šioje poemoje Tilvytis aprašo su nemaža satyros doza, pokarin s Lietuvos gyvenim ir, žinoma, piktai aprašo partiza-nus, j kovas, nesl pdamas džiaugsmo, kad štai dabar tas partizanas gal s pagul ti ant rinkos. Be šios didesn s poemos iš jo visa eil neblog eiliuoto-j , kaip Vlado Moz ri no, Šir-vio, Giedros eil raš i rinki-niai, kuriuose jau randamas vie-nas kitas ir nepolitinis posmelis, ir Amerikoj perspausdintas K. Borutos Baltaragio Mal nas. Bet Baltaragio mal nas buvo parašytas ne pagal linij . Oku-pantas ži r jo, kad knygoj n -ra pilnai išvystytas marksizmas, ir knyga buvo sulaikyta, o pats autorius kištas kal jim . Bo-ruta apie save knygoje Lietuvi Tarybiniai Rašytojai taip sako: „Sunk s buvo pokario metai Vil-niuje ir visoje Lietuvoje. Neiš-vengiau ir aš savo varg ir b -d , gal per nesusipratim , gal per savo neapdairum ”. Iš Sibi-ro gr žintas J. Dovydaitis para-

š kelet knyg , kuriose vaizduojamas pokario gyvenimas. Tai Po audros, Dideli vykiai Naujamiestyje, Apysakos ir kt. Rašytojai lauk kas bus, o ir patys bolševikai nežinojo, nei kaip nei k rašyti. Visai kitaip reikalai pakrypo, kai Chrušiovas XX-ame kompartijos suvažiavime pasmerk Stalin . Šis laikotarpis yra daug našesnis ir daug domesnis. Jis neb ra toks valdiškas, ta iau suk l pa i rašytoj tarpe daug gin , džiaugsmo ir kart lio.

SENIEJI IR NAUJIEJI

Kai Chrušiovas nustalino Stalin , staiga atsigavo ne tik tie, kurie tyl jo, bet ir tikrieji bolševikai. Net ir tie, kurie buvo pab g Rusij ypa jaunesnieji, kaip Moz ri nas, Širvys, prad jo laisviau rašyti ir galima j posmuose buvo užtikti tikrosios poezijas. Atsirado dar jaunesni , kaip Macevi ius, Marcinkevi ius, Baltakis, Vai i nait , Selenionis ir kiti. Atsigavo tik Nepriklausomyb s metais prad j reikštis, vos iš gimnazijos teiš jusi karta, kaip E. Matuzevi ius; sugr žo iš Sibiro vyresnieji: A. Miškinis, K. In i ra, K. Boruta, kurio Baltaragio mal n v l leido platinti; atsirado nauj beletrist kaip žyd kilm s Sluckis, Lukinskas, Anielius Markevi ius, prad jo atsigauti

Aloyzas Baronas, rašytojas, kny-g autorius, yra dienraš io Draugo vienas iš redaktori . Šakotas k r - jas, jisai yra paraš s roman , noveli , k rybos vaikams, daug humoristikos ir visuomenines ir literat rin s kritikos. Itin r pestingai ikagoje ugd jaun j plunksnos prieaugl . Vokie i okupacijos metais su draugais redagavo Pogrindžio Kuntapl , skirt kolaborantams su naciais apdainuoti. Nuo t pat met ir frontininkas.

dar vyresni. Iš jo Putino Suki- liai, Baltušio Parduotos vasaros, Vienuolio Iš mano atsiminim . Ta iau su tuo palengv jimu buvo nešta daug suirut s. Pajut kart laisv kiti prad jo, bolševikin m akim ži rint, eiti per toli ir rašyti taip, kaip, jei ne visai Vakar pasaulyje, tai bent kokiam satelitiniam krašte suprantama. Ta iau tarpusavio santykiuose rašytojai susipiov . Tie, kurie raš apie Stalin , buvo pajuokiami, ir tie, kurie kent jo, kurie buvo atsparesni savo rašytojiškam aš, Chrušiovui truput atleidus, prad jo spaudoj ar asmeniškai persistengusius pulti . tokius puolimus ne be susijaudinimo atsak A. Jonynas, kuris drauge su Juozu Macevium buvo 1951 m. paraš s kny-g Laiškas vadui, t. y. Stalinui. Nors visi buvo raš apie Stalin , ta iau kaikurie persisteng ir toks 1923 m. gim s Antanas Jo-

nynas knygoje Taryb Lietuvos rašytojai, kuri iš jo jau 1957 m., aiškinasi: „Mano s moningo k - rybinio darbo pradžia sutapo su asmenyb s kulto, bekonfliktiškumo teorijos stipriausio sukles - t jimo laikotarpiu. Nepatyr s, menkai tepasiruoš s poezijai literatas dažnai b davo pratina - mas siaurai ir vienapusiškai su - prasti poezijos paskirt ir užda - vinius, suvokti realizmo proble - mas poezijoje. Kaikurie redaktoriai kartais išsk stomis ranko - mis priimdavo iliustratyviškus, silpnus eil raš ius, kuriuose b - davo eiliuojamos bendrosios poli - tin s tiesos, jau seniai žino - mos iš laikraš i . Man tai dar takos, prisipaž stu atvirai ir su neslepiamu nuoskaudos pajauti - mu”. Toliau A. Jonynas sako: „Yra žmon i , kurie nori mus ti - kinti, kad visa, k mes paraš me anais metais, yra bloga ir ne - vertinga”. Jonynas sakosi, kad jo ne visi eil raš iai, prie Stalino režimo parašyti, yra blogi. Tai b dingas pasiaiškinimas vieno iš jaunesni j . Vyresnieji mažiau šokin jo ir mažiau jiems reik - jo atsiprašyti. Pa i jauniausi - j k ryba dar buvo nereikšmin - ga ir nepaliko kad ir tokioj lite - rat roj didesnio p dsako.

POEZIJA

Iš poet vistiek teb ra pir - maujantis Putinas. Jis nerašo nei apie kukur zus, nei apie mel -

ž jas. Jei parašo apie Lietuv , kad ir tarybin , jo eil raš iai pilni t vyn s meil s, gil s. Nese - niai Pergal s žurnale buvo iš - spausdinta jo poema Promet - jas. Tikrai gilus eil raštis, gerai parašytas, himnas kan iai, lie - i s bendras laisv s problemas, neblogesnis negu, kad anks iau pa iam savo stiprume laisvoj Lietuvoj parašydavo. Iš Sibiro gr žinti, dar ir 1957 m. nesiskai - t gerai apvalyti nuo buržuazi - ni polinki , poetai A. Miškinis, K. In i ra ir nepriimti almana - ch , kartais parašo po eil rašt , ta iau jie turi savo veid , ir nors jie ir rašo apie ekskavatorius, ta iau už visus jau bolševizmo išaugintus jaunuosius poetus vi - sa galva aukš iau. Rinkini jie neišleido, Miškinis kalba apie rinktin , ta iau ta rinktin ne - bus pilna, kadangi joj negal s tilpti visa eil ger Miškinio po - em ir eil raš i apie Lietuv . In i ra irgi stipriau nepasireiš - kia. Nors ir silpnas buv s poe - tas K. Zupka visai nutilo, kadan - gi matyt apie traktori stotis rašyti nenori, o gal ir iš viso pa - vargo. N ra ir poeto Žlabio. Iš jaunesni j kaip E. Matuzevi - ius vegetuoja. Tai neabejotino talento poetas, kurio kaikurie ei - l raš iai parašyti su mažu tary - binu atspalviu, gal t b ti pri - imtini ir m s ia jau labai iš - girdusiam skoniui. Tos pa ios

kartos, dabartinis Lietuvos rašytoj dr-jos pirmininkas E. Mieželaitis yra tipingas grafomanas. Dar gimnazijoje b nant, atsimename, nieko gero niekas iš jo nelauk ir poetus iškilo komunist d ka. Neseniai Pergal j buv s jo eil raš i pluoštas Apm stymai yra tobulas absoliu ios grafomanijos, siaubinggo nemokšiško pademonstravimas. Iš jo jo eil raš i rinktin Mano lakštingala, kuriame neb ra n vieno Stalinui skirto eil raš io, o j buvo priraš s galb t šimtus, irgi rodo nepaprast dvasios skurdum , poezijos priemoni primityvum , absoliut nesupratim , kas yra poezija, ir iš viso nemok jim naudotis kad ir paprasiausiomis poetin mis priemon mis. Ne ko verta ir jo kelioni po Europa knyga, neoriginali. Gal šiek tiek geresn Broliška poema, ta iau ir joj labai skurdžios poetin s priemon s. Geresni jau yra jaunesnieji kaip Justinas Marcinkevi ius, kurio poema Dvidešimtas pavasaris jau yra paskaitoma, ta iau vakaruose poema yra iš jusi iš mados, nieko ir jis ten tame tebepuosel jamame žanre gero nesurado, nors reikia pasakyti Alijošiaus feljetonus pralenk . Toje poemoje jau nebijoma paliesti ir partizanai, ir maldos, ir komunistinio bloko smulk s nepasisekimai. Autorius ro-

do sugeb jim , bet neatrodo, kad k nors negal damas išsitiesti, padarys, nors laisv s metais mes tur tume verta ko laukti poet . V. Moz ri nas, Mieželai io draugas, jau daug geresnis eiliuotojas, ta iau irgi labai vidutinis. Geresnis yra Algimantas Baltakis išleid s eil. rinkinius Velnio tiltas ir Lietu iui dulkant, kuriuose daug egoistinio pob džio, jaunuolišk eil raš i , rodan i ta iau autoriaus k rybin paj gum . Macevi ius, Vai i nait ir dar eil kit rodo talent , bet k rybos n ra. Gabus buvo ir neaiškiom aplinkyb m žuv s V. Grybas. Ir neatrodo, kad kada nors laisviau bebūs, nes v l pradedama rkti, kad pertoli nueinama, kad reikia kovoti prieš revizionizm , kad reikia laikytis kv p jos kompartijos linijos. Ir šie talentai vargu ar pakels tenai m s literat r ir vargu ar išugdys nauj dideli poet , nebent jie rašyt sau, tur t kit veid , bandyt kurti tokius eil raš ius, kurie Sovietijoje netinkami. Bet tam reikia ne tik valios, bet ir žini , gi knyg iš užsienio labai sunku nutverti. Vyresnieji supan ioti, jaunesnieji irgi neturi patyrimo, kaip išsi-veržti. Jeigu palyginti šiandienai j jaunim su 1939 m. rašusiu jaunimu, galb t eiliavimo technika jis ir prilygt , ta iau pasiekti tokio lygio, kaip tada jau

buvo pasiek tik iš gimnazijos iš j Brad nas, Švedas, Ma ernis, Nyka ar Nagys, n ra n vieno. Jeigu ten civilizacijoje gyvenimas eina pirmyn daugiau ar mažiau, tai poezijoje sustojo, o kadangi stovint gendama, tai galima sakyti, kad poezija eina atgal. Palyginus su m s ia esan iais tremty poetais Šlaitu, Kozuliu, Griciumi, Mackum ir anks iau min tais, stovis yra skurdus. Ir visas poezijos kapitalas didesne dalimi bus sukrautas tik tremtyje, nes ia netr ksta svarbiausio dalyko — laisv s.

PROZA

Nemany iau, kad proza ten yra geresniam stovyje negu poezija. Nors paprastai lietuvi literat roj poezija lenkia proz , bet tenai neatrodyt , kad taip yra. Kritikas V. Kubilius tvirtina, kad proza pralenk poezij . Atsirado neblog prozinink iš jaun j , nors didžiausi kapital sud jo vistiek vyresnieji, Putinas su Sukil liais, Baltušis su Parduotom vasarom, Vienuolis su Iš mano atsiminim , Simonaityt Vilium karalium. Iš jaun j pažym tinas yra Myk. Sluckis. Jo novel s V j pagair j yra tikrai domios ir originalios, liudijan ios neabejotinai stipr talent . Viena novel , kur jis rašo apie susitikim su partizainais, yra labai stipri. Prozinin-

kai, neži rint, kad kompartija barasi, stipryb s daugiausia semiasi iš senov s, rašo apie prieškarinius laikus. Ir tai lengviau. Bet Sluckis rašo ir apie šiuos laikus ir gana paken iamai. Kitas jaunuolis, Anielius Markevius tikrai irgi labai talentingas. Vos pap tus laisvesniam v jui jis išspausdino novel Padaigos mirtis. Toje novel je jis pavaizduoja, kaip vienas komunistas miršta širdies sm giu, kai sutinka t asmen , kur jis ištr m Sibir . Žinoma, ši novel labai gerai vertino m s ia Amerikos spauda ir to užteko, kad Markevius bent porai met nutilt . Dabar jis v l rašo ir paraš pui ki apysak vaikams Š vis miške. Dar vienas jaunas žmogus yra Vyt. Rimkevius, irgi atlydžio metu paraš s roman Studentai. Kadangi tas romanas lie ia daug jaunuoli abejojan i komunizmu, rašoma apie pasiruošimus ir demonstracijas kapin se, arba kaip gavo mušti tas, kuris pasi m pasiskaityti Aisio poezij ir iš viso parodo daug teisyb s, jis nebuvo gerai priimtas. Ir jo užsien nebuvo daug išsi sta. Daugeliui si sti egzemplioriai gr žo atgal. Autorius irgi gavo barti, bet rod , kad gali rašyti. V l jaunas autorius, Baltr nas, paraš roman Tolimi keliai. Romanas dviej tom , ta iau dar labai žalias. Jis

ten vaizduoja vokiei okupacij , bolševikinius metus ir daug visoki naivi situacij , ta iau bolševik vertintas neblogai, kad pagaliau paliesta aktuali tema. Dovydai io romanai, Bieliauskie Darbo gatv ir dabar Rož s žydi raudonai, kuri š. m. gavo premij , Gudai io romanai BroLIAI ir Kalvio Ignoto teisyb yra daugiau ar mažiau talenting žmoni darbas, ta iau tempimas visko ant bolševikinio kurpalio, sužaloja literat rin ir gyvenimišk tikrov , ir tie romanai palieka daugiau ar mažiau anapus literat ros. Palyginus su Nepriklausomyb s metais jaun prozinink yra paj gesni negu seniau, ta iau ar išeis kas nors iš j , parodys tik ateitis, nes linija pan ioja, gi b ti dvi veidiškam, kurti sau ir kurti partijai yra daug sunkiau, nes proza reikalauja daugiau laiko ir darbo. Galimas daiktas, kad kaikurie, talento d ka, sukurs ir kompartijos pan iojami geresni k rini , ta iau tai n ra tik sp jimas. Šiaip proza, pasakymai, nukent jo mažiau negu poezija, nors vertingo jei kas ir buvo sukurta, tai tik senesni j . Palyginant su tremties literat - ra jie visd lto toli atsilik . Ne vieno, bet dešimties m s beletrist k riniai prašoka t vyn j palikusi darbus, išskyrus gal vien kit anks iau akcentuotus.

Jankauskas, tuoj po karo buvo išleid s (pertais s dar nepriklausomoj Lietuvoj išleist Juodojo milžino žmon s) knyga Berž n , stoties k rikas. Paskui buvo ding s, net knygoje Taryb Lietuvos rašytojai jo n ra. Dabar ta iau išeina jo knyga Kaštonai krinta. Kaip matyti iš turinio, toje knygoje yra nemaža jau seniau atskiruose leidiniuose išspausdint noveli . O jis noveli tur jo aps iai dar niekur nespausdint . Atrodo, kad jos netinka linijai. Romanai Borutos Sunk s paminklai, Venclovos Dienos gimimas tai šlykšti publicistika, nieko bendra neturinti su literat ra. J. Sluckio ar kit k riniuose n ra jokio puošnesnio sakinio, tai valdišku stiliumi parašytos knygos, bet Venclovos tai jau nebe valdišku, bet neišlavinto politinio vadovo neliterat - riniai vyki aptarimai. Min tame romane Rož s žydi raudonai taip pat labai daug publicistikos. Recenzuodamas ši knyg Tiesoje Br. Raguotis kaltina autorii šiais žodžiais: „Alf. Bieliauskas at jo beletristik , stambi j proz iš publicistikos, iš apybraižinink gret . Publicistiškumas ir paliko ryški srov jo beletristikoje, konkre iai, romane Rož s žydi raudonai Alf. Bieliauskas publicistinio temperamento beletristas. Publicistiškumas, be abejo, yra šio rašyto-

jo k rybin savyb , jo j ga. Bet ši j ga pasidaro nebeveiksminga, kai vietomis veik j subtili pergyvenim analiz pakei ia stamb s publicistiniai štrichai, kai žmogaus vidaus b sena kartais ne atskleidžiama, o konstatuojama ir pan. Mums rodosi, kad ne vis veik j vieta romane kaip reikiant apgalvota.”

Recenzentas autori kaltina dar ir d lto, kad jis pavaizdavo vien partizan , kovojus prieš bolševikus, kilus iš darbininko šeimos. Nors ir labai raudonas Bieliauskas, ta iau suprato, kad prieš bolševikus kovojo daugiausia ne buož s, bet darbininkai, nes nieko taip bolševikai nenukriaud , kaip darbininko. Komunizmas yra didžiausias darbininko išnaudotojas ir to negal jo nepavaizduoti Bieliauskas, nors ir labai jau atsargiai. Rož s žydi raudonai romanas dar n ra romanas, tai tik romanui medžiaga, ta iau gana nebloga ir, kas svarbiausia, mokamai apvalyta nuo kasdienin s propagandos, supanašinan ios k rinius. Apie tai savo laiku sovietinis kritikas Pomerancov sak , kad tai yra ne romanai, bet serijiniai produktai, nustojantieji bet kokio originalumo.

Paukštelio naujas romanas Jaunyst gan neblogas, nors ir tendencingas. N ra kas nors ypatinga, bet paskaitomas. Ap-

skritai, proz palyginti su tremties proza beveik ne manoma. Realizmas n ra nusikaltimas, galb t, šiandien, kaip tremties beletristai lietuviai perdaug puošniu stilium rašo ir n ra gerai, ta iau nuogas, skurdus žodis, koks yra Lietuvos beletrist praktikuojamas ir iš anksto apspr sta id ja nieko gero atei iai nežada. Talent yra, ar jie išsivystys, priklausys nuo politini v j ir galb t kaikieno individualios laim s, kokios totalitari-niuose režimuose reikia.

Negalima kaltinti lietuvi rašytoj , kad jie nebesugeba parašyti vertingesni k rini . Niekto gero nebesukuria ir patys rusai, dav Dostojevsk , Lermontov , Puškin , Tolstoj ar, pagaliau bolševik garbinam Gork . Šiandien, pradedant kult rin bendradarbiavim , Amerika yra labai nepatogioje pad tyje, kadangi nieko nesurandama, kas galima versti iš rus kalbos angl . Nors ir komunist keikiamas Pasternakas, Amerikoje atstovavo rus literat r ir kiekvienu atveju nupeln sovietam nemaž garb , nors ir labai komunistam nepriimtina prasme.

(T sinys seks. Red.)

Chruš iovo vizitas Amerikoje yra perdidelis vykis, kad jo nepamin - jus. Šiuo atveju mus intrigavo ne Cam David pasitarimai, bet sovietinis Amerikos paveikslas: kok Chruš iovas tur jo ir kok susidar kelion s metu. Prieš 30 met Amerikoje besilankiusi soviet rašytoj Iljos Ilf ir Eugenijaus Petrovo sp džiai aprašyti „Vienaaukšt je Amerikoje“ sutam - pa su šiemetinio keliauninko N. Chruš iovo tez mis. Knygos ištraukas paruoš Kazys Ambrozaitis.

CHRUŠ IOVAS AMERIKOJE

KAZYS AMBROZAITIS

— M s kelion pasibaig . Per du m nesius mes buvome 25 valstyb se, keliuose šimtuose miest , mes kv pavome karštu prerij ir dykum oru, pervaziavome Rocky Mountains, mat me ind nus, kalb jom s su jaunais bedarbiais, su senais kapitalistais, su radikaliais intelektualais, su revoliucionieriais darbininkais, su poetais, rašytojais, inžinieriais. Mes apži r jom parkus ir fabrikus, steb jom s keliais ir tiltais. Mes keliavome 10.000 myli .

Per t vis kelion mes n vien moment nesustojom galvoj apie Soviet S jung .

Mes keliavome Amerikos keliais ir galvojom apie Soviet kelius. Mes leidom naktis Amerikos viešbu iuose ir galvojom apie Soviet viešbu ius. Mes buvome Fordo fabrikuose ir mat m save Soviet fabrikuose.

B tina pamatyti kapitalistin pasaul , kad gal tum vertinti nauj socialistin pasaul . B da-

mi tolimoj distancijoj mes su - pratom Maxim Gorky nuotaikas, kai jis po daugelio met gyvenimo užsieny sugr žo Soviet S - jung ir pakartotinai tar : — „Steb tinus dalykus j s darote, draugai. Didelius dalykus.“

CHRUŠ IOVAS: B T GERI
AMERIKOS ŽMON S, BET
KAPITALIZMO SUGADINTI

— Soviet žmon s užsieny n - ra keliautojai, n ra inžinieriai ar diplomatai, pasi sti misijai. Jie yra Soviet S jungos meilužiai, atitraukti nuo savo objekto ir j prisimena kiekvien minut . Tai yra išimtinus patrijotizmas, kurio negali suprasti amerikietis. Iš viso, amerikietis yra geras patrijotas. Jei jo paklaustum, jis nuoširdžiai pasakyt , kad myli savo krašt . Ta iau tuo pa iu momentu jis nežino ir nenori ži - noti vardus žmoni , kurie suplanavo kaban ius San Francisco tiltus ; kas pastat Boulder Dam ir kod l negrai yra lin iuojami

Pietuose ; arba kodėl jis turi valgyti šaldytą mėsą. Jis sakys, kad myli savo kraštą, tuopa iudamas ignorantas agrikulturnas klausimuose, kadangi jis nėra kininkas ; industrijos klausimuose, kadangi nėra fabrikantas; finans klausimuose, kadangi ne bankininkas. Jis dirba sunkiai gale mnesio gaudamas 130 dol., ir sau žvairuoja Washington su savo statymais,

ikag su savo banditais, New Yorka su savo Wall Street. Jis tik vieno prašo: palikti ramybę ir netrukdyti klausytis radio ar eiti kin. Žinoma, kitaip yra, jei jį atleidžia iš darbo. Tada jau jis ima galvoti apie viską.

Ne, jis nesupras soviet darbininko patriotizmo, kuris myli ne statymais teisėtą kraštą, kuris jam suteikia pilietybę, bet gimtą žemę, kuri jam priklauso, fabrikus, krautuves, laukus, lktuvus, teatrus, kuriuose jis yra pats politikas ir savininkas.

Vidutinis amerikietis interesuojasi tik tuo, kas tiesioginiai rišasi su jo namu, automobiliu, artimais kaimynais. Jis rodo intereso krašto gyvenimą kart per keturius metus, per prezidento rinkimus.

Tai kapitalizmas, kuris žudo žmonius dvasinius polinkius. Baisus yra nusikaltimai Amerikos kapitalistų, kurie su stebina apgaule painiojo žmones kin,

radio ir savaitini žurnal tinkl, sau pasilikdamas Tolstoj, Van Gog, Einštein, bet kartu palikdami visai jį nepaveikti. Mokslininkai, išradėjai, statytojai Amerikoje nepopuliarūs. Jdideli darbai lieka šešėly, o garsus yra boksininkai, banditai, kino žvaigždės.

Kaip išgelbėti Ameriką? Štai atsirado tas gydytojas Townsend. Mintis, kuri atėjo garbingo gydytojo galvą, galėjo atsirasti kiekvienam Europos mažos valstybės psichiatrui ligoninėje skyriuje, skirtam ramiam, mandagiam ir beviltiškam bepročiui. Jis turi didelį pasisekimą. Pagal jį, viskas yra labai paprasta: kiekvienas amerikietis, sulaukęs 60 metų, gaus 200 dolerių su lyga, kad juos tuoj išleis. Tada automatiškai pakils prekyba, automatiškai dings bedarbiai. Viskas automatiškai. Nė vienas politikas neišdrįso pasisakyti prieš tą „genijų daktarą“ rinkimų išvakarėse.

K CHRUŠČIOVAS MAT AMERIKOJE: TURT IR BAIM

Valstybės Departamento žmonės aiškino, kad Chruščiovas tikrai turėjo šitinkinti amerikiečių taikingais norais, kadangi matė kiek amerikiečiai turi ir bijo prarasti karę.

— Amerika yra kolosališkai turtinga. Yra visko, kas tik guli

žem j ar ant jos auga. Ji turi žmones — geriausiai darbininkus pasauly: paj gius, malonius, stropius, patikimus, sunkiai dirban ius. Amerika žygiavo praturt jim nepaprastu grei iu. Amerikietis apgaudin jo žmones, spekuliavo, s d jo Stock Exchange nuo ryto iki vakaro, jis dirbo 16 valand per dien , jis pabudo su pinig mintimi, su ta pa ia mintimi užmigo, ir dabar jis yra milžiniškai turtingas. Jis turi vilas prie okeano, yachtas, pilis, bet tampa nepagydomas ligonis. Jis yra mirštantis, ir jokie bilijonai jo negali išgelb ti.

Amerikoniško gyvenimo skatintojas yra pinig as. Moderni Amerikos technika taip išbujojo, kad per trump laik galima padaryti pinig o. Viskas, kas atneša pinig o, klesti, ir viskas, kas ne- neša- pinig o — degeneruoja ir nyksta. Dujos, elektra, konstrukcija, auto kompanijos — savo siekimu pinig o suk r aukšt gyvenimo standart . Amerika išk l save turto aukštybes, palikdama Europ toli užnugary. Bet tuo pa iu metu Amerika yra rimtai ir pavojingai ligota. Dabar kraštui gr sia pats savo reductio ad absurdum. Visk turi kas reikalinga ramiam gyvenimui kurti, ta iau pri jo prie tokio momento, kad visa tauta yra neramiam stovy. Bedarbis bijo, kad jau niekad ne-

Kazys Ambrozaitis, 2-asis Lietuvi Fronto Bi iuli Valdybos JAV vicepirmininkas, Lietuvi Fronte dalyvauja nuo vokie i okupacijos met Lietuvoje. Iš profesijos medicinos daktaras, JAV sigij s rentgenologo specialyb , buvo aktyvus student ir stud. at-k organizatorius namuose ir Vokietijoje. Irklo Koto ir kit jumoro žymybi veteranas, jisai yra itin kvalifikuotas vertinti chruš iovišk Kremliaus - žymyb .

gaus darbo; dirbantis bijo prarasti darb ; kininkas bijo nederliaus, nes pakils kainos ir jam pa iam kainuos daugiau pirktis duon ; taipogi jis bijo ir gero derliaus, nes kris kainos ir už niekus tur s parduoti produktus. Turtuoliai bijo bandit , kad vaik nepagrobt ; banditai bijo, kad paklius elektros k d . Imigrantai bijo, kad bus deportuoti; negrai bijo lin o; politikai rinkim ; vidutinis žmogus bijosi ligos, nes daktarai atims visk , k jis turi.

CHRUŠ IOVAS AMERIKOJE:
MES JUS PASIVYSIM IR
PRALENKSIM

Kas sak , kad Chruš iovas išrado soclenktynes ?

— Soviet S jungos gyvenimo pagrinduose guli komunizmo id ja. Mes turime tikr tiksl , kur kraštas art ja. Stalinas pasak , kad technika apsprendžia visk . Štai kod l mes, soviet

žmon s, palyginus su vidutiniais amerikieiais, esame daug ramesni ir laimingesni, negu jie žemeje Morgano ir Fordo.

Štai kod l mums metodai neatrodo, kaip iš debes iškrit . Priešingai, mes norime pasivyti piln technikos Amerik ir j pralenkti. Amerika nežino, kas su ja atsitiks rytoj. Mes žinome, ir mes galime tiksliai pasakyti, kas atsitiks su mumis po 50 metų .

Neži rint tai, mes vistiek galime daug ko pasimokyti iš Amerikos. Mes tai darome. Ta iau tai, k mes mokom s iš Amerikos, yra epizodiška ir perdaug specializuota.

Pasivyti Amerik ! T uždavim m s žmon ms užd jo Stalinas. Kad t uždavim vykdyti, pirmiausia mes turime pažinti Amerik ; studijuoti ne tik jos automobilius, generatorius ir radijo aparatus, bet ir Amerikos darbinink darbo charakter ; pažinti inžinierius, biznierius, ir ypatingai biznierius, nes jei kartais m s stachanovietis ir pralenkia amerikieio darbo norm , jeigu kartais m s inžinieriai ir n ra blogesni už amerikie i , vistiek m s prekybininkai ir ekonomistai visais atvejais yra toli atsilik nuo amerikie i . Jeigu amerikietis k nors pažad jo, jam nereikia daugiau priminti, jis išlaikys duot žod ir padarys

laiku. Tai svarbiausias dalykas, k pirmiausia soviet biznierius turi išmokti iš amerikie i .

Mes raš me apie amerikonišk demokratij , kuri tikrenyb je neduoda žmogui laisv s, ir tiktai užmaskuoja žmogaus eksploatacij žmogumi. Ta iau amerikoniškam gyvenime yra dalyk , kurie mus tur t ne mažiau interesuoti, kaip naujas mašinos modelis. Tas dalykas ir yra demokratija žmoni santykiavime, nors šita demokratija irgi uždailina socialin nelygyb ir yra grynai išviršin forma.

K mes pagaliau galime pasakyti apie Amerik , kuri staigiai baugina, glosto, prašo pasigailjimo, ir rodo pavyzdžius vertus pasig r jimo; apie krašt , kuris yra turtingas, nuskur s, pilnas talent ir negabi ? Mes galime nuoširdžiai, su ranka ant širdies, pasakyti, kad mes nenor tume gyventi Amerikoje. domu yra š krašt steb ti, bet nesinori jame gyventi.

EPILOGAS

Kaimyno šuo buvo meilus, bet besimeilindamas vis k sdavo. Kaimynas tar savo kaimynui:

— Tu toks geras ir meilus, bet kod l tu kandi?

Geras šuo atsak geram kaimynui :

— Kaimyn li, man s tu nenušuninsi...

LIETUVIAI IR RESPUBLIKON PARTIJA

LEONARDAS VALIUKAS

Šiame numeryje nagrin jame lietuvi dalyvavimo politikoje JAV klausim . Leonardas Valiukas, partin s politikos praktikas, svarsto lietuvi dalyvavim bendrojoje Amerikos politikos up je per Respublikon partij . Jo straipsn papildo Vytauto Vardžio, politikos studento-teoretiko diskusija, nušvie ianti nepriklausomos tautin s politinio intereso grup s veikimo galimybes ir tak . Prie lietuvi ir tautini grupi dalyvavimo JAV politikoje galvojame gr žti dar kart viename iš netolim galimai perijodiškai pasirodysian i Laisv numeri .

Lietuviai imigrantai ir jau ia, Amerikoje, gim ir aug j vaikakai prad jo kiek aktyviau reikštis J.A.V-bi politin je veikloje šio šimtme io pradžioje. Tiesa, lietuvi jau b ta ir veikta šiame krašte 19-tojo šimtme io antroje pus je, bet politinei veiklai skirta labai maža d mesio; antra, lietuvi imigrant skai ius šiame krašte buvo tada dar gana mažas.

Iki 1932 met lietuviiai labiau reišk si Respublikon partijoje. Kokios buvo svarbiausios šio lietuviško respublikoniškumo priežastys ? Viena, Respublikon partija krašte buvo labai populiari. Per 67 met laikotarp po civilinio karo (1865 — 1932) demokratai buvo laim j tik ketveris prezidentinius rinkimus ir vald tik 16 met . Respublikon partijos populiarumas krašte užkr t ir naujai atvykstan ius lietuvius. Antra, moni vadovai, kuriose lietuviiai dirbo, ir darb priži r tojai buvo beveik visi

respublikonai. Lietuviai imigrantai sek didele dalimi j p domis. Pagaliau tre ia, airiai, kurie grojo pirmaisiais smuikais to meto Demokrat partijoje, traktavo lietuvius gana blogai. Tas šiurkštus airi elgesys tolino lietuvius ir nuo partijos. Koks lietuvi procentas iki 1932 met rinkim priklaus respublikonams, tiksl i davini n ra. Žinoma tik, kad iki Franklino D. Roosevelto išrinkimo 1932 m. dauguma lietuvi balsavo už respublikon kandidatus. Galima betgi prileisti, kad 1928 m. rinkimuose, kai demokratai nominavo katalik Alfred E. Smith, daug tautie i balsavo už j , nes lietuvi ir kartu Amerikos katalik tarpe buvo pravesta stipri akcija palaikyti „savo žmog .

Roosevelto valdymo laikais, betgi tautini grupi dauguma persimet Demokrat pus , taip kad j parama pasidar pagrindiniu politin s koalicijos

rams iu Rooseveltui perrinkti 1936 m. Pad tis stabilizavosi sekaniais — 1940 — rinkim metais, kai Rooseveltas, lauzdamas šimtmetin politin prezident tradicij , tre iu kartu užsinor jo b ti išrinktas prezidentu. Nuo to laiko prasid jo palaipsnis tautini grupi (o kartu ir didži j Amerikos miest) „gr žimas” respublikon partij . Šitai padar galimom 1952 ir 1956 m. respublikon pergales.

POKARIO PAD TIS POLITIKOS LAIPTUOSE

Respublikon partijos Centro Komiteto duomenimis, nuo 1952 m. lietuvi dauguma ir v l balsuoja už respublikon kandidatus. Tai pailiustruoja ikagos pavyzdys. Kaip žinoma, ikaga yra viena iš Demokrat tvirtovi Amerikoje. Suprantama tad, kad ikagos lietuvi dauguma ilgesn laik buvo pakryp tos partijos link. Respublikon partijos Centro Komitetas studijavo 1948, 1952 ir 1952 ir 1956 met rinkimus Chicagos miesto 59-toje apylink je, 13-tame rinkiminiame rajone, kuris žinomas kaip „Mažoji Lietuva” (Little Lithuania), ir rado domi tendencij .

1948 met rinkimuose —

Už Dewey 38%
Už Truman 62%

1952 met rinkimuose —

Už Eisenhower 53%
Už Stevenson 47%

1956 met rinkimuose —

Už Eisenhower 66%
Už Stevenson 34%

Sp jama, kad kituose miestuose, kur Demokrat partija taip stipriai nedominuoja, lietuvi , balsavusi už Eisenhower procentas ir 1952 ir 1956 metais buvo s žymiai didesnis nei studijuotoje ikagos 59 apylink je (praktiškai, Marquette parke). T pa i tendencij pailiustruoja ir 1958 m. kongresiniai rinkimai Pensylvanijoje. Nors tie rinkimai ir buvo s kmingi demokratams, respublikonas Hugh D. Scott, Jr., buvo s Atstov R m narys ir Respublikon partijos nacionalinio Centro Komiteto pirmininkas, buvo išrinktas JAV Senat . Pagal Scott, maždaug 80% vis Pensylvanijos lietuvi balsavo už j .

Kod l Amerikos lietuviams Respublikon partija v l darosi artimesn ? Pagrindin priežastis gal gl di sitikinime, jog respublikonai yra labiau paj g s vesti kovai prieš komunizm ir niekad nesusikompromitavo santykiuose su naminiais ar tarptautiniais komunistais. Atrodo taip pat, jog respublikon finan-

Europos LF Bi iuli konfere-
rencija Koenigsteine V. Vokietij-
joje, 1959 m. rugpjio 27 - 29
d., prisiminusi 15 met tremties
sukakt ,

1. lenkiasi su didziule pagarba
prieš visus okupant nužudy-
tus ir ištremtus iš t vyn s
Lietuvos pilie ius d l j dar-
b lietuvi tautai bei d l
bendr j žmogaus teisi ir
ideal ;

2. džiaugiasi eile pozityvi dar-
b , atlikt tremtyje politikos
ir kult ros srityse,

3. tur dama galvoj, kad Vakar
pasaulio politika, nors ir ne-
pripažindama Europos taut
pavergimo, yra pasukusi ben-
dradarbiavimo su Soviet
S junga kryptimi, o paverg-
toj Lietuvoj po Stalino mir-
ties sovietin politika n ra iš
esm s pasikeitusi, konferen-
cija mano, kad laisv j lie-
tuvi ryžtas kovoti d l Lie-
tuvos laisv s neturi susilpn -
ti;

4. d l to konferencija yra siti-

kinusi, kad laisviesiems lietu-
viams yra b tinai reikalin-
gas bendras politinis orga-
nas, sudarytas iš aktyvi po-
litini organizacij ir paj -
gus efektyviai remti kult ri-
n veikt ; tod l konferencija
prašo LFB Valdyb nesigai-
l ti pastang šitokiam orga-
nui susidaryti;

5. Kadangi tik per planing
kult rin veikt tegalima iš-
siauginti nauj lietuvišk j -
g , konferencija pakartoti-
nai kvie ia visus lietuvius
burtis Pasaulio Lietuvi
Bendruomen bei kitas lie-
tuvi organizacijas, per jas
ir pavieniui remti lietuvi
religijos, mokslo ir meno
darbininkus bei tas mokymo
bei aukl jimo staigas, ku-
rios yra vedamos lietuvi
kalba;

6. Kvie ia visus lietuvius rea-
guoti d l Lietuvos pavergimo
dvidešimtme io, kur sovieti-
niai okupantai ruošiasi
triukšmingai min ti.

sin politika lietuviams labiau
priimtinesn nei demokrat .

iškilesn s lietuviškos
FIG ROS RESPUBLIKON
EIL SE

Daugeliui asmen dalyvavi-
mas politin je veikloje — do-

mus savo laisvalaikio praleidi-
mas, amerikietiskai tariant, ma-
lonus „hobby“. Galima dr siai
tvirtinti, kad didel dalis politi-
ni partij darbuotoj n negal-
voja kada nors užimti koki
nors valdžios viet , o dirba tik

iš pasišventimo ir sitikinimo, galvodami, kad j partija, o ne kokia nors kita, gali daugiau duoti krašto gerovei.

Ta iau kiekvienos politin s partijos tikslas yra paimti krašto valdži savo rankas teis t rinkim keliu ir gyvendinti savo partijos siekius krašte. Partijos, parinkdamos kandidatus valdžios postams (krašto ar valstij legislat roms ar administracin ms vietoms), tod l elgiasi labai atsargiai ir stato kandidatams didelius reikalavimus.

Per Respublikon partij lietuviai jau yra band kelet kart prasiskinti sau keli J.A.V. Kongres . Pirmieji lietuvi respublikon bandymai patekti J. A. V-bi Kongreso Atstov R mus buvo padaryti senesniais laikais John G. Jefferson iš Michigan valstijos ir adv. William J. Drake iš New Yorko steito. J bandymai buvo nes kmingi ; abu pralaim jo. Neseniai, 1952 met rinkimuose, adv. William J. Laukaitis iš Baltimore, Md., kandidatavo kaip Respublikon Partijos, Maryland valstijos 7-tojo kongresinio distrikto kandidatas J. A. V-bi Atstov R mus.

Pralaim jo maždaug 3,000 bals skirtumu. Iš lietuvi respublikon , kurie paskutini j dešimties met b gyje yra ar iausiai sukini j si ar sukini jasi prie Respub-

likon Partijos centro virš ni , pamin tini šie: amžinos atminties adv. Antanas Olis iš ikaigos, adv. William J. Laukaitis iš Baltimor s, Lietuvos konsulas adv. Anthony O. Shallna iš Bostono, William T. Kvetkas iš Wilwes-Barre, Penn. Antanas Olis ir Antanas Shallna yra lyd j prez. Dwight D. Eisenhower jo rinkimini akcij metu; Olis — Illinois valstijoje, gi Shallna — JAV Rytuose. B ti partij suvažiavimuose delegatu ar lyd ti prezidentin kandidat , jo rinkimin s akcijos metu yra vienas iš aukš iausi partini atžym jim . Ta garb tenka tik rinktiniam partijos darbuotojams. Adv. William J. Laukaitis už vis jo veikl buvo atžym tas 1957 metais, kai prez. Eisenhoweris j paskyr Baltimor s pašto viršininku. William T. Kvetkas, Lietuvi Rymo Katalik Susivienijimo Amerikoje organizacijos generalinis sekretorius, jau eil met yra lietuvi respublikon atstovas specialiam tautybi komitete prie Respublikon Partijos Centro Komiteto. Partijos centro pareig nai palaiiko su juo nuolatin kontakt .

YRA J IR DAUGIAU

Visa eil lietuvi respublikon , kurie n ra prie pa i virš ni , ta iau partijoje yra daug dirb praeityje ar šiuo metu

reiškiasi, pažym tini arba išskirtinis - taip pat nemažas skaičius. Taip, pav., adv. Jos. P. Uvick iš Detroito, daug veiklos yra parodęs kiek senesniais laikais. Adv. Susanne P. Shallna (adv. A. O. Shallnos žmona) yra buvusi partijos delegat vienoje prezidentinėje konvencijoje. Felicija Grendelyt (Phyllis Grendal), taip pat iš Bostono, šiuo metu yra Suffolk Country respublikon organizacijos sekretorė. Adv. Anthony Kupka, yra vienas iš Plymouth Country, Mass., teisyje. Joseph Maceina (Luzeme County) ir Joseph Machulski (Schuykil County), abu Pennsylvanijoje, labai aktyviai reiškiasi savo apskrityje (county) partinėje veikloje. John Kimbark ir adv. Louis Kizas, abu iš Cicero, Ill., užima gana svarbias vietas tame mieste — pirmasis yra miesto nuosavybi apskaituotojas mokesčių reikalams, antrasis — vienas iš miesto teisyje. Adv. Julius Smetona iš Clevelando dirba kaip vienas iš advokatų - egzaminatori pramonės darbininkų nelaiming atsitikimų apdraudose reikaluose.

KAIP RESPUBLIKONAI ORGANIZUOTI

Abiejų didžiųjų Amerikos partijų organizacinė struktūra yra labai panaši. Abi partijos turi po

centrinį komitetą (National Committee), kuriam vadovauja prezidento ar prezidentinio kandidato skirtas pirmininkas.

Respublikon centrinis komitetas sudaro po du atstovus iš kiekvienos valstijos. Gi valstijos, kuriose partija buvo gavusi rinkiminį daugumą, šalia to dviejų dar turi teisę siūlyti Centro Komitetui ir valstijos respublikon partijos pirmininką. Demokrat centriniam komitetui valstijų partijų pirmininkai nepriklauso.

Abiejų partijų visi postai yra neapmokami. Tai garbės tarnybos. Algas gauna tik centrinis komitetas pirmininkas — maždaug \$25,000 metams. Dabartinis Demokrat partijos Centro Komiteto pirm. Paul Butler alga gaima, gi Respublikon Centro Komiteto pirm. Thruston Morton (o taip pat ir prieš jį buvusieji Leonard Hali ir Meade Alcorn) jos atsisako. (Thruston Morton yra Amerikos senatorius iš Kentucky valstijos. Red.).

Politinis svoris abiejose partijose tačiau koncentruojasi valstijų partijose, kurioms vadovauja valstijų centro komitetai. Partinis darbas ten yra vedamas kongresini distriktų ir miestų apylinkių komitetais. Pats mažiausias (ir pats svarbiausias) yra rinkiminių apylinkių viene-

PASIRYŽIMO MINTYS

AMERIKOS IR KANADOS LIETUVI FRONTO BI IULIAI susirink Dainavoje prie Spyglijo ežero, Michigan valstijoje, 1959 m. rugp. 9 -16 d. tre iajai Studij Savaitei š kiu „, Dainav — Lietuv ,”

PERGYVENO patirt , kad lietuvišk j klausim svarstymas bi iuliškoj nuotaikej iš ties dvasine prasme perk l Lietuvon; SIS MONINO, kad Lietuva vis pirma yra ne kraštas, o tauta; kad tod l krašto palikimas nereiškia dar pa ios Lietuvos palikimo, nes Lietuva gyva visur, kur ir mes gyvi;

IŠSIRYŠKINO, kad Lietuvos b ties ar ž ties likimas yra sprendžiamas visur, kur yra lietuvai : vis pirma pa iame krašte, bet ir tremty likusi j tarpe; kad kova d l laisvos Lietuvos gali ilgai užtrukti ir kad toje kovoje daugumai vis labiau pavargstant, viltim vis labiau lieka ta aktyvi mažuma, kuri nepraranda Lietuva tik jimo ir pa ioj juodžiausioj tikrov j;

SUVOK , kad tautin s rezistencijos širdis yra kult rin k - ryba; kad tod l lietuviškosios kult ros s monei nykstant sunyks ir visuomeninis pagrindas, reikalingas politinei laisv s kovai vesti; taip pat, kad kovai vykstant, kiekvienoje sieloje tautinis atsparumas esmiškai priklauso nuo žmogiškojo gilumo, nuo idealistinio nusistatymo, nuo lietuviškumo ugdymo; kad kiekvieno ryšys su tauta yra tiek gilus, kiek ir pats asmens žmogiškumas;

PASIRYŽO NEKAPITULIUOTI pilko pavargimo ir konformizmo bei oportunizmo pagundoms, norin ioms kalb ti lietuviškosios veiklos beprasmiškum ;

NUSPREND vadovautis aukš iausiu tautiniam klausime autoritetu — lietuvišk ja s žine, o taip pat gr sti savo gyvenim idealizmu, reikalaujan iu neb gti nuo darbo; nutar nepailsant dom tis visais kult riniais laim jimais, juos remti, ugdat lietuvišk j pasireiškim ir lietuvyb šeimoj ir visuomen j ; pasiryžo kurti lietuviškoje visuomen je solidarumo ir tarpusav s pagarbos atmosfer .

SAVO PASIRYŽIMAMS TES TI semiame j gos ir m s žuvusi bi iuli didvyriškumo pavyzdži ir prašome Viešpaties palaimos m s darbui, skirtam savajai tautai, o per j ir visai žmonijai lemting istorini grumtyni amžiuje.

SVEIKINIMAS T VYNEI

EUROPOS LIETUVI FRONTO BI IULIAI iš Belgijos, Italijos, Pranc zijos, Švedijos, Šveicarijos ir Vakar Vokietijos drauge su Jungtini Amerikos Valstybi LF Bi iuli atstovais, susirink j šešt j Studij Savait Koenigsteine 1959 metais rugpi io m nesio 23 - 30 dienomis, siun iame t vynei ilgesing sveikinim .

APŽVELG PER 15 MET NUEIT J KELI , mes pakartojame iš naujo savo pasiryžim laisvajame pasaulyje toliau liudyti Lietuvai padaryt didži j neteisyb , liudyti jos žmoni nepalaužiam vali atgauti laisv ir nepriklausomyb ir bes lygiškai to reikalauti.

PROTESTUODAMI prieš antr kart vykdom sovietin okupacij , mes palikome gimt j krašt .

PROTESTUODAMI prieš t siam lietuvi tautos teisi mindžiojim , vis pirma prieš paneigim teis s laisvai ir nepriklausomai tvarkyti savo likim , mes atsisak me sugr žti pavergton t vyn n.

PROTESTUODAMI prieš tebevykdomas ir neatitaisytas lietuvi tautai skriaudas, mes ir toliau savo valia liekame tremtiniais.

SU GILIU SUSIR PINIMU stebime pavergtojo krašto s lygas ir sielojam s, jog pastar j met raida ne tik neved Lietuvos okupacinio režimo pašalinim , bet dargi tariamai jos sušvelninimo ženklai nebuvo tikri. Dabartin s sovietini paverg j pastangos krašt rusinti, stiprinti antireligin veikl , juodinti Lietuvos Laisv s Kov karžygi atminim bei šmeižti patriotus tiek pavergtajame krašte, tiek užsienyje savo tikslais ir priemon m prilygsta g dingam Stalino tironijos laikotarpiui ir pasmerktos tokiam pa iam žlugimui.

AKIVAIZDOJE LIETUVOS TEBESIT SIAN IOS NELAIM S, kurios išraiška yra ir m s tremtiniškoji kelion , mes ryžtam s ir toliau ta pa ia lietuviškojo pasipriešinimo dvasia su t vyn je ir toli nuo jos rib esan iais broliais kovoti už žmogaus vert žmogaus gyvenim laisvoje t vyn je ir visame pasaulyje.

tas, kur eina tik keli šimtai balsuotojų. Šioms apylinkoms partijos skiria seniūnus (precint).

Taigi, oficiali pareigūnų skaičius nei vienoje nei kitoje partijoje neprašoka keliolikos tūkstančių. Prisimenant, jog kiekvienuose rinkimuose dalyvauja tarp 60 iki arti 70 milijonų balsuotojų, tas keliolikos tūkstančių partijų oficialių pareigūnų bei darbuotojų skaičius yra labai mažas ir prie geriausių nor negalėtų atlikti tinkamai darbo. Jie talkina visai eilė ir vienoje ir kitoje partijoje didesni ir mažesni politiniai organizacijai, klubai, vienetai ir panašiai. Kaip taisyklė, kiekviena valstija turi savo demokratų ir respublikonų organizacijas, apimančias visą valstiją ar jo dalį. Šis susiorganizavimas galima pailiustruoti Kalifornijos respublikonų pavyzdžiu.

PAGELBINIS RESPUBLIKONŲ ORGANIZACIJOS

Visoje Kalifornijoje veikia trys didžiulės pagalbinės respublikonų organizacijos, turinčios savo skyrius miestuose, miesteliuose bei kaimuose: 1. California Republican Assembly, 2. Young Republicans, 3. The Republican Women. Paskutiniu metu prie pagrindinių respublikonų organizacijų pradedama

priskirti ir Republican Associates, ir tautiniai mažum respublikonų organizacija — California Republican All-American Nationality Council (CRANC). Be šių pagrindinių organizacijų, yra šimtai vairių vairiausių respublikonų grupių, klubų bei vienetų, kurie daugiau ar mažiau talkininkauja partijai.

Visos šios organizacijos, grupės, klubai bei vienetai Jungtiniuose Amerikos Valstybiuose atgyja maždaug trejet ar ketvert mėnesį prieš rinkimus. Rinkimams praėjus visų tų grupių veikla nepaprastai sumažėja, ir visi vienetai, galima sakyti, apsnęsta iki sekančios rinkimų akcijos. Paskutiniaisiais metais ši padėtis kiek keičiasi: ir respublikonai ir demokratai visi vienetai stengiasi išlikti visą laiką aktyvūs, neimdami jokių „atostogų“ po rinkimus.

Tarp šių organizacijų yra ypatingai aktyvūs lietuviai vienetai, išskyrus Kalifornijos lietuvių respublikonus. Tačiau beveik kiekvienoje didesnėje lietuvių bendruomenėje kiekvienos rinkimų akcijos metu susidaro atskiri lietuviai respublikonai bei lietuviai demokratų vienetai partijų kandidatams remti. Rinkimams praėjus visi tokie vienetai ar komitetai išnyksta. Kelios didesnės lietuvių bendruomenės, kaip Chicago, Baltimore, Phila-

reuphia, Ciaddale (Pa.), Los Angeles, turi savo pastovius lietuvi respublikon vienetus. Senesniais laikais lietuvi respublikon vienetai žymiai daugiau. Tačiau lietuvių veikiai miršta ar pasitraukia visiškai iš bet kokios veiklos, o jų vaikais gim ir aug Amerikoje, jei tik yra respublikonai, silieja vairias amerikiečių respublikon organizacijas.

TAUTINIS GRUPAS IR LIETUVIAI
RESPUBLIKONU
ORGANIZACIJOJE

Tautiniai mažumai veiklai koordinuoti Respublikon partija prie Centro Komiteto turi specialius tautinius mažumai komitetus (Nationalities Division of the Republican National Committee). Kiekviena tautybė turi po atstovų šiame specialiajame komitete. Jau kuris laikas lietuviams respublikonams šiame komitete atstovauja William T. Kvetkas iš Wilkes-Barre, Penn., Lietuvių Rymo Katalikų Susivienijimo Amerikoje organizacijos generalinis sekretorius. Min to komiteto pirmininku jau met eil yra amerikietis Albert B. Hermann. Komiteto nariai kartkartėmis posėdžiauja Washingtone ir nustato bendras veiklos gaires. Visos sugestijos ir rekomendacijos perduodamos valstijų partijos vadovyboms.

LEONARDAS VALIUKAS yra vienas iš Los Angeles County Republickan Assembly vicepirmininkas, Kalifornijos Respublikon partijos Centro Komiteto narys, dalyvauja respublikon veikloje nuo 1955 m., Los Angeles suorganizavo su abu lietuviškius respublikon vienetus. JAV atvyko 1949 m. Vokietijoje dirbo gimn. mokytoju, kur laiką žiburi red. nariu. Amerikoje baigė politinius mokslus (University of Southern California). 1952-55 m. dirbo Lietuvių Dien vyr. red. padėjėju, Aktyvus atakas, Lietuvos vyttis, LFB iulis, bendruomenininkas.

Jei kurioje nors valstijoje tautinis mažumos aktyviau reiškiasi Respublikon partijos veikloje, tai tik dėl kamint pareigų ir, žinoma, iniciatyvos, išplaukiančios iš patautini respublikon tarpo.

Ypatingo dėmesio tautiniams mažumoms yra parodžiusi Kalifornijos respublikon vadovybė (Mrs. Marjorie H. E. Benedict, Edward S. Shattuck — partijos Centro Komiteto nariai, ir George W. Milius, Kalifornijos respublikon pirmininkas. Anot adv. Edward S. Shattuck, didelio

lietuviai bi iulio iš Los Angeles, jis es s daugiau paraš s laišk Centro Komitetui ir kalb j s daugiau Centro Valdybos pos - džiuose tautini mažum reikalu, negu visi kiti Centro Valdybos nariai kartu. Jo nuomone, didžiosios politin s partijos pamiršusios dvi amerikie i grupes — tautines mažumas ir negrus. Respublikon partija, anot Shattuck, yra pasitarnavusi ir vienai ir kitai grupei žymiai daugiau, negu kuri nors kita politin partija; respublikonai gal žymiai daugiau ko duoti ir tautin ms mažumoms ir negrams.

KALIFORNIJOS LIETUVI PAVYZDYS

1957 met liepos m n 29 d. minimo advokato (Pasadena, Calif.) buvo suorganizuota pastovi tautini mažum respublikon organizacija Los Angeles mieste.

Didelio d mesio tautin ms mažumoms Kalifornijoje yra taip pat parodžiusi seniausia ir takingiausia Kalifornijos respublikon organizacija — California Republican Assembly. Los Angeles mieste jau veikia tos organizacijos devyni tautini mažum skyriai. Savo skyrius turi japonai, kinie iai, meksikie iai, vengrai, jugoslavai, lietuviai, sirijie iai - libanie iai, estai ir latviai.

Kalifornijos lietuviai turi por respublikon vienet . Vienas j vadinasi American - Lithuanian Republicans of California, suorganizuotas 1956 met birželio m n. 10 d. Antrasis yra Angeles County Republican Assembly, Lithuanian - American Unit, suformuotas 1957 met gruodžio m n. 15 d. Šiems vienetams priklauso gražus skai ius Kalifornijos lietuviai . Nari tarpe randami beveik visi žymesni šios valstijos lietuviai darbuotojai. Abu vienetai d l savo puikios veiklos yra gav graži atsiliepin iš visos Kalifornijos partijos pareig n . Lietuvi respublikon suruoštame senatoriaus Thomas H. Kuchel pagerbime, vykusiam 1958 met spalio m n. 25 d. Statler-Hilton viešbutyje, Los Angeles mieste, dalyvaujant kit tautybi atstovams ir steito Partijos pareig nams, Respublikon Partijos Centro Komiteto narys Edward S. Shattuck savo kalboje pareišk , kad Kalifornijos lietuviai es geriausiai susiorganizav ir esanti aktyviausia grup iš vis kit tautini mažum .

AR VERTA DALYVAUTI JAV PARTIN JE VEIKLOJE?

Lietuviai kažkaip partin s veiklos nem gsta. Nedalyvavimui amerikie i partijose pateisinti paprastai ginamasi tri-

mis argumentais. Viena, tie, kurie nuo partin s veiklos b ga, sakosi b g , kadangi visi partie-iai es melagiai ir suk iai. Ant- ra, skundžiamasi, jog politin je veikloje esama daug kivir ir rieten . Ir pagaliau, raminama- si, jog labiausia lietuvybei lai- m ti galima es b nant „neutra- liais” partij atžvilgiu.

Šie pasiteisinimai n ra labai rimto pob džio. Pirma, partin politika ir politikai n ra „mora- liai supuv ”. Vien tik iš savo pa- tirties galiu teigti, kad savo ke- li met politin je veikloje, ku- rios metu teko sutikti ir susibi- iuliauti su eile federalini valstijos legislatori ir žymi Respublikon Partijos darbuoto- j nesu susid r s nei su vienu suk iumi, nei melagiu, nei dyka- duoniu. Politini partij bei poli- tinio gyvenimo veikloje yra žy- miai daugiau nuoširdumo, tei- singumo ir artimo reikal supra- timo negu kurioje nors kitoje srityj. Beliejantiems ašaras d l partini rieten galima at- sakyti, kad j yra visur; kar- tais j daugiau nepolitiniame nei politiniame gyvenime. Jokioj veikloj, iš kitos pus s, nebus šimtaprocentinio sutarimo. Vi- sad rasis karštesni gin bei vadinam rieten susirinkimuo- se ar pos džiouse.

„Neutralistams” reikia nuro- dyti liaudies priežod , jog dviem

ponam netarnausi. Tikrai naivu galvoti ir sakyti, kad lietuviams es tiksliau ir išmintingiau b ti „neutraliems” amerikie i poli- tini partij atžvilgiu. Pagal „neutralistus”, lietuviai gal bal- suoti kaip kam patinka, bet jo- kiu b du netur sijungti poli- tines grupes. Mat, iš rinkimus laim jusios partijos lietuviai ga- l sulaukti daug priekaišt , kad j tarpe es ir priešingo politi- nio sitikinimo žmoni . Reikia ta iau pasakyti, kad panaš s as- menys politin je veikloje dažnai vadinami „politiniais beraš iais”

NEUTRALISTINIAI PILIE I KLUBAI

Šitokiu „neutralist ” prototi- pu reikia nurodyti beveik kiek- vienoje vietov je randamus „pi- lie i klubus”. Dažniausiai tie klubai yra buv suorganizuoti prieš keliolik ar keliasdešimt met . Tiems priklauso ir res- publikonai ir demokratai. Tie neturi beveik joki ryši su Res- publikon ar Demokrat partijo- mis. Rinkimini akcij metu jie suruošia savo nariams po pa- skait l vienu ar kitu aktuales- niu politiniu klausimu, pakvie ia savo susirinkimus vienos ar ki- tos partijos kandidat . Tuo „pi- lie i klub ” veikla ir apsiribo- ja. Nei vienos nei kitos partij vadovyb s bei kandidatai pana- šiams vienetams ypatingo d me-

sio neskiria, nors partij kandidatai ir lieka d kingi, kad jiems sudaromos galimyb s sueigose ar piknikuose pasiekti platesnes mases balsuotoj .

Kod l lietuviai ir kit tautini mažum žmon s organizavo tokius „pilie i klubus“, o neformavo tiesiog respublikon ar demokrat vienet ? Prieš keliasdešimt met , kai tie lietuvi ar kit tautybi pilie i klubai buvo organizuojami, politin s partijos bei j vadovyb s teskyr maža d mesio tautin ms mažumoms. Be abejo, pilie i klub iniciatoriai netur jo ryši nei su Respublikon nei su Demokrat partij vietos vadovyb mis. Iniciatori tarpe b ta gana naivaus galvojimo: nesusirišti nei su viena nei su kita politine partija ir tuo pa iu išvengti savo nariams nepopuliarumo d m s, partijai rinkimus pralaim jus. Nepopuliarumo d m s buvo išvengta, bet tie pilie i klubai ir j nariai negal jo prasimušti n vien politin post , nes nei viena nei kita partija nelaik taip vadina m pilie i klub nari „savo žmon mis“. Jei vienas ar kitas lietuvis buvo iškil s ar šiuo metu yra aukštesniame poste, tai tik tod l, kad aiškiai pasisak už vien politin partij .

Partiniam veikimui reikia pozityvaus lietuvi nusistatymo ir apsisprendimo. Iš patyrimo ži-

nau, jog tik tokiu keliu galima gyti pažin i ir ištikim draug Lietuvos ir lietuvi reikalui. Ap-sisprend s partijos žmogus gali daug efektingiau kelti ir ginti bendruosius reikalus per „savus žmones“ Washingtone. Tokiu d d eidamas, gali b ti tikras, kad tikrai ko atsieksi. Iš „spaudimo per savus žmones“ rezultatai b t kelet ar net keliolik kart geresni, negu kad ALT, Lietuvi Laisv s Komiteto ar VLIKo vadovybi lankymasis sostin je. Jei labiau susidom tu m m politine veikla, m s pozicij sustipr jimas Washingtone b t ne svajon , o tikrov .

* * *

Už suteiktas informacijas ir medžia-g šiam straipsniui esu d kingas šiems lietuviams ir amerikie iams: A. Lapinskui ir E. Bartkui iš Chicagos; J. Smetonai iš Clevelando; Jos. P. Uvick iš Detroito; Wm. T. Kvetkai iš Wilkes-Barre, Penn.; ir panelei Phyllis Grendal iš Bostono; Albert B. Hermann (Executive Director, Republican National Committee) iš Washington, D. C.; Edward S. Shattuck (Republican National Committeeman) iš Los Angeles; Robert L. Pierce (Republican National Committeeman) iš Menomonie, Wisc.; Lawrence B. Lindemer (Chairman, State Central Committee) iš Lansing, Mich.; Robert W. Matthews (Chairman, State Central Committee) iš Indianapolio, Ind.; Edwin H. May (Chairman, State Central Committee) iš Hartfordo, Conn.; ir Mrs. Robert O. Bonnell (Republican National Committeewoman) iš Baltimores.

SOVIET PRASILAUŽIMAS JAUNIMO FRONTE

Po antrojo pasaulinio karo pagal Kremliaus viešpa i plan buvo suorganizuota eil tarptautinio pob džio draugij su pažyminiu „pasaulin ” ar „pasaulio“: pasaulin profesini s jung federacija, pasaulin moter s junga, pasaulin demokratinio jaunimo federacija ir pn. Vadovaujamas vaidmuo visose tose organizacijose buvo numatytas kompartijai, atseit, Kremliui. Laisvasis pasaulis t kompartijos taktik ne iškart suvok ir kur laik jai talkino. Kai kurie vadinami neutralistai dar ir po šiai dienai nepaj gia iš t sovietini pinkli išsikepurn ti. Tatai rodo ir septintojo jaunimo festivalio sveikintojai. Tarp j , greta mandagi šeiminink Austrijos kanclerio, vicekanclerio ir parlamento pirmininko, buvo ir il s parlamento pirmininkas, ir Bolivijos žem j r m pir-kas, ir New Dehli burmistras, ir Australijos darbo partijos centro komiteto narys, ir rašytojas P. Sartre...

Gal b t daugiausia sovietin ms užma ioms bus pasitarnavusi kompartijos rikiuojama pasaulin demokratinio jaunimo federacija savo organizuojamais jaunimo pasauliniais festivaliais. Tuo b du ji stengiasi sovietinius vanden patraukti pirmiausia neutral j Azijos, Afrikos, P. Amerikos jaunim .

Buvusieji šeši tokie festivaliai vyko anoje geležin s uždangos pus je (Prahaj, Budapešte, R. Berlyne, Bukarešte, Varšuvoj, Maskvoj). Juose ir dalyvi daugum sudarydavo anos pus s jaunimas. Tatai pabr ždavo festivali prokomunistiškum ir trukdydavo j poveik neutraliajam jaunimui. Festivalio tariamajam neutralumui bei universalumui pademonstruoti septintasis festivalis buvo pasiryžta organizuoti šiapus geležin s uždangos. Jis vyko š. m. liepos 26 — rugpj io 4 dienomis Austrijos sostin je Vienoje. Kur savo

laiku Europos monarchin s virš n s šauniai pokyliaudavo, susitelk iš vis pasaulio kontinent visoki rasi ir spalv apie 18.000 jaunimo prokomunistin pasaulin festival .

MOKSLAS IR CIRKAS FESTIVALY

Kokios pla ios apimties j gos buvo mobilizuotos šiam soviet prasilaužimui laisvojo jaunimo fronte, galima orientuotis iš festivalio programos ir jai vykdyti priemoni . Parodoms, koncertams, filmams, pos džiams, šokiams, baliams buvo išnuomos 27 didžiausios ir gražiausios Vienos sal s, 21 estrada atvirame ore, 7 sporto hal s ir aikšt s, 5 kinai, 1 cirko patalpos. Programoje buvo numatyta 9 masin s demonstracijos, 9 parodos (skulptoros, tapybos, liaudies meno, taikomojo meno, foto meno, filatelijos, vaik darb , dvi UNESCO), 84 koncertai ir pasirodymai sal se ir 60 koncert ir pasirodym atvirame ore, 13 lli teatro vaidinim , 39 filmo seansai, 35 filmo varžyb seansai, 71 sporto varžybos (krepšinis, tinklinis, futbolas, stalo tenisas, lengvoji atletika, dvira i lenktyn s, šachmatai, imtyn s), 106 meno varžybos (daininink , chor , stygini instrument , pu iam j instrument , piano, džazo, išraiškos šokio, liaudies šoki , liaudies muzikos), 90 pos dži (tarpdelegacini , statybinink , metalist , chemik , mokytoj , muzik , chorvedži , foto m g j , filatelist , esperantinink , sportinink), 37 student pos džiai ir vadinami seminarai (temos: student ir j organizacij vaidmuo visuomen je, jaunas film artistas ir ši dien pasaulis; sintetin s medžiagos ir j vaidmuo; mokslas ir žmoniškumas; gamta ir žmogus; atomo energija šiandien ir rytoj; augštojo mokslo sudemokratinimo reforma; ko-

lonini taut kin s, politin s, kult ri-
n s problemos ir studentai), 10 eks-
kursij , 5 cirko seansai, buv. naci KZ
Mauthausene aplankymas. Iš viso buvo
suplanuoti 569 vair s pastatymai ir
pasirodymai. Vien Sov. S-gos delegaci-
joj iš 800 asmen buvo 400 meninink
ir 125 sportininkai. Tarp j Leningrado
baletas, Maskvos simfoninis orkestras
ir eil sovietini meno ir sporto žymy-
bi . Be to, satelitini krašt geriausios
meno ir sporto j gos ir laisvojo pasau-
lio delegacij pasirodymai ir kai
kurie specialiai angažuoti laisvojo pa-
saulio meno ir sporto ansambliai. Aust-
r spaudos teigimu, festivalio masi-
nes demonstracijos sijungti buv sa-
kyta visiems Vienos ir apylinki aust-
rams komunistams ir komunizmo bend-
drakeleiviams. Be to, festivalio ži ro-
vams patirštinti buv iš provincijos dar
specialiai Vien sutraukta daugiau
kaip 7,000 „saviški “. Eventualiems
kompartinij linijai priešiškiems pa-
sireiškimams sutramdyti pasitelkta
dar iš soviet okupacijos Austrijoje lai-
k pagars j raudonieji smogikai. Festi-
valio dalyviams iš laisvojo pasaulio
nuteikti buvo vartojama gausi vairia-
kalb liuksusin s išor s spausdintoji in-
formacija. Technikiniai prietaisai, pvz.,
prožektoriai, atsigabenti iš Maskvos,
žodžiu, festivalio pasirengimai visais
atžvilgiais buvo didelio masto ir
kruopšt s iki smulkmen . Festivalio
kaštai, austr duomenimis — apie 4,5
mil. doleri . Bet k reiškia Sov. S jun-
gai ir jos viešpataujamiems kraštams
keli milijonai doleri sovietiniam rei-
kalui šaltojo karo s lygomis!

AUSTRU JAUNIMO SUGESTIJOS

Šiai sovietinio pasaulio didingai de-
monstracijai laisvojo pasaulio jaunimui
prosovietišškai nuteikti jo paties aplin-
koje laisvasis pasaulis priešpriešiais
beveik jokios savo programos neorga-
nizavo, išskyrus pa i austr priva i
iniciatyv . (Buvo ir amerikie i ir brit
, kad ir nelabai efektingos iniciaty-
vos. Red.). Atsiliėpdamas festivalio
reng j kvietim dalyvauti, Austrijos

socialistinis jaunimas dar 1958 m.
pradžioje savo atvirame laiške reng -
jams, be kita ko, d st :

„Austrijos socialistinis jaunimas re-
mia pasaulio jaunimo tarptautini su-
sitikim id j ir palaiko visas pastan-
gas naujo karo gr smei pašalinti. Ta-
iau jis yra sitikin s, kad tokiam tiks-
lui n ra tinkama priemon propagandi-
n programa vieno politinio bloko nau-
dai... Austrijos socialistinis jaunimas
visai sutinka, kad reikalinga jaunimo
tarptautin demonstracija, kuri tvirtai
pareikšt tikruosius pasaulio jaun-
žmoni reikalavimus, tarp kuri parei-
kalaut vykdyti ir šiuos:

„Taika ir tampos atleidimas bendru
simultaniniu ir visišku nusiginklavimu;
„Tarptautin nusiginklavimo kontro-
l , atomini bandym nutraukimas;

„Parama taut suverenin ms teis-
ms ir pasipriešinimas kiniam ir po-
litiniam kolonizmui;

„Laisv tautoms, velkan ioms fašis-
tin ar komunistin diktat r ;

„Solidarumas Vengrijos ir Alžyro
jaunimo, taip pat vis krašt , d l savo
nepriklausomyb s kovojan i , jaunimo
laisv s kovai;

„Politin veiklos laisv visiems žmo-
n ms ir visoms demokratin ms parti-
jom;

„Laisv visiems žmon ms nuo nepri-
tekli ir spaudos;

„Laisv politiniams kaliniams; lais-
v organizuoti profesines s jungas, ne-
priklausomas nuo vyriausyb s ar darb-
davi tiek liaudies demokratij kraš-
tuose, tiek kolonijose;

„Laisv keistis laikrašiais ir knygo-
mis;

„Pasipriešinimas bet kuriai laikraš-
i , knyg , film , radijo cenz ravimo
formai;

„Pašalinimas vis jaunimo jud jimo
teisini ir administracin suvaržym ;

„Teis vis krašt jaunimui steigti
demokratines savo organizacijas;

„Vis jaun žmoni geras profes-
nis parengimas ir apr pinimas darbu;

„Vis krašt jaunimo švietimo lais-
v .”

AUSTR SI LYMAI ATMETAMI
Festivalio reng jai tas austr socia-

listinio jaunimo sugestijas atmet. Tada austr socialistinis, krikš ioniskasis ir liberalinis jaunimas, taip pat skautai ir Vienos studentija sutar bendromis j gomis m gsti ryšius su festivalio dalyviais ir sovietin tikrov jiems rodyti toki , kokia ji yra. Tam reikalui šalia festivalio reng j :plakat „Už taik ir draugyst “ atsirado tokio pat formato plakatai su š kiu: Už taik ir draugyst — taip! Už komunizm — NE!” Tam reikalui festivalio metu veik keliolika informacijos punkt (Vienos spaudos teigimu — 15), kurie festivalio delegatus informavo ne tik gyvu žodžiu, bet ir apr pino juos kišeninio formato „Doctor Živago“, „Naujoji Klas “ ir vairiais kitais leidiniais vairiomis kalbomis. Tam reikalui buvo organizuojamos festivalio delegat ekskursijos Austrijos — Vengrijos pasien pamatyt tikr j „geležin uždang “ su apsaugos bokštais ir keliom eil m spygliuot viel užvaramis, taip pat Wiener Neustadt pamatyt buv. gestapo — v liau soviet saugumo policijos paveld t kal jim , austr paverst savotišku muziejum, liudijan iu abiej t sistem artimum . Tam reikalui liepos 29 vyko viešos diskusijos, tema „Kova prieš kolonizm Azijoje ir Afrikoje“. Pagrindiniai kalb tojai buvo iš Indijos ir Buriuos. Liepos 31 vyko Vengrijos sukilimo min jimas ir rugpi io 2 — tremtini diena. Kalb tojai atvyko iš Alžyro, Tibeto, Vengrijos. Meninink r - muose vyko Austrijos jaunimo paroda. Žinomajam E. Fitzgerald vadovaujant, rugpi io 1 ir 2 d. d. vyko 4 muzikos koncertai. Festivalio masini demonstracij metu viršum Vienos pakildavo l ktuvai, vilkdami š kius „Atminkite Vengrij ! Atminkite Tibet “. Pa i kai kuri brit delegat bandymas vienoj masin j demonstracijoje nešti plakat „Atminkite Tibet “ raudon j smogik buvo tuoj pat likviduotas. Rodos, ta proga teko kiek nukent ti ir vienam Amerikos lietuviui. Iš 13 Vienos dienraš i festivalio metu 12 apie j tyl - jo.

FESTIVALIO BALANSAS

D l pa ios festivalio eigos yra dvi

skirtingos nuomon s. Reng jai ir j simpatikai tvirtina buvus didel festivalio pasisekim . Atvirksš iai, visa austr demokratin spauda konstatuoja festival savo uždavinio neatlikus.

Be abejojimo, visoki festivalio “artist “ keliolika t kstan i , plus keliasdešimt t kstan i Austrijos komunist ir komunizmo bendrakeleivi , pl s moderni propagandos technika ir kompartijos meistriškumas propagandiniams efektams sukelti festivalio aplinkoje negal jo neb t ia stipriau, ia silpniau pajusta. Bet vien tuo seik ti festivalio rezultatas b t paviršutiniška, nes tai tik fasadinis šonas. Ogi nevisi festivalio šonai vienodi. B ta ir nepasisekim .

Pirmiausia, nepasisek demonstruoti festivalio neutralumas ir visuotinumas. Jo prokomunistinis sektantizmas ir priklausomyb nuo Kremliaus buvo visuotinai akivaizdi.

Antra, Afrikos, Azijos, P. Amerikos jaunimo neutralieji atstovai tur jo prog ant sovietinio ir laisvojo pasauli ribos komunistinio ir laisvojo jaunimo nuomoni ir veism susikryžiavimuose visai konkre iai patirti t dviej pasauli siekim , metod , priemoni skirtumus. Jei festivalio pirmomis dienomis nedaug kam iš delegat r p jo pamatyt „geležin uždang “ realyb je, tai festivalio antroj pus j tam susidom jimui patenkinti prireik 12 erdvi autobus .

Tre ia, laisvajam jaunimui negal jo nekristi akysna ta griežta jaunimo iš anapus izoliacija, kad priva iai nebendrait su laisvuoju jaunimu. Festivaliui vykstant anoj pus j, tokios problemos nebuvo.

Ketvirta, nors ir kaip kacetiškai izoliuojamas, sovietinio pasaulio jaunimas vistiek tur jo prog matyti Vienos krautuvi prekylangius, patirti vairi dalyk kainas ir steb ti bendr gyvenimo lyg .

Austr spauda (po festivalio) konstatavo tokius b dingus festivalio eigai reiškinius:

Festivalio atidaryme buv laukta dalyvausiant apie 100.000. Vienos polici-

jos duomenimis, faktiškai dalyvav apie 45.000.

Buv jau iama publikos stoka festivalio programoje. Kai kurie programos punktai d l to buvo visai išleisti. Kai kurie pakeisti. „Pasaulin žem s kio jaunimo švent ” buvo numatyta Kremsse, programoje dalyvaujant keletui didži j delegacij . Faktiškai ta švent buvus perkelta Vienos priemiest Kaisermuehlen ir publikos susirink apie 400 iš vietos fabrik darbinink , nuo 40 iki 60 met amžiaus „jaunimo”. Geriausi komand futbolo žaidyn se Vienos stadijone testeb jo apie 8.000 ži rov . (Stadijone telpa 90.000). Maskvos radijo orkestro aukšto meninio lygmens koncerte Musikverein didžiojoj sal j tedalyvav 210 klausytoj j .

Raudonosios Kinijos delegatui kalbant student seminare apie Formozos priklausomyb Kinijos žemynui, plojimai buv gaus s, bet jo teisinim Kinijos agresijos Tibete palyd jusi absoliuti tyła.

Festivalio ekskursija Mauthausen pagerbti naci aukas ten radusi vainikus su rašais naci -soviet teroro aukoms ir atitinkamose vietose šalia „Hackenkreuzo” ir k jo bei pjautuvo ženklus.

Suvedant festivalio balans , susidaro sp dis, kad septintuoju jaunimo festivaliu soviet prasilaužimas laisvojo jaunimo fronte sovietinius vandenis patraukti neutral j jaunim bus bumerangu pataik s patiems reng jams. Gal d l to ir festivalio šeimininkai — Austrijos komunistai buvo isteriškai pikti.

Antra vertus, festivalis parod , kad, nepaisant soviet materialini ištekli didingai programai, nepaisant komunistin s drausm s, laisv s s lygomis soviet propagandin s užma ios, atsitrenk jaunimo tautin ryžt , energij bei išradingum , ir patriotin s visuomen s bei spaudos tautin solidarum , subli kšta, savo tikslo nepasiek . Bet tai tik laisvojo pasaulio defenzyva. Kada gi laisvasis pasaulis pe-

reis ofenzyvon? Kada gi bus laisvojo jaunimo pasaulinis festivalis?

OKUPUOTOS LIETUVOS ATSTOVAI FESTIVALY

Nors sovietin propaganda, kur jai naudinga, pabr žia vadinam sovietini respublik tariam suverenum , tarptautiniame bendravime tas respublikinis suverenumas visai užgniauziamas. Ir Vienos festivalyje vadinamos LTSR delegacijos nebuvo, bet tik Sov. S jungos delegacija su 80% rus dalyvi . Tos delegacijos iškilmingame koncerte tik antroj daly gavo progos pasirodyti šalia rus dar ukrainieiai, uzbekai, lietuviai, baškyrai, gruzinai. Lietuviai sekstetas liaudies instrument menin se varžybose laim jo aukso medal .

Septynis lietuvius programos dalyvius „globojo” ne tik j vadovas, bei Kalvarijos rajon „komsomolo” sekretorius V. Mork nas su Vilniaus miesto ir Kybart , bei Kalvarijos rajon „komsomolo” sekretoriais (A. esnavium, L. Šnipu, J. Grigu iu), bet ir tokie „turistai” kaip Lietuvos „komsomolo” sekretorius J. Petkevi ius, rašytoj sekretorius J. Marcinkevi ius, dailinink sekretorius K. Bagdonas, Komjaunimo Tiesos redaktorius A. Laurin iukas.

Vienoje susitiko du lietuviai, du žurnalistai. Vienas su foto aparatu, kitas su sputniko ženkleliu atlape. Tremtinis Vyt. Valaitis ir KOMJAUNIMO TIESOS redaktorius A. Laurin iukas. Išsikalba apie kapitalistin k , deportacijas, vengr sukilim , kolchozus, lotyniško raidyno panaikinim Lietuvoje. Komjaunuolis redaktorius dementuoją soviet k slus vesti „graždank ” ir net pažada tai pakartoti KOMJAUNIMO TIESOJE. Pažad išpildo rugpj io 25 numeryje, nors ir labai subjektyviai.

Prie besikalban i prieina italait . Nor t su lietuviu Laurin iuku pasikeisti ženkleliais. Laurin iukas atliekam neturi. Pasi lo monet . Lietuvišk monet , — su s mojum patikslina Vyt. Valaitis.

VT. VT.

MRP DE GAULLE RESPUBLIKOJE

Pranc zijos demokratija, de Gaulle ateinant valdži, išgyveno sunki krizė. Ketvirtosios respublikos demokratija buvo per daug statiška, konstitucijos numatytas jos evoliucijavimas būdas buvo per daug nelankstus. Nors de Gaulle valdži at jimas formaliai ir nebuvo coup d'etat ir susidariusi krizė pagaliau buvo veikta demokratinėmis priemonėmis, betgi tame sprendime negalima paneigti ir Pranc zijos kariuomenės vaidmens. Kariuomenės sikišimas demokratinė institucijai procedūrai yra skaudžiai palietę MRP (Mouvement Republicain Populaire). Faktiškai de Gaulle at jimas valdži išstomė iš ministerio pirmininko krėslą MRP pirmininkui P. Pflimlin.

BIDAULT REVOLIUCIJA

Antra vertus, jei dėl paties de Gaulle demokratinio nusistatymo turbūt ir MRP neabejoja, tai dėl susitelkusių de Gaulle užnugaryje į demokratizmo didelį klausimą yra ne tik MRP. Dėl to, de Gaulle atsistojęs prieš Pranc zijos vairo, MRP tuojau pat su skato persirikiuoti ir užimti naujai padėtį pritaikytas pozicijas. Tam reikalui MRP Centro Biuras sukvieta MRP Centro Komiteto pilnat. 1958. 6. 14. susirinkęs Centro Komitetas betgi atsidūrė prieš vykusį nemalonų faktą pačioje MRP eilėse. Vienas iš MRP steigėjų ir garbės pirmininkas, taip pat Centro Komiteto narys, G. Bidault, prieš susirenkant komitetui pasidžio, 1958. 6. 13. paskelbė steigėjų Pranc zijos krikščionių demokratų partiją. Kaip parlamentinės MRP frakcijos spaudos reikalavė jas J. Parini pastebėti, tatau atsitiko nedidelis MRP vadymeninio rungtyniavimosi, bet dėl nuomonių nesutaikomo skilimo de Gaulle valdži atvedusios Alžyro revoliucijos klausimu. Po gegužės 13-ųjų G. Bidault Alžyro klausimu rado bendrą pagrindą su Alžyro revoliucijos dvasiniu tėvu J. Soustelle, dešiniuoju radikalu A. Morice ir kine

partijos gen. sekretorium R. Duchet. Tuo tarpu MRP Centro Komitete vyravo visai priešingos nuotaikos. Komitetas birželio 15 deklaravo, kad MRP pasiryžęs siekti bendradarbiavimo ir pasiruošęs priimti kiekvieną galimą tarp grupių ar asmenų išpažintą politinį, kinį, socialinį demokratiją, kurios išlaikymas tebesis MRP raison d'être. Dar daugiau. Toks bendradarbiavimas, anot MRP pareiškimo, turėtų siekti „užkardyti keliems tiems partijoms, kurie pasisako už jį gauti pirmą (atseit, kariuomenės spaudimu) vyriausybę.“ Šis MRP Centro Komiteto pasisakymas buvo tolygus Bidault iš MRP pašalinimui.

MRP 5-TOS RESPUBLIKOS RINKIMUOSE

de Gaulle arba penktosios respublikos pirmuosius parlamento rinkimus 1958 lapkrityje MRP išjo atsidūrė daugiausia Pranc zijos krikščioniškoms profesinėms jungoms ir surinko 11% balsų ir 63 mandatus iš 533. O G. Bidault pastangos išieiti rinkimus bendru frontu su Soustelle, Morice, Duchet nepavyko. Nors pats Bidault ir buvo išrinktas, bet jo krikščionys demokratai balsuotoj nepatraukė

Ketvirtosios respublikos statinės demokratijos sukeltąjį santvarkos krizę, o ypač MRP skilimas paskatino krikščionių darbininkų, pirmiausia krikščioniškojo darbo jaunimo veikėjus 1959. 1. 18 sudaryti Laik. Komitetą Demokratinės Jėgoms Telkti. Komiteto tikslas — sukurti naujo tipo politinę organizaciją, atstovaujančią visoms krašto gyvyboms į joms, kad tuo būdu, pastaraisiais metais vykusio politikos divorsas nuo kitų tautos gyvenimo aspektų būtų likviduotas. Komitetas atsišaukė visas Pranc zijos politines grupes, bet jo pagrindinis taikinyje buvo MRP. Netrukus po to (sausio 31 — vasario 1) vykęs MRP nepaprastas kongresas, nors Demo-

kratin ms J goms Telkti Komiteto iniciatyv palankiai pri m , galutinio sprendimo d l alternatyvos, ar MRP silieja j Dem. J goms Telkti Komiteto kuriam nauj politin organizacij , ar tik pats naujai persirikuoja, — ne padar . Kongresas taip pat sutiko su MRP gen. sekretorium M. R. Simonnet, kad MRP neb t tikslinga Italijos ar Vokietijos pavyzdžiu steigti kirkš ioni demokrat partij , lygiai neb t tikslinga Britanijos pavyzdžiu steigti darbo partij , pirmuoju atveju MRP jungiantis su dešini j kinink partijomis, antruoju — su socialistais.

LIETUVI FRONTO PAŽI RA MRP

Šio proga pravartu prisiminti, kaip LF sutiko MRP debiut . Tai buvo 1945 renkant ketvirtosios respublikos konstituant . Tada greta didži j socialist ir komunist (152 atstovai) partij lygiomis iškilo ir MRP (151 atstovas), organiškai ir gaivališkai išaug s iš Pranc zijos rezistencijos prieš okupacij . Pranc z rezistencija jo trimis srov mis: komunistine, socialistine ir kirkš ioniškai revoliucine.

„Visiškai naujai susiformavo tre ioji (kirkš ioniškoji) srov ”, — raš J. B t nas Mažajame Židiny (1945, Nr. 2). — „Tai jaun žmoni ir nauj id j tvarinys. Didžioji dalis jos intelektualini galv ir vadovaujan i asmenybi dar nebuvo pasireiškusios politiniame Pranc zijos gyvenime. Tie vyrai, kurie stovi MRP priešakyje... prieš tre iosios respublikos saul lyd buvo jauni akademikai... Tie vyrai, okupacijos metu, aktingai dalyvaudami vairiuose rezistencijos samb riuose, susimet kr von, atsimin sen j akademini bi iulyst ir apsisprend nuo seno brandintas savo socialines bei politines koncepcijas perkelti politin program ... MRP yra revoliucinis s j dis. MRP revoliucija skelbia galutin ryši nutraukim su visais tais praeties veiksniais, kurie yra arba mir , arba turi mirti... Nelauktas MRP laim jimas Pranc zijoje liudija,

kad šita naujoji revoliucija yra atitikusi tautos troškim ir l kes i pul s .”

Nors ketvirtojoj respublikoj MRP vaidino žym vaidmen ir savo socialine programa daug pasiek , ta iau ne nuo MRP par jusi statiškoji ketvirtosios respublikos demokratija suk l kriz ir pa iame MRP. Savo metu vienas iš MRP lyderi , Mare Sangier, savo kovos ir darbo bi iulius graudeno: „Svarbiausias dalykas yra žinoti, ar mes turime pakankamai dinamizmo ir valios, ar m s dvasia pakankamai tauri, preciziška ir užkariaujanti, kad gal tume savo norus ir viltis perkelti savo tautos mases”. Jei tikrai šios MRP savyb s teb ra gyvos, iš savo vidaus kriz s MRP išeis sustipr jusi.

• ELI dešimtmetis. Lietuvi Fronto Bi iuli steigta ir išlaikoma ELI (Europos Lietuvi Informacija) ruden pamin jo 10 met sukakt . ELI veikla prasid jo 1949 metai. Pirm j bendradarbi tarpe randame V. Brazaitien s, J. B t no, prof. J. Brazai io, dr. J. Griniaus, prof. Z. Ivinskio, kun. prof. St. Ylos, kun. dr. A. Šidlausko ir V. Vaitiek ne vardus. ELI tikslas — organizuotu b du rašyti straipsnius, rinkti žinias iš Lietuvos, Vakar Europos ir jas pateikti lietuvi spaudai vairiuose laisvojo pasaulio kraštuose. ELI veikla buvo nutr kusi 1951 m. d l tuometin s redakcijos ir administracijos emigracijos. ELI v l atgaivinta 1954 m. Europos Lietuvi Fronto Bi iuli konferencijoje Ludwigshafene prie Bodeno ežero. Atgaivintoji ELI per paskutiniuosius penkerius metus lietuvi spaudai išsiuntin jo 450 straipsni - straipsneli . Atgaivintoje ELI bendradarbiavo ar bendradarbiauja kun. A. Bunga, muz. M. Budri nas, dr. K. eginiskas, kun. J. D dinas, A. Grinien , dr. J. Grinius, kun. D. Kens-tavi ius, kun. Br. Lubinas, J. Medu-šauskas, M. Musteikis, P. Narutis, V. Natkus, O Obol nas, L. Prapuolenis, J. Uleckas ir N. N. ELI vadovauja M. Musteikis.

LIETUVI BENDRUOMEN JE

KULT RINIS GYVENIMAS PAVERGTOJE LIETUVOJE

Jau treius metus iš eilės stebime kultūrinį gyvenimą pavergtoje Lietuvoje pasinaudodami sovietiškaisiais šaltiniais — Lietuvoje išeinanais mūsų nesiniū žurnalais Pergalė ir savaitrašiu Literatūra ir Menas. 1956 m. (žiūr. Laisv. Nr. 14), „naujiems vėjams“ papirus, kultūrinis gyvenimas pavergtam krašte teikė vilį — rodė tendencijos sustiprėti lietuviškai — tautinė prasme. 1957 m. (žiūr. Laisv., Nr. 16-17) tos viltys daugeliu atvejų nepasitvirtino. 1958 metais, atrodo, lietuviškai-tautinį kultūrinį veiklą krašte ne tik kad nesustiprino, bet pasistengta ją užgniaužti dar labiau, kaip iki šiol. Apie tai dar padarysime kelias pastabas straipsnio pabaigoje, o čia štai patys kultūrinio gyvenimo faktai per 1958 metus.

DRAMOS TEATRUI

Vilniaus Valstybinis Akademiniškas Dramos Teatras per 1958 metus pastatė 7 naujus veikalus: F. Šilerio 4 v. 6 pav. tragediją „Marija Stiuart“, eklektinio dramaturgo P. Kohouto dramą „Šitokia meilė“, E. Ranneto 3 v. dramą „Sūnus paklydęs“, italų Eduardo de Filipo pjesę „Melo ilgos kojos“, Vyt. Rimkevičiaus (romano „Studentai“ autoriaus) pjesę „Vandens lelija“, kur vaizduojama pokario metais vykusį „aršią klasišką kovą“ (Lit. ir Menas Nr. 44), A. Gudaičio-Guzevičiaus dramą „Nematomasis ginklas“ apie 1940 metų vykusį, vaizduojamą „paskutinį buržuazijos siautėjimo dienas“ (Lit. ir M. Nr. 51), ir vaidinimą vaikams — Anos Brigaderaitės latvių liaudies pasak motyvais sukurtą 7 pav. pjesę „Nykštukas“.

Kauno Muzikinis Dramos Teatras pastatė 6 naujus veikalus: J. Marcinkevičiaus 3 v. dramatinę poemą „Dvi-

dešimtas pavasaris“, M. Musogorskio operą „Soro in mug“, Šekspyro komediją „Vindzoro kumštis“, D. Kablevskio 3 v. operetą „Pavasaris dainuoja“, anglų dramaturgo John Galsworthy pjesę „Sidabrinė dūta“ ir V. Baumilo sukurtą operą „Paskendūol“ (pagal A. Vienuolio apsakymą). Libretistais buvo I. Mikšytis ir P. Keidošius.

Kauno Jaunojo Žiūro Teatras pastatė 5 veikalus: E. Mieželaičio „Broliškos poemos“ inscenizaciją, J. Baltušio dramą „Gieda gaideliai“, K. Kubilinsko 5 v. pjesę — pasaką „Strakaliukas ir Makaliukas“, Rubiņšteino 3 v. dramatinę kompoziciją pagal Main Rido nuotykių romaną „Raitelis be galvos“ ir V. Kino romano „Anoje pusėje“ inscenizaciją, pavadintą „Kai širdis liepsnoja“ apie komjaunimo žygius pilietinio karo metu.

Siaulių dramos teatras pastatė 5 naujus veikalus: R. Mikalauskaitės ir J. Šeino dramą „Puodžiūnkiemis“, inscenuotą pagal to paties vardo A. Vienuolio romaną, Eduardo de Filipo dramą „Filumena Marturano“, E. Remarko dramą „Paskutinis sustojimas“, V. Rozovo pjesę jaunimui „Džiaugsmo bejėškant“ ir to paties Rozovo pjesę „Amžinai gyvi“.

Panevėžio dramos teatras pastatė 5 naujus veikalus: Švarco 3 v. pasaką — komediją „Paprastas stebuklas“, H. Ibseno veikalą „Heda Gabler“, V. Liubimovos 4 v. 5 pav. pjesę „Jausmų ugdymas“, A. Milerio „Komivojažieriaus mirtis“, A. Fainbliūmo ir V. Vabalienės pjesę „Naujas rytas eina“.

Klaipėdos dramos teatras davė 3 naujus pastatymus: suomių rašytojos Helios Vuolijoki 4 v. dramą „Akmeninė gėlė“, jugoslavų dramaturgo J. Vonovičiaus dramą „Vasarvidžio au-

dra" ir B. Gorbatovo pjes „T v jaunyst”.

Marijampol s dramos teatras patiek naujus veikalus: Lope de Vega 3 v. komedij „Šuo ant šieno”, D. Š eglovo 4 v. dram „P ga' ir naujai kurtame li teatre N. Garneto 3 v. pasak vaikams „Stebuklingasis Aladino žibintas”.

Vilniuje steigtas li teatras, kuriamė spalio m n. vyko pagal S. Neries poem scenizuotos B. Lukošiaus „Eglis žali karalienės” premjera.

KITI TEATR VEIKLOS VYKIAI

Nuo balandžio 23 iki gegužės 6 d. Vilniuje ir Kaune vyko varžybos atrinkti geriausiems pastatymams vadinamam Pabaltijo teatriniam pavasariui. Dalyvavo visi Lietuvos teatrai, parodydami po du veikalus. Varžybose pirm viet laimėjo Kauno Muzikinis dramos teatras su J. Marcinkevičiaus „Dvidešimtas pavasaris” ir V. Višnevskio „Raiteli pirmoji”. Viliu su šiais veikalais Kauno Muzikinis dramos teatras dalyvavo Estijoje rengtose Pabaltijo teatrinio pavasario varžybose drauge su latviais, estais ir gudais. Varžybas taia laimėjo estai.

Vasaros metu visi Lietuvos teatrai gastroliavo kituose didesniuose Lietuvos miestuose.

OPEROS - BALETAI

Valst. Akademinis Operos ir Baletos Teatras Vilniuje balandžio 27 pastat nauj lietuvišk oper „Vaiva”. Muziko kompozitoriaus V. Klovos. Libret pagal V. Krivis „Perkūn”, Vaiva ir Straubli” paraš J. Gustaitis, žymiai pakeisdamas pagrindinį padavimo idėjį.

Tas pats teatras pastat ir vien nauj 3 v. 9 pav. B. Bitavo balet „Dvylika mėnesių”.

Teatro kolektyvas rugpjūčio mėn. buvo išvyks gastrolms Leningrad. Per mėnesį laiko Leningrade pastat lietuviškas operas „Pilnai” ir „Vaiva”, ir baletus „Audron” ir „Ant mari kranto”. Be to, operas „Kunigaikštis Igoris”, „Otelo”, „Traviata”, „Bohema” ir „Sevilijos kirpjas”; baletus

— „Don Kichotas”, „Žizel” ir „Peras Giuntas”. Kai kurie spektakliai buvo transliuojami per Leningrado televiziją. Gastroliavo dideliu pasisekimu ir kritika buvo gerai vertinti.

MUZIKINIS GYVENIMAS — KONCERTAI

Beveik visas muzikinis gyvenimas koncentruojasi Vilniuje. Kituose miestuose aukštesnio lygio muzikin veikla beveik neegzistuoja. Štai Vilniaus muzikinis gyvenimas chronologine tvarka:

Sausio mėn. koncertavo Maskvos Didžiojo teatro dainininkas M. Reizenas.

Sausio 29 Valst. Filharmonijoje vykusiame simfoniniame koncerte pirm kart buvo atliktas naujas kompozitoriaus E. Balsio kūrinys „Koncertas smuikui su orkestru Nr. 2.” Koncerto solo partiją atliko smuikininkas A. Livontas, Radijo orkestrui dirigavo A. Klenickis.

Vasario 29 Valst. filharmonijoje vyko Vilniaus tarps junginio klubo vyr choro, diriguojamo J. Vanago, koncertas.

Jauno kompozitoriaus J. Bašinskio kūrinys — oratorija „žuolas” (žodžiai P. Gauls) buvo išpildytas vasario 19 d. simfoninis muzikos koncerte. Atliko Valst. filharmonijos choras ir Radijo orkestras. Dirigavo B. Dvairionas. Drauge buvo atlikta ir aikovskio 5-toji simfonija.

Tas pat mėn. Valst. filharmonijos choras, vadovaujamas K. Kavecko, su solistais ir Radijo simfoniniu orkestru išpild A. Klenickio nauj kūrinys — oratorij „Laimė”. Drauge buvo išpildyta ir Bethoveno Šeštoji simfonija.

Vasario 23 d. koncertavo est kamerinis ansamblis su solistais.

Lietuvos Kompozitorių Valdybos plenumė buvo iškeltas J. Švedo sukurtas pirmasis lietuvi muzikos istorijoje koncertas kanklms ir liaudies instrumentų orkestrui.

Kovo mėn. koncertavo pianistas Vladimiras Aškenazi.

Balandžio 2 koncertavo Maskvos kamerinis orkestras, vadovaujamas R. Baršajaus.

J. Gruodžio 10 met mirties sukakiai pamin ti buvo surengti du koncertai: Valst. konservatorijos choro, diriguojamo docento A. Budri no, ir Valst. filh. orkesero, diriguojamo B. Dvariono.

Balandžio 13 Valst. filharmonijos orkestras, diriguojamas prof. B. Dvariono atliko Liszto simfonij „Faustas“, be to, Mozarto ir aikovskio k rinius.

Balandžio 16 simfoninio koncerto program sudar F. Mendelsono Ketvirtoji simfonia, J. Sibeljaus — koncertas smuikui su orkestru ir J. Masne uverti ra „Fedr “. Dirigavo A. Klenickis.

Balandžio 27 vyko Valst. filharmonijos simfoninio orkestro koncertas, kuriame buvo išpildyti Prokofjevo ir Liszto k riniai.

Gegu s 7 vyko Valst. filharmonijos orkestro, diriguojamo prof. B. Dvariono, simfoninis koncertas, skirtas Brahms o k riniams.

Gegu s 25 Valst. filharmonijoje vykusiame koncerte, kuriuo buvo uždarytas simfonini koncert sezonas, koncertavo soviet pianistas N. Štarkmanas, išpild s eil Bethoveno, Šopeno, aikovskio ir kit kompozitori k rini .

Rugpj io m n. Valst. filharmonijoje koncertavo pagars j s Voronežo valst. rus liaudies choras.

Rugs jo m n. Valst. filharmonijos orkestras išpild aikovskio koncert smuikui. Smuiku grojo soviet smuikininkas V. Klimovas, diriguojant B. Dvarionui.

Spalio 6 Maskvos konservatorijos aukl tinis, jaunas pianistas Igoris Žukovas dav re ital - koncert fortepijonui, išpildydamas Bacho, Bethoveno, Rachmaninovo, Skriabino, Liszto, Šopeno ir kit k rinius.

Spali m n. Vilniuje koncertavo žymus est moter choras.

Spali m n. koncertavo violon elistas D. Šafran as, atlikdamas Valentino, Brahms o, Debussy, Šostakovi iaus sonatas ir kitus k rinius.

Spali m n. buvo suruošti du lietuvi kompozitori koncertai, kuriuose Valst. filharmonija išpild J. Juzeli no,

J. Gruodžio, St. Vaini no, B. Dvariono, P. Tamuli no ir J. Pakalnio simfoninius ir kitokius k rinius.

Lapkri io 2 suruoštame simfoniniame koncerte buvo išpildyti k riniai jauniausi j lietuvi kompozitori : V. Paltanavi iaus, A. Rekašiaus, J. Bašinsko, V. Paketurio.

Lapkri io m n. vyko dar šie koncertai: pianisto E. Miausorovo koncertas, kuriame buvo išpildyti Bethoveno, Mocarto, Šostakovi iaus, Prokofjevo ir Šumano kai kurie k riniai; gruzin smuikininkas Marine Jašvili koncertas, kuriame išpildyti Bethoveno, Brucho, Šosono, aikovskio, Mocarto k riniai; dvi rus — M. Šachino ir M. Komisarovo vargon muzikos koncertas; Moldavijos liaudies muzikos orkestras „Flueraš“ su solistais dav koncert , išpildydami moldav liaudies muzik ir dainas; Valst. filharmonijos styginis kvartet as viename koncerte atliko - vairi epoch kompozitori k rinius; vienas simfoninis koncertas, kuriame buvo išpildyta Mocarto, Franko, Skriabino ir Ravelio k riniai.

Gruodžio 1 Vilniaus Valst. dail s muz juje tapybos, skulpt ros ir grafikos darb parodos atidarymo metu buvo suruoštas koncertas, kurio program išpild Valst. choras ir Filharmonijos kvartet as.

Gruodžio m n. vyko „ataskaitinis“ Valst. choro koncertas. Diriguojant K. Kaveckui, choras atliko rus ir Vakar klasik lietuvi ir sovietini kompozitori k rinius. Taip pat buvo padainuotos dainos, kuri autoriai laim jo premijas St. Šimkaus vardo konkurse. Koncerto metu buvo teikti laureat diplomai dain ir tekst autoriams — kompozitoriams E. Balsiui, K. Kaveckui, A. Budri nui, poetams J. Marcinkevi iui ir K. Kubilinskui.

Paskutini j gruodžio m n. savait Vilniuje vyko 2 koncertai: 1. Arm nijos muzikui M. Maluchinui diriguojant, simfoniniame koncerte buvo išpildyti Hendelio Pasakalija, Haydno simfonia Nr. 88 ir Arm nijos kompozitori k riniai.

Gruodžio 27 Vilniuje koncertavo žy-

musis soviet smuikininkas D. Oistrachas.

Kaune 1958 m. vasar susik r estradinis orkestras, kuriam vadovauja Juozas Tiškus.

Klaip doje geguž s 7 vyko kompozitoriaus B. Dvariono autorinis koncertas, kur išpild , dalyvaujant autoriui, Valst. filharmonijos solistai ir vietos menininkai.

Lapkri io m n. Klaip doje dav koncert Liepojos muzikos mokyklos d s tytojai, išpildydami latvi , Vakar klasi k ir rus k rinius.

Šiauliuose vasaros metu Valst. filharmonija suruoš du simfoninius koncertus, kuriuose buvo atlikti aikovskio, Liszto, Vagnerio ir populiars B. Dvariono k riniai. Tik klausytoj koncertuose buv „palyginti mažai“ (Literat ra ir Menas, Nr. 27).

Balandžio m n. Lenkij kelioms savait ms gastroliuoti buvo išvyk eil Vilniaus filharmonijos meninink ir operos bei baletu artist drauge su kankli ansambliu. Koncertuodami, jie aplank Varšuv , Vroclav , Krokuv , Košalin ir kt. miestus.

Vasaros metu Valst. dain ir šoki liaudies ansamblis, ved. J. Švedo, gastroliavo 24-riuose Rumunijos miestuose, duodami 26 koncertus.

PARODOS

Žiemos metu Kauno M. K. iurlionio dail s muziejuje veik Kazio Šimonio darb paroda.

Vasario m n. Vilniuje vyko 2 parodos: „Šiuolaikin Argentinos grafika“ ir „Šiuolaikin meksikie i gravi ra“.

Pavergtos Lietuvos grafik paroda, maždaug su 300 darb , buvo suruošta Minske.

Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose pavasar jant vyko kilnojamoji dailinink iš Rusijos, Ukrainos, Pabaltijo ir kit krašt tapybos, skulpt ros ir grafikos paroda. Iš viso buvo išstatyta apie 200 darb .

Balandžio 8 Vilniuje buvo suruošta Rimto Kalpoko k rini paroda, skirta dailininko 50 m. amžiaus sukak iai pamin ti. Parodoje buvo išstatyta apie 250 tapybos k rini , iliustracij . To-

kios pat R. Kalpoko parodos buvo suruoštos ir Kaune bei Šiauliuose.

Vilniaus Valst. Dail s muz juje liepos m n. buvo atidaryta dailinink E. Jurk nien s, L. Katino, L. Kazoko, V. Palio, J. Vilu io ir M. Gurevi iaus darb paroda, skirta j 50-tosioms gimimo metin ms pamin ti. Parodoje buvo išstatyta apie 400 darb .

Vilniaus Valst. Dail s muz juje vyko Albrechto Diurerio 430 met mirties sukak iai pamin ti paroda, kur buvo išstatyta apie 60 A. Diurerio raižini ir piešini .

Vilniaus Valst. Dail s muziejuje buvo suruošta ir 16 - 19 amži taikomosis dail s paroda, kur buvo išstatyti gobelenai, kilimai, šilko audiniai, kristalo, stiklo, metalo, keramikos ir kiti dirbiniai.

Rugs jo 24 Rygoje buvo atidaryta Lietuvos, Latvijos ir Estijos sovietin s skulpt ros paroda, kurioje buvo išstatyta apie 100 lietuvi skulptori atrinkt darb .

Ruden Vilniaus Valst. Dail s muz juje vyko 1906 — 1940 met laikotarpio lietuvi dailinink k rini paroda, kurioje buvo išstatyti M. K. iurlionio, K. Škl riaus, P. Kalpoko, A. Jeroševi iaus, J. Mackevi iaus, V. Didžioko, K. Šimonio, V. Eidukevi iaus, grafik s M. Katili t s, skulptori J. Zikaro, P. Rimšos, M. Men insko ir kit darbai.

Gruodžio 1 Vilniuje buvo atidaryta paroda tapybos, skulpt ros ir grafikos darb sukurt 1955 — 1957 m. laikotarpy.

Klaip doje gruodžio m n, vyko Klaip dos ir apylinki liaudies meno k rini — tapybos darb , mežgini , drožini ir kt. paroda.

KINO FILMAI

1958 metais pavergtos Lietuvos kino studija pastat du filmu „Neringa“ ir „Žydrasis horizontas“. „Neringa“ yra kult rinis filmas, kuriame vaizduojama Kurši Neringa — sm lio kopos, pušynai, Kurši Marios ir visas Neringos gamtovaizdis. Filme drauge pasakojama Neringos ir jos gyventoj istorija.

Filmas „Žydrasis horizontas“ skirtas jaunimui. Jame vaizduojami nuotykiškai trijų neklaužad vaikų, iškeliavusių ieškoti laimės.

SUKAKTYS

Režisieriaus K. Juršio 60 m. amžiaus ir 40 metų sceninio darbo sukaktis paminima jo *Literatūra ir Menas*, Nr. 8.

Dail. R. Kalpoko 50 m. amžiaus sukaktis paminima spaudoje ir jo darbu parodomis.

Komp. J. Gruodžio 10 metų mirties sukaktis paminima dviem koncertais su specialia minijimo programa ir spaudoje.

Spaudoje paminimos šios sukaktys: 50 metų amžiaus sukaktis kompozitoriaus J. Švedo, rašytojo Juliaus B. t. no, rašytojo - vertėjo A. Baužos, dramos teatro artistės E. Grikevičienės ir muziko - pedagogo J. Narvidos; 60 metų sukaktis muzikos - pedagogo S. Matijošaitienės, ir dail. J. Buraos; 70 metų sukaktis dail. J. Janulio.

Operos režisieriaus Antano Zaukos 60 metų gimimo sukaktis paminima spaudoje ir Valstybinio operos ir baleto teatro, ta proga pastatydamos operos „Pikdama“.

Spaudoje paminima dramos teatro artistės Aleks. Kupšto 60 metų amžiaus ir 40 metų sceninio darbo sukaktis; dail. J. Šileikos 75 metų amžiaus sukaktis.

Artisto - režisieriaus Petro Kubertavičiaus sceniniam veiklos sukaktis paminima spaudoje ir Jaunojo žiurovų teatre, kur jis yra režisieriumi.

V. Kudirkos 100 metų gimimo sukaktis plačiai paminima spaudoje ir Lietuvos kalbos ir literatūros instituto mokslinėje konferencijoje.

M G J ŽYMESNĖS KULTŪRINIS APRAIŠKOS

Gegužės 3 Vilniaus Valstybinio filharmonijoje Vilniaus Universiteto studentų liaudies dainų ir šokių ansamblis suvaidino jubiliejinį — 500-ąjį koncertą, kurio metu buvo suteiktas šiam ansamblui garbės vardas.

Gegužės 24 - 26 dienomis Vilniuje

vyko jaunimo saviveiklininkų dainų šventė.

Birželio mėn. Vilniaus Kraštotyros muziejuje buvo atidaryta dailininkų - saviveiklininkų paroda, kurioje buvo išstatyti audiniai, mezginiai, tapyba, grafika, medžio drožiniai ir kt.

KITI VYKIAI

Liepos mėn. už „žymiausių literatūros ir meno kūrinių“ 1958 metų valstybinis premijos po 25.000 rublių paskirtos: V. Mykolaičiui-Putinui už romano „Sukilimai“, I-oji tomė, I. Simonaitiui už romano „Vilius Karalius“ I ir II tomai ir J. Kedainiui už skulptūrą „Kol kio arklininkas“.

1958 metais Kultūros ministerija steigė metines vardines premijas už geriausius kūrinių meno saviveiklos repertuarui. Iš tokių premijų paminėtinos yra už liaudies šokius. 1958 m. už šokius meno saviveiklai apdovanojami: J. Lingys — I-oji premija už choreografinius pastatymus „Trys mergelės“ ir „Meškiukai“, E. Morknienė — II-oji premija už šokius „Pliauškusis“ ir „Suktinis Jonkelis“, ir R. Tamutis — III-oji premija už šokį „Aruodlis“.

Birželio mėn. buvo išleista trečioji Valstybinio konservatorijos teatrinio fakulteto naujai paruoštų artistų laida.

Rugpjūčio mėn. sovietinės Lietuvos rašytojai lankėsi Gudijoje, užmegzdami artimesnius ryšius su gudų rašytojais ir susipažindami su jų grožine literatūra. Rugsėjo mėn. vien savaitę tuopa ir tikslu Lietuvoje viešėjo gudų rašytojai.

Lapkričio mėn. pabaigoje Vilniuje vyko Lietuvos architektų suvažiavimas.

Rašytojos Sofijos Iurlionienės-Kymantaitės mirtis (mirė 1958. XII. 1.) buvo plačiai paminima spaudoje, dailininkų suvažiavime ir kt.

Dail. Dobužinskio mirtis užsienyje paminima *Literatūra ir Menas*, Nr. 2.

Gruodžio 2-4 dienomis Vilniuje vyko Lietuvos dailininkų suvažiavimas,

kuriame buvo aptartos ir dailininkų rybos problemos.

KNYGOS

1958 metais abi svarbiausios — pagrindines knygų leidyklos (Valst. grožinės literatūros leidykla ir Valst. politinės ir mokslinės literatūros) išleido viso apie 350 knygų (priskaitant ir brošiūras ar kalendorius). Iš jų vertingės, turinčios ryšio su lietuvių kultūra, yra šios knygos:

1. Lietuvių literatūros istorija. II tomas. Vyr. red. K. Korsakas.

2. Iš lietuvių kultūros istorijos. Red. kolegija: P. Kulikauskas, A. Vyšniauskaitė ir J. Žiugžda.

3. Lietuvių liaudies menas. Senovės lietuvių papuošalai. I kn.

4. P. Galaunė. Lietuvių liaudies menas. Medžio dirbiniai. II kn.

5. Sutartinės daugiabalsės lietuvių liaudies dainos. I tomas. Paruošė Z. Slaviš.

6. Dulaitienė (Glemžaitė) Elvyra. Kupiškė senovė. Etnografija ir tautosaka.

7. Patarlės ir priežodžiai. 479 psl.

8. R. Za, L. Lietuvių liaudies dainos.

9. S. M. Slavo inskis. Giesmės (1646). Fotografuotas leidimas. Paruošė J. Lebedys.

10. B. Ga, K. Rinktiniai raštai. I t. 656 p.

11. A. Matutis ir V. Stanionis. Dainava. Albumas.

12. Maironis. Pavasario balsai. Eilėraščių rinkinys.

13. Vienožindis, A. Ilgu, ilgu manant svietai. Eilėraščių rinkinys.

14. V. Krivė, Raganius.

15. Simonaitis, I. Raštai. III tomas. Piktųjų romanai.

16. Simonaitis, I. Raštai. IV tomas. Vilius Karalius. Romanai. I dalis.

17. K. Kubilinskas. Buvo, buvo, kaip nebuvo. Suičiuotos septynios lietuvių liaudies pasakos vaikams.

18. Švedas, J. Anojus j Nemunėlio. Liaudies dainos chorams.

19. Šniukas, D. Ežerų vilnimis po Rytų Lietuvą. Su ilustr.

20. Žilėvičius, L. Birštonas ir jo apylinkės. Su ilustr.

21. Mickevičius, A. V linės.

Vertingesni, galimi paminėti vertimai iš svetimų kalbų yra šie:

1. F. Šileris. Vilius Telis.

2. Lagerloef, Selma. Sakmės apie Gost Berlingą.

3. Tolstojus, L. Ana Karenina. I tomas.

4. Tolstojus, L. Kreicerio sonata.

5. Londonas, Džekas. Rytas aušta.

6. Floberas, Gustavas. Ponia Bovari.

7. Dikensas, C. Dombis ir sūnus. I tomas.

8. Dikensas, C. Dombis ir sūnus. II tomas.

9. Vernas, Žiulis. Dvidešimt tūkstančių mylių po vandeniu.

10. Fransas, Anatolis. Pingvin sala.

11. T. Kstantis ir viena naktis. Arabų pasakos.

BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Pavergtos Lietuvos teatruose iki šiol ne tik kad nebuvo pastatyti 1956 metais žadėti veikalai, kaip Putino „Valdovas“, Krivė „Šarvas“ ir „Skirgaila“, bet ir joks kitas veikalas, kuriame bent kiek atsispindėtų lietuviška tautinė dvasia. Dramos teatruose statomi tik tokie veikalai, kurie propaguoja sovietines idėjas. To neišvengia naujieji lietuvių autoriai dramose kūriniuose. Pastarieji ne tik neiškelia lietuvių tautinės dvasios, bet daugelis jų stengiasi melagingai niekinti Lietuvos netolim praeitį ir propaguoti bolševikines idėjas net labiau, kaip sveitimieji. Prie tokių veikalų priskirtini A. Gudaičio - Guzevičiaus „Nematomasis ginklas“, E. Mieželaičio „Broliška poema“ ir kiti. Statomi veikalai ir Vakarų pasaulio autoriai, tačiau ir jie parenkami daugiausiai tokie kūriniuose, kurie yra palankūs komunistinėms idėjoms, kurie vaizduoja tik „supuvusius Vakarus“ ar „fašistų“ kluos prieš liaudį.

Atrodo, kiekvienas šiuo laiku Lietuvoje bent mažiausias tautinės dvasios pasireiškimas priskiriamas „revizionizmui“. Tiesiog „revizionizmas“ Maskvos sakymus vykstantieji suranda net muzikoje. 1958 m. kovo mėn. Vilniuje vyko pavergtos Lietuvos Kompozitorių

Klaidos yra nuolatiniai žmogiškosios prigimties palydovai, ir jokio komplikotesnio darbo be klaid veik ne manoma atlikti. Ir vargu b t pateisinama klaidomis kam nors badyti akis, jei klaid padariniai bumerangu gr ždami palieš tik j autorius. Ta iau esame priversti klaidas registruoti, kai jos ilg met darb , investuotus kapitalus bei viltis priveda prie totalinio žlugimo ar kai neatitaisytos klaidos tampa pastovia kli timi kelyje reikš tampa uždavini sprendim . Por to-

ki lokalin s reikšm s ribas prašokusi klaid yra padar ir lietuviai prie Ramiojo vandenyno.

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJA

Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos k rimas ir perdidelis r mimas, neapdraudus jos lietuviškos ateities, yra didžioji klaida ir kartu reikšminga pamoka viso pasaulio lietuvi kolonijoms.

Kaip žinia, šv. Kazimiero parapij , veik s didžiules kli tis, 1941 m. k -

s jungos valdybos plenumas, kuriame valdybos sekretorius Edvardas Balsys taip pareišk : „Kompozitori s jungos svarbi pareiga — kovoti prieš revizionistines nuotaikas, reiškian ias kapituliacij prieš buržuazin ideologij . Ne-reikia užmiršti, kad bet kokiomis m - s klaidomis šioje darbo srityje stengiasi pasinaudoti lietuvi tautos priešai — buržuaziniai nacionalistai” (Literat ra ir Menas, Nr. 11, 1958). E. Balsys reikalauja ir muzikus vaizduoti „ši dien tikrov ”; Lietuvos praeities, kad ir tolimos vaizdavimas — jau „revizionizmas”. Naujai atvykusieji iš Lietuvos tvirtina, kad choruose ir ansambliuose siaurinama lietuvišk j liaudies k rini programa; turb t ir ia ži rimas „revizionizmas”.

Pavergtos Lietuvos dailinink s jungoje kovo 10 vyko „atviras partinis susirinkimas” (Lit. ir Menas, Nr. 11, 1958), kuriame kalb j s Vytautas Jurk nas pasteb jo, jog eil dailinink „nukrypo peizaž ir natiumort ” ir kad „pastebimas polinkis praeities vaizdavim ”. Be abejo, ir ia jau randamas „revizionizmas”, ir pabr žiama, jog „pirmiausiai dailinink d mesys turi b ti sukoncentruotas n dien tematik ”. Aišku, tokiose s lygose ir dailininkams ne manoma savo k riniais išreikšti lietuviška tautin dvasia; te lieka tik garbinti sovietizacij (kurti pagal „n dien tematik ”).

Labai li dnas faktas, kad per 1958

metus išleista daug mažiau lituanistini , turin i ryšio su lietuvi kult ra knyg . 1957 metais išleist knyg tarpe suradome vert pamin ti (be vertim) viso 55 knygas (ži r. Laisv , Nr. 16-17; kai 1958 m. išleist j tarpe tesuradome vos apie 20 panaši knyg . Tikriausia, ir ia yra pas ka kovos su „revizionizmu”. Kartais tiesiog nesuprantama, kas sovietiniams Lietuvos valdovams užkli va: štai 1958 m. sausio m n. vykusiame „Respublikiniame literat ros ir meno darbuotoj aktyvo susirinkime” pavergtos Lietuvos švietimo ministeris J. Banaitis išreišk nepasitenkinim d l išleidimo net tokios niekuo nekaltos knygos, kaip Br. Buivydait s „Auksinis batelis” (ži r. Lit. ir Menas, Nr. 3, 1958).

Kult rinis gyvenimas krašte vyksta, ta iau jis kreipiamas ne lietuvišk jai s monei palaikyti, bet daugiausia jai smaugti; kult rin s veiklos pagalba, pirmoj eil j stengiamasi skiepyti krašte bolševikines id jas, o per tai galutinai sugniuždyti ir lietuvišk tautin s mon , nors iki šiol to atsiekti nepavyko. Be abejon s, labai daug lietuvi kult rinink paverg j užma ioms priešinasi, ta iau prieš Maskvos galy jiemis beveik ne manoma atsispirti.

Tokia linkm išryšk ja stebint trij pastar j met kult rinio gyvenimo raid pavergtoje Lietuvoje. Mes t gyvenim steb sime ir toliau, ir džiaugsim s, jei ia padarytos išvados negalios atei iai.

r prelatas Julius Maciejauskas. Pradžioje parapijos augimas buvo l tas: tr ko žmoniai ir ištekliai . 1949 m. prad ju tremtiniamis keltis iš Europos ir nemažam senens s imigracijos lietuvi iš rytini valstybi pasinešus Kalifornijon, Los Angeles lietuvi kolonija m spar iai augti. Kartu augo ir parapija, ne vien kaip religinis, bet kartu kaip tautinis - kult rinis centras. Naujasis klebonas kun. J. Ku ingis ši id j sumaniai piršo, tad jos augim r m ne vien tik tikintieji, bet ir šiaip platesni paži r indiferentai bei kit religij lietuviai. Labai atsargiu apskai iavimu, iš lietuvišk kišeni via parapijos kasa per t laik nutek jo virš $\frac{1}{4}$ milijono doleri . Parapija tur jo nauj moderniškai rengt bažny i su elektriniais vargonais, varpais ir varpeliais klap iukams, sal su svetaine ir šiokiom tokiom patalpom lituanistinei mokyklai, šeši but namus klebonijai, keturi but namus sesel ms ir dar por mažesni nameli . Rodos tur jo nemaža, ir buvo galima kiek atsikv pti. Bet kur tau! Tuoj skelbiamas piniginis vaju parapijos naujai mokyklai statyti. Kadangi ši darb iniciatoriai, reikia manyti, patys pasteb jo, jog užsibr žti planai ir j vykdy mo tempas toli prašoksta kolonijos ekonomin paj gum , tai imta žvalgytis nauj finansini rezervuar . Ir jie surasti: panaikinamas parapijos tautinis statusas ir jai priskiriama teritorija. Naujieji parapijie iai, su mažom išimtim, visi nelietuviai. Ir taip tautinis reikalas tapo paaukotas ant finansini spekuliacij aukuro.

KAIP REAGAVO LIETUVIŠKOJI VISUOMEN ?

Neži rint, ar tai senosios ar naujosios imigracijos, veik visos gyvosios lietuviškos l stel s parod sveik reakcij - pasipriešinim nutaut lietuviai tikintieji nu jo su „reform ” autoriais. Keis iausi fenomen sudar kaikurie vad. „tautin ms organizacijoms” vadovauj asmenys, kurie parapijos nulietuvinim pateisino ir gyn . Ir taip ilgus metus deklamuota tez „tautyb pirmoje vietoje, religija ant-

roje’ tapo pakeista „partin s ambicijos virš visko” princip .

Norint išvengti „kovos prieš religij ” argumentu, šv. Kazimiero parapijos lietuviškom teis m ginti komitetas buvo sudarytas vien iš vietos vis katalikišk organizacij pirminink . atskiras komisijas pakviesta kiti katalikišk organizacij žmon s. Derybos su parapijos klebonu ir Los Angeles arkivyskupu kardinolu McIntyre neatneš joki rezultat .

UŽ LIETUVYB , AR PRIEŠ?

Visame gin e galima išskirti teisin ir moralini argument susid rim .

Teisin pus : Los Angeles arkivyskupas pareišk , kad šv. Kazimiero parapija nebuvo, n ra ir nebus tautin . Parapijos klebonas tvirtina, kad steigiant šv. Kazimiero parapij nebuvo sudaryta tautiniam statusui apsaugoti dokument . Gal b t, kad toki dokument sudarymas s moningai ar nes moningai gal jo b ti pamirštas, ta iau savo esme parapija iki š. m. geguž s m nesio „reform ” buvo tautin . Pamin kime bent trejet fakt :

1. Iki š. m. geguž s m nesio šiai parapijai gal jo priklausyti tik lietuviai ir lietuvi kilm s amerikie iai.

2. Šv. T vas, laimindamas nauj j bažny i šventinimo proga savo telegramoje vadina j „new Lithuanian paracial church”.

3. Los Angeles vyskupijos oficiozas The Tidings, skelbdamas teritorin s šv. Kazimiero parapijos k rim , š. m. geguž s m n. 29 d. nr-je raš : „Šv. Kazimiero bažny ia... buvo steigta 1941 m. kaip tautin lietuvi parapija” (m - s pabr.). Kitoje to paties laikraš io vietoje raš : „Šv. Kazimiero parapija buvo kurta a. a. prel. Juliaus Maciejausko lietuviams ir lietuvi kilm s vietos gyventojams. Daugumas šv. Kazimiero parapijos nari yra pab g liai nuo soviet agresijos ir persekiojim ”. Taigi n ra mažiausio abejojimo, kad parapija tur jo tautin status , kuris parapijos klebono noru ir Los Angeles arkivyskupo dekretu buvo panaikintas. „Reformuotos” parapijos funkcijos lietuvi atžvilgiu, to paties The

Tidings oficialiu pranešimu, suredukuotos aptarnavimo kategorij . O aptarnavimas, kaip privilegija, kiekvienu momentu gali b ti atšauktas, ypa iškilus nesusipratimams su parapijos ribose gyvenan ia nelietuviška dauguma.

Moraline pus : kardinolas ir klebonas teigia, kad bažny ios statomos ir parapijos kuriamos Dievo garbei ir Bažny ios naudai, bet ne tautini jausm patenkinimui. Tada kyla klausimas, kod l per eil met buvo apeliuojama per lietuviškas širdis lietuviškas pinigines žodžiais: „Aukokite, ia viskas yra ir bus j s ...” Iš kitos pus s, Amerikos katalikyb s istorija yra rodžiusi, kad teritorija n ra vienintelis pagrindas parapijom išsilaikyti ir savo uždaviniams vykdyti. Šv. Kazimiero parapija buvo steigta lietuviu ir lietuviams, išaugo lietuviškrank , širdži ir pinigini jungtin mis

pastangomis ir jos misija pirmoje eil je buvo tarnauti tiems tikslams, kurie buvo skelbiami.

Šv. Kazimiero parapijos lietuviškom teis m ginti komitetas visus savo žygius atsargiai planuoja ir palaipsniui vykdo. Byla šiuo metu iš vietos ordinarriato jau perkelta Vatikano delegatur Vašingtone. Ryšiai užmegzti ir su pa iu Vatikanu. Komiteto darb sunkina dvi aplinkyb s: parapijos klebonas iš katalikišk organizacij pirmi rink sudarytam komitetui stengiasi prisegti „Bažny ios prieš ” etiket ir suskaldyti senosios ir naujosios imigracijos vienyb , iš kitos pus s, keli kolonijos partiniai veik jai, žodžiu ir spaudoje bando diskredituoti komitet , siekdami, kad, prelato M. Krupaviaus terminu sakant, „amerikietiš Kraži ” kova m s b t pralaim ta. Mat, tai atitinka j partini ir pasaul ži rini v j krypt , Juozas Vieksnys

LIETUVIŠK J BENDRUOMEN UGDANT

Š. m. rugs jo 5 ryt Sheraton-Cadillac viešbutyje Detroite užsiregistravo vienas aukštesni j Lietuvi Bendruomen s pareig n . Ši Kanosos registracija patvirtino LB organizacinio aparato pranašum prieš gaivin s institucijas. T dien min tame viešbutyje prasid j s LB suvažiavimas buvo ištisa centro valdybos ir apylinki gaivalingumo ir solidarumo demonstracija, kurios nepaj g sudrumstia n keli suskilusi liku i grumsteliai, iš už tvoros mesti suvažiavusi j darž . (Vienas tapo didelis, siekdamas manomo, kitas siekdamas amžino, bet tas, kuris siek negalimo, tapo didžiausias už visus — raš Soeren Kierkegaard. Opozicija: CV skatina siekti ne manomo).

KOMPETENCIJOS

St. Barzduko centro valdyba kartu su lokaliniais vienetais — LB apylink mis ir apygardomis — turi pagrindo prisiskirti nuopelnus už 90% LB vardu atliekam darb . Toks sitikinimas vyrauja ir viešojoje opinijoje. Ne be kit kart lio. 1957 met LB tarybos

sesijoje prezidiumo pirmininkas specialiu statutu komentaru užsigarantavo vyriausiojo LB reprezentanto titul . Nedrusus, bet nervingas t sinys kalb apie kompetencijas vyko ir 1959 tarybos sesijoje.

LB FUNKCIONIERIUS

Amerikoje sik rusios Bendruomen s augimo ir fermentavimosi procesas išugd nauj visuomenin produkt — LB funkcionieri . Apylinki ir apygard teikiama auditorija funkcionieri nepatenkino. Detroit LB apylink s pirmininko Vyt. Kutkaus 1957 mesta mintis Pasaulio Lietuvi Bendruomen s seim rinkti tiesioginiu b du nepateisino nei jo vil i , nei Bendruomen s interes . Retai apylink se matomi žmon s atstovav JAV lietuvius PLB seim vargino ilgomis kalbomis apie kompetencijas bei LB esm , kai tuo tarpu negausesni Kanados atstovai seimui dav ton .

Funkcionieriai šios platformos nelaim jo, ta iau gal jo pasiguosti LB taryboje šalia 20 tiesioginiai rinkt j

ir keli CV nari gautomis 6 vietomis apygard pirmininkams. Sekantis žingsnis buvo LB darbuotoj suvažiavimas Detroite. Taip pat Vyt. Kutkausi lytoji komplikuota LB rinkim reforma priklauso j pastangoms b ti išgirstiems ir išklaustytiems.

NEPRAŠYTOS PAREIGOS

Pagal pirmą kartą LB sukirpim ji skirta ir laisvinimo, ir kult ros, ir šalpos darbams. Tokia ji yra visur, išskyrus JAV. Kuriantis Bendruomenei JAV, laisvinimu r pinosi ir politikoje reprezentavosi ALTas, užj rin šalpa priklaus BALFui, tad Bendruomenei beliko kult ros darbas. Plati ir mažiau populari sritis pajung visas j gas, tad Bendruomen s naujakuriams nebuvo n noro, n reikalo veržtis kitus darbus. Anie dvieis ji buvo ir likdavo lojali net tada, kai sigyven kaimynai iš tradicinio šaltumo Bendruomenei pereidavo jos puolim (kai kuri ALTo vad politika, kan. Kon iaus majestotiškas dialogas dar prieš kelis metus su Vokietijos LB krašto valdyba ir Vasario 16 gimnazija). Paskutini j met nelemti vykiai Amerikos Balse, Vatikane ir Lietuvos Laisv s komitete parod vis did jan i disproporcij tarp ALTo žygi Vašingtonan ir j optimistišk komunikat .

Iš 40 CV anket iki rugs jo pradžios atsakiusi apylinki 19 ruoš Vasario 16 min jimus. 1959 ALTo sostin je ikagoje prastiniam reng jui kapitaliavus, LB apygarda suruoš birželio vyki min jim ir demonstracijas prieš Chrušiov . Detroite ši spontaniška t km , atnešanti Bendruomenei nauj darb , buvo konstatuota pla iomis diskusijomis ir aprobuota rezoliucijoje.

LIETUVIŠKASIS DIALOGAS

1958 metai CV at jo jaunas vyras, vos prieš por met buv s student s jungos pirmininku. Du Detroite skaityti referatai parod , kad Vyt. Kamantas n ra nei madinga CV puošmena, nei kompensacija už mandagias ir Bendruomenei palankias jau-

nimo suvažiavim rezoliucijas. Kart t stinumas yra reta ir didel s paklausos prek lietuviškose tremties organizacijose.

Vyt. Kamanto mestas — jaunim per jaunim — š kis buvo viena naujovi , po kuria LB noriai pad jo savo antspaud . Antr j naujov išprovokavo dar jaunesnis, neperseniai prad j s studijas A. Iljasevi ius. Iš iškilmingo veik j žargonu ruošiasi išnykti „lietuviškas išilaikymas“ ir užleisti viet ofenzyviniam „ugdymui“. Iš Bendruomen s rezolucij jis jau išnyko.

KULT ROS KOOPERATYVAS

1958 vasar LB Kult ros Fondo pirmininkas J. Švedas gavo CV rašt , kuriame buvo išd stytas planas, gav s kult ros kooperatyvo vard . Jis atsirado belaukiant lituanistini moksl ir meno vaisi iš KF rank . Planas si l finansiniai real prenumeratos b d kasmet sutelkti po 10,000 dol. verting mokslo ir meno k rini išmetimui lietuvišk ir tarptautin rink . Kult ros sfinksas tyl jo. 1959 vasar kult ros kooperatyvo min iai pritar kuo ne visos apylink s (J. Jasaiio anketa). Tai buvo staigmena skeptikams, kurie mano, kad Bendruomen je kult ra populiari, kaip smukl je teologija. Detroito suvažiavimas kult ros kooperatyv rezoliucijos forma dar kart pakišo mieguistam sfinksui prie nasr .

FINANS LABIRINTE

1955 pirmoji LB taryba patvirtino visai savajai kadencijai ir prat s Laidinojo Organizacinio komiteto sudaryt finans komisij . 1958 antroji taryba išrinko dar vien organ finans reikalams. Apšnek j , kad abi šios institucijos nepakankamai veiksmingos, 1959 liepos 5 tarybos sesijos dalyviai nutar sudaryti dar ekonomin taryb . Kandidatai sunkiai randami. Detroito suvažiavime ikagos apygardos p-kas J. Jasaitis paskelb ultimatum , kuris buvo priimtas ir paskelbtas rezoliucijose. Lapkri io 1 CV tur s naujai iš-

KRIKŠ IONIS ŽMOGUS KOMUNIZMO AKIVAIZDOJE

ŠEŠTOJI ELFB STUDIJ SAVAIT

Šeštoji Europos Lietuvi Fronto Biuli studij savait vyko rugpj io 24 - 30 dienomis Koenigsteine, Vakar Vokietijoje, Frankfurto apylink se. Ji rengta kartu su ateitininkais sen draugiais. Prad ta kun. A. Bernatonio malda Susitikimo Namuose. Atidarymo žod tar kun. D. Kenstavi ius, iškeldamas studij savait s reikšm ir jos reng jams bei planuotojams didel atsakomyb . Šios savait s bendra tema „Krikš ionis žmogus komunizmo akivaizdoje“. Studij savait prad ta kun. dr. P. Brazio, M.I.C. paskaita „Bažny ia ir kult ra“. Prelegentas apib dino krikš ionybei daromus priekaištus ir iškl Bažny i kaip kult ros skatintoj ir atbaig j . Bažny ia saugo kult r nuo kraštutinum ir gerbia joje tautin individualyb . Rugpj io 25 d. dr. S. Ba kis skait paskait „Socialinis krikš ionyb s paj gumas.“ Kalb tojas išryškino pagrindinius Katalik Bažny ios socialin s doktrinos principus. Rugpj io 26 d. kun. dr. J. Vaišnora, M.I.C., skait paskait „Krikš ionyb s likimas komunizmo r žime“. Paskaitininkas atsklei-

kept JAV LB Ekonomin Taryb , kuri iki met galo iškeps savo ruožtu plan papildomoms pajamoms organizuoti.

250 sveikinim , pradant Lietuvi Enciklopedija ir Girios Aidu beigiant Nixonu ir Faubus bei pedantiškai r pestingas spaudos atstov pri mimas parod Detroito reng j meistriškum organizacin je srityje.

Iš gyvenimo eigos sprendžiant Detroito suvažiavimas nebuvo paskutinis funkcionieri žingsnis. Logiškai tekt laukti jiems palankaus LB tarybos rinkim pakeitimo arba „žem j r m " a la Detroito statutinio pilietinimo iš statuso „gali“ status „turi“.

D. B.

d komunizmo s lyt su religija. Religijos persekiojimas yra pagrindinis ir nuolatinis komunizmo siekimas. Komunizmas, kovodamas su religija, atsižvelgia aplinkybes, viet ir laik , atskir religij paj gum , savo paties paj gum ir t. t. Vienaip vedama kova prieš religij Soviet S jungoj, kitaip satelitinuose kraštuose, dar kitaip laisvajame pasaulyje. Rugpj io 27 d. prof. dr. A. Maceinos paskaita „Laisv komunizme ir krikš ionyb je“. Prof. A. Maceina prieš pat studij savait susirgo ir negal jo dalyvauti, tod l savo paskait atsiunt tezi formoje. J referavo dr. J. Grinius, o interpretavo dr. J. eginskas ir kun. dr. P. Brazys. Rugpj io 28 d. dr. K. J. eginsko paskaita „Kiek tremtiniai atliko savo paskirt per 15 met ?“. Prelegentas ryškino, jog pirmasis tremties laikotarpis praleistas našiai: suklest jo spauda, išsivyst švietimo tinklas, sukurta visus apjungianti Lietuvi Bendruomen . Toliau iškilo nauja problema — apsispr sti: likti tremtiniau — Lietuvos pilie iu, ar likti užsienio lietuvi ir sukurti nauj lietuviu tip : tapti kitos valstyb s pilie iu, ta iau drauge likti ir nuoširdžiu PLB nariu. Abu tipai yra geri. Toliau prelegentas nurod , jog iškilo balsas prieš kult rinink išnaudojim , bet tremties uždaviniai buvo, yra ir bus didesni už m s išteklius. Iškilo kart santykiavimo problema ir pastangos traukti jaunim lietuviyb s veikl . Iškilo rezistencin s dvasios ir veiklos reikšm , bet pasigesta lietuvišk j veiksniai pastang rezistencijos dvasiai puosel ti. Apleisti svarb s tremties uždaviniai. Pasireišk dideli veik j diskriminacija svetim j tarpe. Sunyko buv s vyriausias politinis organas. Šiuo laiku jis n ra vis lietuvi politin s valios išraiška. Už tai ne veltui rezistencija krašte mums daro priekaišt . Rugpj io 29 d. prof. dr. Z. Ivinskio paskaita „Lietuvos vaidmuo Bažny i susivienijimo isto-

rijoj". Savo paskaitoje dr. Z. Ivinskis pažvelgė Katalikų Bažnyčios pastangas susivienyti su Ortodoksų Bažnyčia. Dar iki šiol viešumai nežinoma, kais faktais iškano meto Lietuvos, jos valdovų, dvasiški ir kitas asmenybi nepaprastos reikšmės ir skminigas pastangas Bažnyčios suvienyti. T pastangos vaisiai buvo išlikę liki paskutini j laik, tik komunistinis r žimas drastiškiausiomis priemonimis visa tai v l baigia nuslopinti. Visos paskaitos suk l gyvas diskusijas.

Studij savait s metu išklaudyta visa eil pranešim, kuriuos padar M. Musteikis, dr. P. Karvelis, dr. J. Grinius, kun. K. Senkus, inž. Pr. Zunde

ir kiti. Rugpi io 28 ryt atlaikytos pamaldos už žuvusius d l Lietuvos laisv s, o vakar surengta A. Grinien s paruošta religin s poezijos valand l . Program išpild studentai V. Bartusevi ius, R. Kunfertait, A. Ling, A. Rugieniut, K. Žemaitis ir K. Šikšni t .

Studij savait baigta rugpi io 30 d. pamaldomis bažnyčioje ir baigiamuoju pos džiū sal je. Kalb jo stud. K. Žemaitis, min. dr. S. Ba kis, dr. P. Karvelis ir dr. K. J. egin skas. Studij savait je dalyvavo per 80 dalyvi, atvykusi iš Švedijos, Olandijos, Belgijos, Pranc zijos, Italijos, Šveicarijos ir JAV.

EUROPOS LFB KONFERENCIJA

VI-tosios Studij Savait s metu, rugpj io 27 - 29 popiet mis vyko Europos Lietuvi Fronto Bi iuli metin konferencija.

Visiems konferencijos dalyviams sukalb jus Viešpaties Mald, atidarymo žod tar ELFB Valdybos pirmininkas prof. Z. Ivinskis. Pokario metais m s l kes iai d l Lietuvos neišsipild . Emigracija m s eiles labai praretino. Atrod, nedaug liko Europoje ir LF bi iuli . Ta iau 1953 m. Tiubingeno konferencijoje patikrinus savo j gas, išrinkus valdomuosius organus ir pasiskirs ius pareigoms darbu, paaišk jo, kad ir su likusiomis j gomis dar š t padaryti galima. To pas koj, kasmet suruošiama Studij Savait, jos metu sušaukiama konferencija, kasmet atnaujinama ir sustiprinama tarpusavio ryšiai, kas d l dabartin s Lietuvos ir tarptautin s b kl s yra labai svarbu. Nors beveik kasmet ELFB eil s praret ja emigruojan iais užj r ius, ta iau kasmet susilaukiama ir nauj žmoni, iš naujo papildomos eil s. Kai Lietuvos išlaisvinimo galimyb s yra susiaur jusios rezistencijos klausimas tampa gyvybin s reikšm s; rezistencijos prieš tremties blogybes, išsaugoti savuosius nuo nutaut jimo, išsaugoti nepal žusi dvasi . Prof. Z. Ivinskis, pasveikin s brangius sve ius

min. dr. S. Ba k, dr. V. Šmulkt su žmona ir visus kitus, skelbia konferencij atidaryt, pakvie ia darbo prezidium ir linki darbingos nuotaikos.

Tolimesn je programoje perskaitomas LFB Vyr. Tarybos pirm. prof. J. Brazai io laiškas, kuriame išvardinti svarbiausi LFB atsiekimai per paskutiniuosius metus, su kokias sunkumais susidurta veikloje, santykiai su kitomis grup mis, pastangos d l vienyb s atstatymo ir kita. Pabaigoje nuošird s sveikinimai visiems LF bi iuliams Europoje ir šiai konferencijai.

Žodžiu konferencij pasveikino min. dr. S. Ba kis, reikšdamas pasig r jimi L. F. veikla, ir dr. Šmulktyst, drauge papasakodamas savo sp džius apie LF veikl ir sutinkamas kli tis JAV-b se.

Pranešimai: Vald. pirmininko — apie metin ELFB veikl, vicepirmininko — apie išleistus biuletenius vidaus reikalams, ELFB Kult ros Komisijos pranešimas apie surengt St. Savait, ELI (Europos Lietuvi Informacijos) ved jo — apie ELI veikl spaudoje, kasininko ir ELFB Fondo valdytojo pranešimai apie pajamas - išlaidas ir pinigini b kl .

Išrinkti nauji valdomieji organai sekantiems metams: ELFB Valdyba, St.

STUDIJOS IR POILSIS DAINAVOJE

Amerikos Lietuvi Fronto Bi iuli tre ioji studij ir poilsio savait su- rengta rugpj io 9 - 15 dienomis lietuviškoje Dainavos stovyklaviet je. Šioje studij savait je pažvelgta Lietuv : susipažinta su pavergtosios Lietuvos grožine literat ra, socialine, teisine žmoni pad timi ir švietimo organizacija. Kitose paskaitose peržvelgta lietuvi tremties literat ra ir ryškinti demokratij tipai. Studij savait prad ta v liav pak limu ir Lietuvos himnu.

Paskaitos

Rašytojas Aloyzas Baronas paskai-

toje apie grožin s literat ros pad t pavergtoje Lietuvoje supažindino klausytojus su išleidžiamomis knygomis, apib dino j literat rin vert , paryškino k r jo s lygas. Paskutiniais metais grožin s literat ros kny- g išleidžiama daug, bet j literat rin vert nedidel . Išskirtinos tik kelios knygos. Talent yra, bet jie negali prasiveržti, nes neturi laisv s save išsakyti. Pavergtosios Lietuvos grožin literat ra toli atsilikusi nuo nepriklausomaj Lietuvoj ar tremtyje lietu- vio k r jo sukurtos lietuviškos kny- gos.

Dr. Juozas Girnius skait paskait apie lietuvi tremties literat r . Pre- legentas pažym jo, jog lietuvis rašytojas ir tremties s lygose sugeb jo sukurti išliekan i vertybi , kurios anks iau ar v liau pasieks krašt , nors mums ir b t lemta j negr žti. Išliekan i vertybi k ryba yra k ry- ba savajam kraštui. Paskaitininkas pla iau paryškino naujosios lietuvi poezijos laim jimus.

Vytautas Vaitiek nas savo paskai- tose supažindino su švietimo pad timi Lietuvoje ir apibudino socialin ir teisin Lietuvos žmoni b kl . Lietuvoje mokykl tinklas išpl stas, nors kai kuriose mokyklose mokini skai- ius mažas. Nuo 1959 m. rudens Lie- tuvos mokykla visiškai jungiama Rusijos mokykl tinkl . Gali padid ti pavojus lietuviškusumui. Moksleiviai ir studentai jungiami pramon s dar- bus. Stengiamasi lietuvi jaunim nu- kreipti vairias amat mokyklas. Teisin je srityje matyti kiek pažan- gos, bet viskas išryšk s tik prakti- niame darbe.

Dr. Vytauto Vardžio paskaita ryški- no demokratij tipus. Demokratiniam pasaulyje ryšk s trys demokratij ti- pai: prezidentin demokratija, kabi- netin demokratija ir šeimin de- mokratija. Prezidentin demokratija yra Amerikoj, kabinetin demokratija

Savait ms rengti komisija, ELFB Fon- do Valdytojas ir ELI ved jas.

Trumpai pasisakyta d l lietuvi laisvajame pasaulyje veiklos artimoje ateityje.

Pasi lyta Valdybai svarstyti, ar b - t manoma suruošti Stadij Savai- t bendrai su vairi paži r lietuvi susigrupavimais, tikslu apsvarstyti lietuviškosios vienyb s ir bendros veik- los galimybes.

Ieškota b d , kaip tinkamiausiai re- aguoti d l sustiprintos antireligin s kovos Lietuvoje.

Aptartos galimyb s rašyti mums pa- lankiai vokie i spaudai straipsnius, demaskuojan ius bolševik k slus. Pa- našia tema pavizduojant soviet tero- r Lietuvoje, bus stengiamasi išleisti vokie i kalba broši r , s ryšy su se- kaniais metais vykstan ia 20 met sukaktim, kai Lietuva pavergta.

Iškelta mintis rengti Studij Savai- tes svetimomis kalbomis kitatau i šviesuomenei, paskaitininkais trau- kiant ir svetimuosius intelektualus, tikslu pavaizduoti tikruosius komuniz- mo k slus ir jo siaut jim Lietuvoje bei kituose pavergtuose kraštuose.

Apsvarstyta ir priimta eil rezoliu- cij vairiais aktualiais klausimais.

Pabaigoje perskaitytas ELFB sveiki- nimas t vynei iš šios Studij savait s.

ELFB konferencija baigta Tautos Himnu.

K CHRUŠ IOVAS IŠRYŠKINO
TARP M S • DEFETISTIN S DE-
KLARACIJOS APIE LIETUVYB
LAISVAME PASAULYJE • PARTI-
ZANAI — BANDITAI, ŽMON S, DID-
VYRIAI?

1.

Chruš iovo vizitas Amerikoje visos lietuvi spaudos buvo sutiktas vienin-
gai nepalankiai. Visi buvo vieningi ne-
gatyviniu nusistatymu prieš vizit .
Mažiau vieningumo buvo parodyta or-
ganizaciniu ir konstruktyvin s pasi-
priešinimo programos atžvilgiu.

Organizaciniam vieningumui prieš
Chruš iov pademonstruoti New Yor-

ke m si Lietuvi Student S junga,
jos vadinama apeliacin grup . Ji bu-
vo sukvietusi keturi politini jun-
gini atstovus (Vliko, LNT, LFB ir
Lietuvos delegacijos Pavergtos Euro-
pos seime); ji r pinosi, kad jie ben-
dru atsišaukimu prašnekt lietuvius
Chruš iovo atvykimo proga. Paskuti-
nis veiksnys pirmiausia iš tos bendros
akcijos iškrito, nes es s tam tikrais
ryšiais susietas su amerikiniaiis veiks-
niais. Toliau iškrito ir Vlikas, nes jis
nor s skyrium reikštis... Nepasisekus
bendrai, buvo paskelbti skyrium at-
sišaukimai Vliko, LNT, o taip pat
Alto.

Vliko paskelbt atsišaukim tuojau
kritikavo Naujienos. Ne tiek d l tu-

ryški Anglijoje, o šeimins demokrati-
jos sigal jusios Europos kraštuose.

Visos paskaitos suk l gyvas dis-
kusijas.

Min jimai ir parengimai

Surengtas literat ros vakaras, ku-
riame savo k ryb skait rašytojai
Aloyzas Baronas ir Julius Kaupas.
Vienas vakaras skirtas T vyn s pris-
minimui, kurio metu pagerbti žuv
laisv s kovotojai. Kalb jo dr. K. Am-
brazaitis, dr. V. Vardys ir V. Vaitie-
k nas. Giedotoj stovyklautoj choras,
vadovaujamas muz. F. Strolios. Solo
giedotoj kun. K. Bal ys ir E. Blandyt .
Penktadienio vakare studij savait s
dalyviai tur jo iškilming vakarien .
Menin program išpild solist D.
Stankaityt , E. ir O. Blandyt s ir kun.
K. Bal ys. Vakarien s metu vardadie-
nio proga buvo pagerbta sesel Tarci-
zija. A. Baronas ir K. Ambrazaitis
skait stovyklos laikršt . Studij sa-
vait baigta koncertu studij savait s
dalyviams ir visuomenei. Program iš-
pild solist A. Stempužien , Faustas
Strolia ir J. Švedas.

Studij savait je dalyvavo 165 as-
menys, kuri tarpe 139 suaug ir 26
vaikai. Mažiesiems buvo suorganizuo-
tas vaik darželis, vadovaujamas Ma-
l nien s, gyvait s ir Meškauskien s.
Stovyklos kapelionai — kun. M. y-
vas ir kun. K. Bal ys. Kiekviena diena
prad ta bendromis pamaldomis. Stu-
dij savait s dalyviams rodytos filmos
iš ankstesni studij savai i ir Lie-
tuvi Fronto gyvenimo.

Konferencija

Studij ir poilsio savait s metu -
vyko Lietuvi Fronto Bi iuli konfe-
rencija, kur svarstyta Lietuvi Fronto
Bi iuli gair s ateiai, Lietuvos lais-
vinimo klausimai, lietuvyb s klest ji-
mas jaunojoj kartoje ir lietuviškosios
kult ros ir k rybos išlaikymo klau-
siais. Pranešimus padar dr. P. Ki-
sielius, dr. A. Damušis, dr. J. Girnius,
inž. D. Bielskus. Lietuvi Fronto Bi-
iuli konferencijos pasisakymai iš-
reikšti rezoliucijose.

Tre iosios Lietuvi Fronto Bi iuli
studij ir poilsio savait s moderato-
rium buvo dr. Juozas Girnius.

rinio, kiek d l paties paskelbimo fakto — kam Vlikas kreip si Amerikos lietuvius, nes pagal pasitarimus ir susitarimus tai turi b ti ne Vliko, bet Alto sritis. Du veiksniai tame pa iame plote pasijuto sunkiai besutelp ...

D l Alto atsišaukimo kilo taip pat polemika — tarp Dirvos ir Naujien . Šita polemika jau reišk varžybas ne d l kompetencijos, bet daugiau d l politin s veiklos turinio, d l keli siekiant Lietuvai laisv s. Ji parod , kad tarp lietuvi neb ra vienos bendros politin s koncepcijos keliuose laisv . Jos reiškiasi ligi šiol bent trejopos. Viena Lietuvos išlaisvinimo siekim jungia su kit dviej Baltijos valstybi likimu. Antra t pat siekim jungia su likimu valstybi , buvusi nepriklausom prieš antr pasaulin kar , o dabar pavergt Soviet S jungos. Tre ia t pat siekim jungia su vis Soviet S jungos dominuojam ir laisv s siekian i taut likimu. Pirmoji koncepcija buvo galima ži r ti šiuo tarpu Alto atsišaukime, kai jis mat ateisiant teising taik , kada bus laisvos Baltijos valstyb s. Antra koncepcija buvo ligšioliniuose Vliko ir Lietuvos delegacijos Pavergtos Europos seime veikimo pagrinduose. Tre ia koncepcija yra pagr stas vadinas ABN s j dis. Dirvoje ir buvo pastatyta pastaroji koncepcija prieš pirm koncepcij , pasireiškusi Alto atšaukime.

Populiariausia tarp lietuvi antroji koncepcija. Už j kalb jo labiausiai formaliniai teisiniai argumentai. Viena, Atlanto chartoje buvo sipareigojota atstatyti nepriklausomybes t taut , kurios d l karo yra nepriklausomybi netekusios. Antra, JV n ra pripažinusi Baltijos valstybi aneksijos, bet n ra sipareigojusi d l Gudijos ar Ukrainos, kuri laisv s r mimas gal s b ti laikomas kišimusi Soviet S jungos reikalus. Už ši koncepcij kalb jo ir gyvenimo faktai: Europinis S j dis pirmiausia, paskiau Pavergtos Europos seimas buvo sudaryti antrosios koncepcijos pagrindu, t. y. be Ukrainos, be Gudijos ir tt.

Ta iau gyvenimo eiga atneš ar-

gument , kurie silpnino antr ir stiprino tre i koncepcij . Vienas j — Atlanto chartos sipareigojimai beliko tik li dno atminimo popieris. Antra, JV politinis sipareigojimas, išreikštas 1952 politikoje „išlaisvinimo“ vardu šiandien yra paverstas jau tik „išsilaisvinimu“ (o numatoma „emancipacija“). Jis perkelia vis laisv s akcij ne Vakarus, kurie tegali rodyti palankumo ir pritarimo, bet patias pavergtas tautas, kurios turi b ti reali j ga išsilaisvinimo procese. O tokiu atveju pavergtieji gali virsti realia politine j ga tik tada, kai jie reiškiasi visi drauge ir kartu. Už ši koncepcij kalba ir gyvenimo faktas, kad JAV Kongresas, nutardamas pavergt taut savait , nebedar skirtumo tarp t , kurios prieš kar tur jo nepriklausomyb , ir t , kurios jos netur jo. Kalba už tre i koncepcij dar ir faktas, kur pademonstravo pats Chruš iovo atvykimas — kad Pavergtos Europos seimas, rod s savo veikimo pradžioje entuziazmo, laiko eigoje yra ver iamas virsti buvusi diplomat kanceliarija, rašan ia raštus, bet vis mažiau kontakto begalin ia tur ti su gyv ja visuomene, protestuojan ia, piketuojan ia. Šioje srityje amerikie i spauda kaip tik labiau pasteb jo pasireiškus ukrainie ius, vadinas, tuos, kurie n ra Pavergtos Europos seimo narys. Visi tie argumentai laiko eigoje daros svaresni tre ios koncepcijos naudai — eiti išvien su visom tautom, siekian iom laisv s ir kovojan iom prieš bolševizm .

Šiam apžvalgininkui rodos, kad tas trejopas koncepcijas nesunku suderinti: viena, nepaneigiant n vienai racijos, nes visi tie trys keliai gali b ti tam tikru laiku ir tam tikrose aplinkyb se naudingi laisv s reikalui; antra, praktiniame veikime ži r ti, kada ir kuriuo keliu b t galima padaryti naudingesn žingsn ...

Šiuo tarpu atrodo apgail tinas spaudoje susikibimas d l koncepcijos ir noras b tinai matyti, kad kelias tegali b ti naudingas tik vien s. Juo labiau apgail tina, kad tas susikibimas buvo Chruš iovo atvykimo metu: kai

reik jo veikti ir ašmenis nukreipti prieš j ir jo sistem , m me veikti vieni prieš kitus.

2.

Lietuvyb s išlaikymas spaudoje paskutiniu laiku buvo daugelio dramatinamas. Tipingas pastar j dien tonas tame lietuvyb s reikalo dramatinime buvo tokis: at jo baisus metas — mums pasilieka tik ž t i ar b ti... Iš tokios sudramatintos pad ties vieni rado kovos keli , pasisakydami už b ti, kiti rado depresijos, defetizmo išvad , pasisakydami: kad ir kaip besistengtume, ateis laikai, nei šioje nei pietin je Amerikoje nebus kam giedoti bažny ioje, dainuoti mokykloje.

Tokis defetistinis skelbimas gali reikšti autori nuošird defetistin tik jim , gali reikšti ir tam tikr „politikavim ” — taktik su viltimi, kad sudramatinimas ir tirštas pesimizmas sukr s skaitytojus ir pažadins j pasipriešinimo, rezistencijos nor .

Pirmuoju atveju, nieko negali n sakyti — jei žmogus sitikin s, kad jis mirs ir kad apie tai reikia visiems kalb ti, — neuždrausi jam savo tik jimo reikšti. Nevaržomi ir adventistai, kurie vis skelbia ateinant pasaulio gal . Antruoju atveju reikt rimtai pergaltoti, ar „taktinis defetizmas” neduos priešing rezultat ? Ar žmogus, kuris tebesistengia kovoti su nulietuv jimo procesu, neims galvoti: jei, sako, nieko nebus, tai kam dar j gas eikvoti? Ar tas, kuris jau ia neramumo d l aukos neskyrimo, neiims sav s pateisinti: jei kiti neduoda, tai ir mano duokl bus beprasm .

Spaudoje šiemet buvo pranešta eil reiškiniai , kurie yra konkreti defetist deklaracij išvada:

— Los Angeles lietuvi tautin parapija paversta bendra tarptautine; parapie iai vieningai kovoja už tautin s lietuviškos išlaikym , klebonas pasisak už pavertim tarptautine (ži r. Juozo Viekišnio strp. Red.).

— Lietuviai salezie iai iš savo nam prie ikagos buvo iškilnoti, ir na-

mai perduoti salezie iui lenkui valdyti;

— Nukryžiuotojo J zaus Seser vienuolija, tvirtai išlaikiusi lietuvišk charakter , sumaniai leidusi Švytur kaip medžiag lietuviškam aukl jimui bei mokymui, jau padar pirmus žingsnius priimti ir nelietuves.

Tie laidojimosi reiškiniai yra tiesiogin išvada iš defetistini deklaracij . Bet su džiaugsmu teko sutikti Kunig Vienyb s seimo paskelbt nutarim — r pintis išlaikyti tautines parapijas, o kur reikia steigti naujas. Tai netiesioginis pasmerkimas tautinio likvidavimosi ženklan. Tai pasipriešinimas. Lygiai puikus ir seser vienuoli pasipriešinimas nulietuv jimo bangai, j gausus dalyvavimas lituanistikos kursuose prie Fordhamo universiteto.

Praktin s išvados lietuvyb s išlaikymo svarstymuose ar neb t vertos d mesio tokios:

— vengti apibendrint defetistini deklaracij ;

— atvirai ir dr siai skelbti konkreius atvejus, kur lietuvybei kyla skriauda;

— su tokiu pat atvirumu nušviesti konkreius laim jimus lietuvyb s srityje. Ar šios r šies taktika, atvira tiesi ir konkreti — neb t pozityviausia?

6.

Partizan klausimas rado naujo atgarsio dailiojoj literat roje ir publicistikoj. Po A. Landsbergio dramos partizan gyvenim vaizduoja Vytautas Alantas Drauge spausdinamame romane Tarp dviej gyvenim ; Lietuvoje premijuoto romano Rož s žydi raudonai autorius Alf. Bieliauskas; svars-to A. Baronas Aiduose, J. Li džius Naujienose. Tuose visuose raštuose d mes patraukia klausimas, kaip suprantamas partizanas.

Bieliausko romane domus pats faktas, kad ilgai nutylimas ar slepiamas partizan veikimas ia randa gana plataus atgarsio — kaip partizanoi terorizavo komunist pareig nus pa iame Kaune; kaip nukaut partizan la-

vonai buvo atgabenti aikšt ir l - kyti parodai tris dienas. Pats partizanas Bieliausko romane rodomas tokis kaip ir Tiesoje: banditas. Ta iau domiau, kad savo socialine kilme jis n - ra „dvarininkas“, „buož“. Tai mies - tie io, suburžuaz jusio fabriko darbi - ninko meisterio s nus, buvusio režimo augintinis — jaunalietuvis, toliau jau savo charakteriu ir veikla — hitleri - ninkas, žyd auks pasisavin s, t v apgavikas, pusbrolio galvažudys, gir - tuoklis. O jo partizanavimo tikslas — atstatyti sen j režim . Spalvos su - rinktos pa ios juodosios; jei ir bandi - te galima rasti kok pragiedrul , tai šiame Bieliausko vaizduojamame „bandite“ — nieko gero. Kitas pogrind - džio veik jas, atsi stas iš užsienio pogrindiniam veikimui vadovauti, buv s to paties režimo ministeris... Tai so - vietinis standartas partizanam. Jo tvirtai laikosi ne tik Bieliauskas, bet ir paskiau Tiesa reportažin se apy - braižose, vardu Vanagai iš anapus.

A. Baronas (Aiduose) publicistiškai svarsto, kaip partizanas tur t b ti vaizduojamas. Jis pastebi, kad „par - tizan herojiški metai tol ja... Nema - ius ir nepergyvenus, k pergyveno partizanai Lietuvoje, sunku tai teisin - gai atvaizduoti“. Ta iau autorius nori, kad dailioj literat roj „partizanas neb t nužmogintas“. T negatyvin pareiškim perkeliant pozityvin tek - t sakyti, kad partizanas tur t b ti vaizduojamas kaip pilnas ir tikras žmogus. Ta iau ir žmogiškumas žmo - giškumui nelygus. Vienas žmogiškum supranta vienaip, kitas net visai prie - šingai. Baronas šiame publicistiniame pasisakyme žmogiškum suprant a, kaip aren , kurioje eina vidini prieš - taravim konfliktai. Vidiniai konfli - ktai parodo, kaip partizanai, „b dami žmon s, nugal jo save ir pasiaukoj o id jai, nes nugal ti save jau yra did - vyriškumas. Juo daugiau toki prieš - taravim ir viliojim partizanai tur - jo, juo tas didvyriškumas aukštes - nis“.

Autoriaus tik jimu, Lietuvoje taip ir buvo. „Partizan kovos buvo istori - joje negird tos aukos liudijimas.“ J

autorius prilygino Pil n kunigaikš io aukai. „Pil n kunigaikštis Margis mi - r , bet nepasidav . Partizanai t kstan - iais pakartoj o t pat“.

Tokiuose žodžiuos autoriaus su - prastas žmogiškumas visai nesiskiria nuo didvyriškumo. Bet yra ir kitoks žmogiškumo supratimas. Tai b tyb , kuri stengiasi išlaikyti savo biologi - n egzistencij visais manomais b - dais. Prisitakymas prie aplinkos , ji - mas pav jui ir pasroviui, atsisakymas nuo bet kuri princip , išskyrus t vien — išlikti biologiškai, yra logiš - ki taip suprasto žmogiškumo ženklai. Kas taip žmogiškum suprant a, to ir paži ra partizanus kitokia. Autorius pa ioje pradžioje apie juos ir kalba: „Materialistiniame amžiuje, yra la - biau akcentuojan ias materialin s vert s pirmum , šiandien, po keli met , gali b ti daug kam nelabai suprantamas partizan aukos ir iš vi - so ne linkstantis, bet kietas ligi sulau - žymo partizan pasipriešinimas Lie - tuvoje. Šiandien ne kart iškyla proble - ma, ar verta buvo sukilti Lietuvoje ir 1941 m., nes sukilimas pareikalav s auk , o iš antros pus s vokie iai vis - tiek paglemž laisv . Tok pat klausim kelia ir kiti, teigdami, kad veng - r sukilimas buvo beprasmis, kad prarasta pa i geriausi žmon i, o es - m je nelaim ta nieko. Šiandien yra ir toki , kuriems idealizmas ir auka at - rodo net naivus dalykas“.

Tokiems ir partizanai svetimi ir gal net žalingi. Taip vertinan i pasitaik ir laisvojo pasaulio lietuvi pab g li spaudoje. Naujienose J. Li džius ir pastato partizanus prieš pab g lius kaip kontrast : „Tie likusieji Lietuvo - je, kurie v liau tapo partizanais, iš - siskyr iš sav j tarpo, iš bendruome - n s nu jo pogrind . Jie ryžosi pa - aukoti gyvyb , gindami t v žem nuo sibrov li , siekian i pavergti j . Jie jo mirti už savo brolius. D l to jiems tinka didvyri vardas.“

„Pab g liai gi (išskyrus vien kit politikos veik j) pasišalino iš savo žem s, kad išnešt savo gyvyb ar sveikat , kad svetur sulaukt Lietuvai s kmingos karo pabaigos. Jie b go

• Su vyskupo Prano Ramanausko mirtimi Lietuva neteko didelio vyro. Vyskupas Pranas Ramanauskas vis gyvenim paskyr mokslui, jaunimo aukl jimui ir kovai d l Bažny ios teisi ir laisv s viešajame gyvenime.

Vyskupas Pranas Ramanauskas gim 1893 m. lapkri io 21 d. Betygaloje. Baig s vidurin moksl ir Kauno kunig seminarij 1917 m. šventintas kunigu. Kelet met pabuv s vikaru Raseiniuose ir Telšiuose, siun iamas

Rom gilinti teologijos studij , kurias baig teologijos daktaro laipsniu. Gr ž s iš Romos Telši vyskupo J. Staugai io skiriamas Telši kunig seminarijos profesorium ir inspektorium. Profesoriaudamas iškyla kaip student labai m giamas dogmatin s teologijos ir religin s pedagogikos profesorius. Mirus Telši vyksupui J. Staugai iui, o vysk. Borisevi iui tapus Telši vyskupijos ordinaru, skiriamas Telši kunig seminarijos rektorium. Buvo pakeltas kapitulos kanauninkus, o v liau prelatus. 1944 m. pradžioje, kai vokie i okupacija prad jo gri ti, o sovietin s armijos v l art jo prie Lietuvos žem s, prel. prof. Pranas Ramanauskas konsekruotas

nuo vergyst s, kan i , mirties... Tame išb gime iš priešo rank n ra nieko g dingo bei smerktino. Vienok pab - g liai yra tiesi priešgynyb partizanams”.

Galima džiaugtis, kad partizan tema gyv ja ar literat roje ar spaudoje, nes tai vienas Lietuvos gyvenimo intensyvus laikotarpis. Galima nesisteb ti, kad partizanas susilaukia ir skirtingo vertinimo, nes skirtingi yra žmon s pa i pab g li mas je. Taciau ia pasteb tas vertintoj akcentavimas partizanuose žmogiškumo - didvyriškumo dar šviesiai atestuoja taip pat ir m s vertinimo normas.

vyskupu ir paskirtas Telši vyskupi - jos augzilijaru. Didžiausios pareigos pa iose sunkiausiose dienose. N ra tikslesni žini , kokius vargus vysk. Pranas Ramanauskas patyr pirmaisiais antrosios soviet okupacijos metais. 1946 m. išvežtas koncentracijos stovyklas Sibire. Po 10 met gr žintas

Lietuv , bet vyskupo pareig eiti neleista. Mir 1959 m. spalio 15 d. Šv kšnoje, kur gr žintas iš Sibiro ir gyveno. Palaidotas spalio 19 d. Telšiuose.

• Sukaktuvininkas kun. dr. Andrius Baltinis. Spalio 12 d. kun. dr. Andrius Baltinis atšvent 50-j gimtadien . Prieš penkiasdešimt met gim s Leitiškio kaime, Nemun lio Radviliškio vals iuje, Birž apskrityje, 1929 m. baig s Pasvalio komercin gimnazij ir 1936 m. Telši kunig seminarij vyskupo J. Saugai io buvo šventintas kunigu. B damas Telši kunig seminarijoj m go protauti, diskutuoti, gilinosi filosofij , Susipažin s su Adomu Jakštu - Dambrausku sileistas gausi jo bibliotek . Knyga liko neatskiriamas draugas. Vikaraudamas Mos dyje, Rietave, Šv kšnoje, Gaur - je ir Sedoje reišk si pavasarinink veikloje. Bet kun. A. Baltinis nepaliko organizatorium ir visuomenininku. J trauk mokslas, filosofija, darbas lietuviškosios kult ros baruose. Tremties dienose, karui pasibaigus, kun. A. Baltinis prad jo filosofijos studijas Wuerzburgo universitete. Savo amžinink ir draug A. Maceinos, J. Griniaus, Z. Ivinskio ir J. Girniaus skatinamas kun. A. Baltinis r pestingai t s filosofijos studijas gyvendamas nepavyd tinose s lygose. Wuerzburgo universitetas jam suteik filosofijos daktaro laipsn . Kun. dr. Andrius Baltinis gabus paskaitininkas, pamokslininkas, jo straipsni gausu lietuvi spaudoje. Žodžiu ir raštu nagrin ja lietuviškosios kult ros klausimus. B damas pasišvent s kult rininkas, dirbdamas lietuvybei, jos egzistencijai

ir kult rai, betgi kasdienin duonel turi užsidirbti prisiglaud s nedidel je, kuklioje, nelietuviškoje ir suams ju-sioje vienoje ikagos parapijoje.

Sukaktuvininkas kun. dr. Andrius Baltinis yra vienas iš artim j ir ger-biam j LAISV žurnalo bendra-darbi .

- Europos Lietuvi Fronto Bi iu-liai prad jo leisti Europos Bi iul , kuris pakeit ligi šiol leistas Vidaus Žinias. Pirmas Europos Bi iulio nr. pasirod spalio m n. Prof. dr. Antanas Maceina, ligi šiol profesoriav s Frei-burgo universitete, pakviestas ir prad jo skaityti filosofijos paskaitas Miunterio universitete. Naujuojo Eu-ropos Lietuvi Fronto Bi iuli pirmi-ninku išrinktas dr. K. J. eginiskas. Adresas: Glimmervagen 6 c 1, UPPSA-LA, Švedija.

- Kun. V. Mincevi ius, Italijos Lie-tuvi Bendruomen s pirmininkas, lan-kydamasis ikagoje dalyvavo Lietuvi Fronto Bi iuli susirinkime ir padar-plat pranešim apie lietuvi gyvenim ir veinkl Europoje ir pad t Lie-tuvoje. T višk s Žiburiai pamin jo dešimtmet lapkri io 14 d. T višk s Žiburius redaguoja dr. istorikas A. Ša-poka. Leidžia Kanados Lietuvi Katal-ik Kult ros Draugija. Eglut , vienin-telis lietuvi kalba vaik laikraštis, susilauk dešimtme io. Eglut steigta prel. Pr. Juro pastangomis ir parama. Redagavo B. Brazdžionis, Pr. Naujo-kaitis, Stp. Zobarskas, A. Šerkšnas. Dabar Eglut redaguoja Nekaltai Pra-d tosios Marijos seserys Putname.

- Bi iulis Juozas Baužys rugs jo 25 d. susituok su Onute Stankaityte. Lapkri io 7 d. bi iulis inž. Leonardas Padleckas suk r lietuviškos šeimos židin su Romana Jonauskaite. LAIS-V Redakcija, Administracija ir A-merikos ir Kanados Lietuvi Fronto Bi iuli valdyba jaunavedžiams siun-ia geriausius sveikinimus ir link ji-mus.

- Muz. A. Mikulskio vadovaujamas iurlionies ansambli s išpild koncer-tin program dienraš io Draugo auk-sinio jubil jaus min jime. Dail. A.

Varnas sulauk 80 m. amžiaus. Su-kakties proga ikagoje surengta jo k rybos paroda. Aktorius Vitalis Žu-kasukas ital enciklopedijoj išspaus-dino straipsn apie lietuvi teatr . Solist Prudencija Bi kien koncerta-vo Bostone. Prof. K. Pakštas kalb jo per amerikie i radij apie Chruš evo lankym si Amerikoj. M. Rudien va-dovauja ikagoje sudarytam komite-tui, kuris r pinasi muz. V. K. Ba-nai io operos J rat ir Kastytis išlei-dimu. Vytauto Radžiaus vadovujam-s Chicagos lietuvi vyr choras stato oper Trubad ras. A. Gulbinskas poilsio valandas pašven ia rinkdamas aukas lietuvi gimnazijai Vokietijoje. V. Kavolis redaguoja greit pasirody-siant žurnal Metmenys.

- Iš Lietuvos at j s pranešimas apie dr. Lenono Bistro mirt , atrodo, es s klaidinantis. Viename laiške pri-minta, kad dr. L. Bistras yra gyvas, sveikas ir gyvena Kaune. Spalio m n. jam sukako 69 m. amžiaus. Vilniuje kompozitorius J. Sinius mir Vilniuje spalio 20 d. Kaune spalio 25 d. mir agr. M. Viktorauskas, buv s ilgametis Žem s kio darbuotojas. Kaune Vien-nyb s aikšt pavadinta Juliaus Jano-nio vardu. Buvusi Putvinskio gatv S. Neries vardu. Vilniaus kino teatruose rodomas filmas apie Chruš evo kelio-n po Amerik . Susidom jimas dide-lis. Žmon s nori pamatyti Amerikos vaizdus. Vaistai yra labiausiai laukia-ma dovana Lietuvoje. Sunku gauti net aspirino.

- Rašytojo St. Zobarsko paruoštos ir išverstos lietuvi pasak knygos — Lithuanian Folk Tales — recenzij si-d jo Journal of American Folklore. Foto konkurse premijos laim tojas Vytautas Valaitis prad jo dirbti viena-me iš didži j Amerikos žurnal New Yorke kaip foto korespondentas.

LAISV AUKOJO:

Dr. A. Damušis 7 dol., St. Rudys — 4 dol., kun. A. Bal ys — 2 dol.

Mieliems žurnalo r m jams nuošir-džiai d koja

Laisv leid jai

LAIŠKAI

Iš Lietuvi Student S jungos JAV pirmos apeliacin s grup s, kuri organizavo lietuvi akcij prieš Chruš ev New Yorke, atsi stas laiškas Lietuvi Fronto Bi iuli Valdybai:

Gerbiamas Pone Pirmininke,

Šiandien, kada Chruš evo kelion jau praeityje ir kada nebereikalingos jokios pastangos organizuoti ta proga vykus lietuvi protest , noriu Tams-tai, o tuo pa iu ir fronto bi iuliams, pad koti už parodyt bendradarbiavi-m , telkiant vietos lietuviams vieningai savo aspiracijomis pareikšti ir kartu atkreipti j s d mes vien sutikt kli t, neleidusi iššauktam protestui pasireikšti pa iu efektyviausiu b du.

M s ypatinga pad ka už Tamstos sutikim dalyvauti bendrame rugpj -io 13 d. pos dyje, kuriame buvo siek-ta suderinti lietuvi pasiruošimus New Yorke ir sugestijonuoti vis lietuvi laikysen vienu visos m s politin s vadovyb s kreipimusi jos pastangas remian iuosius. Ta kli tis, kuri nelei-do lietuviams matyti savo vieningos politin s vadovyb s Lietuvos paver-g jo lankymosi metu, buvo Vliko at-stovo susilaikymas nuo pasirašymo kalbamo atsišaukimo kartu su LNT

AUKŠTIEJI PEDAGOGINIAI LITUANISTIKOS KURSAI

Prie ikagos Aukštesniosios Litua-nistin s mokyklos steigti ir veikia Aukštieji Pedagoginiai Lituanistikos Kursai. Kurs organizatoriai ir vado-vai nuostat žodyje nusako j pa-skirt ir svarb : „Kad nedingt lietu-vi tautos per ilgus amžius sukrau-tas dvasinis turtas kalboj, istorijoj, tautosakoj, tautodail j, literat roj ir papro iuose, pirmoj eil j reikia j iš-saugoti mums patiems, o po to per-duoti j, kaip kult rin vertyb , toli-mesn ms kartoms“.

ALP kurs klausytojai yra trij gru-pi : tikrieji, laisvieji ir hospitantai. Pilna APL Kurs programa išeinama per trejus metus, dirbant šeštadieniais po 4 vai.

ir Lietuvi Fronto atstovai. Praktišk pasiruošim nesutrukd s — o j gal tik nedaleid s iki skirtos apimties — šis Vliko atsiribojimas yra nelaimin-gas ypa tod l, kad jis t sia m s po-litin nedarn visiems lietuviams op politin moment panaudojant vidaus politikos nesantaikos požymiams pa-teisinti. Tai kenksmingos ir neatsakin-gos praktikos pavyzdys. Bet k gi mums, studentams, daryti? Tur b t tik sk stis, kaip nekart praeity, ir laukti — nežinia kaip ilgai — atsa-kingos politikos Lietuvos išlaisvinimui skirtuose darbuose.

Su aukšta pagarba

Leonas Sabali nas,
Pirmininkas

Brooklyn, 1959 m. spalio 17 d.

* * *

Buvo domu gauti numer , iš jus iš naujo redaktoriaus rank . Neapvyll . Tradicijos tos pa ios, žurnalas savo išore patrauklus, turinys aktualus. LAISV — politikos žurnalas. Taigi stenkit s ne tik informuoti, bet ir rašyti kaip reikia mums „politikoje dirbti“.

Reikia naujo ir šviežio v jo. Tad ge-rai darote ieškodami nauj j g . Su dideliu d mesiu skai iau A. Ge iaus-ko, V. Kavolio, T. Remeikio pasisa-kymus m s vidaus politikės klau-simais.

S. B.

Cleveland, Ohio

* * *

Siun iu ek apmok ti vieneri me-t prenumeratai. LAISV skaitau jau keleri metai. Pirkau pavienius numerius, bet gerai supratau, kad lengviau žurnal leisti turint gaus nuolatin prenumeratori skai i . Mane laikykite vienu iš j .

J. Motiej nas

Los Angeles, Calif.

* * *

Vertinu ir didžiai branginu Laisv žurnale tart žod . Jis atviras, neme-luotas, be pataikavimo ir baim s. Vy-rai, laikykit s ir kovokite.

N. S., Kanada

LAISV ATSTOVYB S

Australijoje: N. Butk nas, 9 Cowper St., St. Kilda South, Vic.
A. Grigaitis, 21 Brunswick St., Fitzroy, Vic.

Britanijoje: J. Bružinskas, 46 Springeliffe, Brandford 8, Yorks.

Italijoje: dr. Z. Ivinskis, Via Brescia 16, Roma.

Jungtin se Valstyb se: A. Salys, 6540 So. Artesian Ave.,
Chicago 29, Illinois. Telef.: RE 7-6621; B. Polikaitis, 15483 Ward
St., Detroit 21, Mich.; J. žuolaitis, 2012 N. Catalina St., Los
Angeles, Calif.; A. Gaigalas, 325 Titan St., Philadelphia, Pa. Telef.:
HO 7-4176. A. Vaitkus, 85 Arnold St., Waterbury, Conn; A. Sa-
balis, 251 Alphonse St., Rochester N. Y. V. Rociunas, 1892
Lampson Rd., Cleveland 12, Ohio.

Kanadoje: VI. Gir ys, 31 Concord Ave., Toronto, Ont. Te-
lef.: OL 2156; J. Pleinys, 113 Cannon St., E. Hamilton, Ont. Telef.:
2-2698; J. Urbonas, 1421 Pelissie St., Windsor, Ont. Telef.:
CL 6-3049.

Švedijoje: P. Duda, Markvards g. 9, Stockholm, Va.

Šveicarijoje: Dr. P. Radvila, Werkgasse 50, Bern.

Vokietijoje: A. Grinien , Kristallstr. 8, Muenchen 54.

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAI

Laisv skaitytojai, pakeit savo
adresus, tuojau praneškite ad-
ministracijai.

LAISV administracijoje gali-
ma gauti ankstesni j Laisv
žurnalo nr. nr. Kreiptis admi-
nistracij :

1936 S. 49 Ave., Cicero 50,
Illinois.

LAISV METIN PRENUME-
RATA: Amerikoje (Šiaur s ir
Piet) \$ 3.00; Australijoje ir D.
Britanijoje — L.10; Italijoje — L.
900; Pranc zijoje — Fr. 750, Šve-
dijoje — Kr. 8; Šveicarijoje Fr. 8;
Vokietijoje — DM.6.

ATSKIRAS NUMERIS: Ameriko-
je — \$1.00; Australijoje ir Bri-
tanijoje — L.3; Italijoje — L.300;
Pranc zijoje — Fr. 250; Šveicari-
joje — Fr. 3; Švedijoje — Kr. 3;
Vokietijoje — DM. 2.

Norintieji žurnal gauti oro paštu
primoka faktines oro pašto išlai-
das.